ಮದಪ್ಪಿಯೊರಾವಂದಿ
ತುಳುವೆರ - ೬

ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆ

ಕೈಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ

ಕರ್ನಾಟಕ
ತುಳು
ಸಾಹಿತ್ಯ
ಅಕಾಡೆಮಿ

ದೇಶ ಪ್ರೇಮಿ - ವಾಗ್ಮಿ

ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆ

(ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ)

ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಂಗಳೂರು ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ
ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 575 003

DESHA PREMI - VAGMI **NARAYANA KILLE**
(Life Sketch and Works)
By : **Kayyara Kinhanna Rai,** *M.A.*, Peradala

Published By Karnataka Tulu Sahithya Academy

Price	:	Rs. 12/-
Pages	:	48
First Impression	:	1996
Chief Editor	:	**Dr. B. A. Vivek Rai** President Karnataka Tulu Sahitya Academy
Cover Art	:	Gopadkar
Copy Right	:	Academy
Publisher	:	**Palthady Ramakrishna Achar** Registrar, Karnataka Tulu Sahitya Academy, Lalbaug, Mangalore
Printed at	:	**Chandra Printers** 7/1, Gollara Ganganna Lane Nagarthpet Cross Road Bangalore - 560 002 ✆ 2224924
D.T.P	:	**Saideep Computer Services** Nagarthpet Cross Road, Bangalore - 560 002 ✆ 6692797

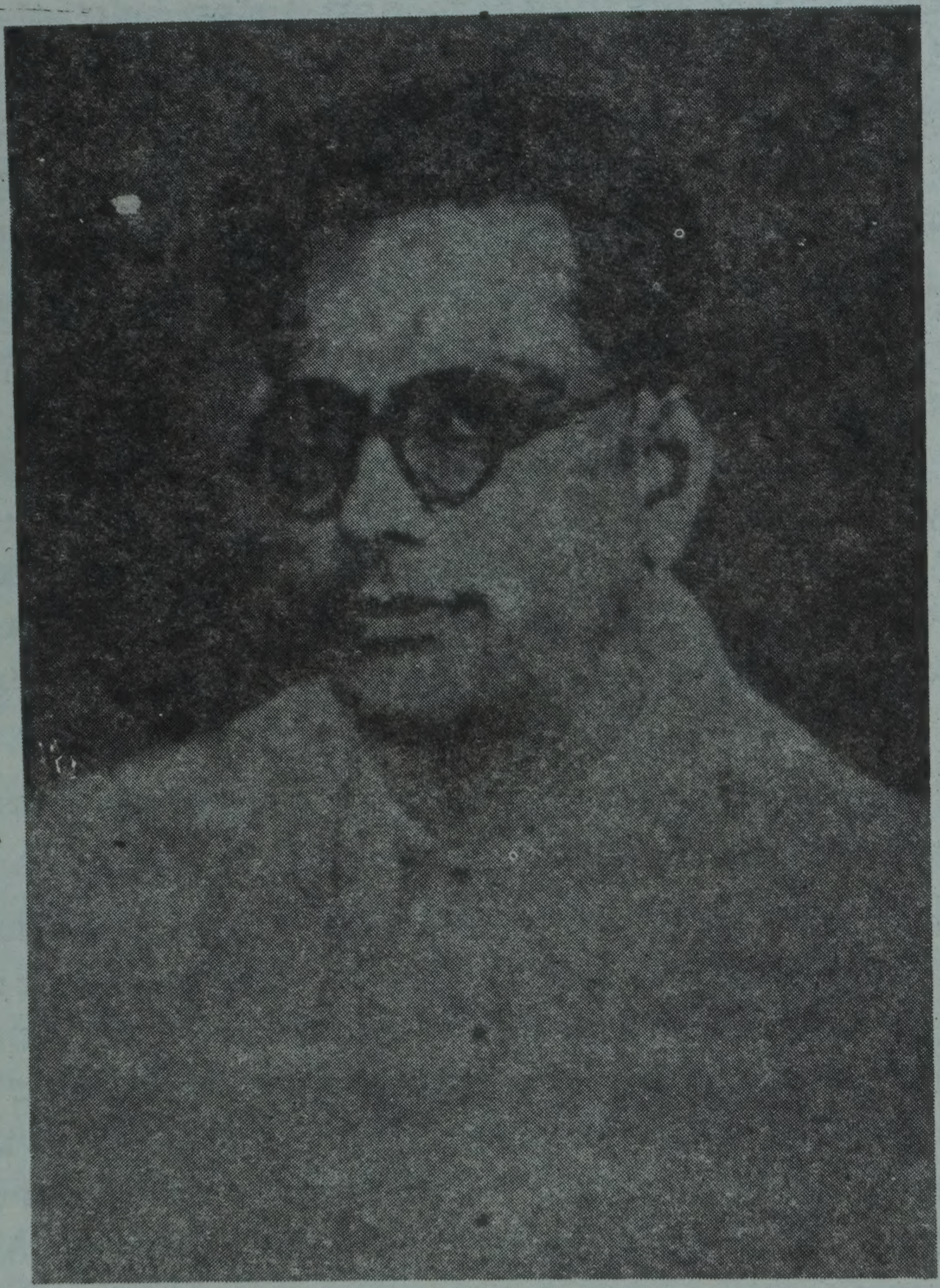

ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆ

1

ಸಿರಿತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಜನನೊಗು ಬತ್ತ್‌ದ್, ದೇಶದ ಭಾಷೆದ ಜನತೆದ ಎಡ್ಡೆಗಾದ್ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ವರ್ಸೊಗು ದುಂಬುಡುದು ಇನಿಮುಟ್ಟ ಮಲ್ಲಮಲ್ಲ ಕೆಲಸೊಲೆನ್ ಮಲ್ತಿನ ಮಲ್ಪೊಂದುಪ್ಪುನ ಮದಪಂದಿ ಪುದರ್‌ದ ಏತೋ ಪೊಂಜೊವು ಆಂಜೊವು ಉಲ್ಲೆರ್‌ಂದ್, ಇಂಚ ಕಾಲ ಕಾಲೊಡು ಪುಟ್ಪೊಂದಿತ್ತ್‌ದ್ ಅಪ್ಪೆ ನೆಲತ ಸತ್ಯ ಕೀರ್ತಿನ್ ಎತ್ತರೆತ್ತರೊಗು ತೋಜುನಂಚನೆ ದೆರ್ತ್ ಪತ್ಯೆರ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ತೆರ್-ಮಲ್ಪೊಂದುಲ್ಲೆರ್‌ಂದ್ ಅಭಿಮಾನೊಡು ಪನೊಲಿ. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ ಬದ್‌ಕ್‌ದ, ಎಡ್ಡೆನಡತೆದ, ಎಡ್ಡೆಕೆಲಸದ ಪರಂಪರೆ ನನ ದುಂಬುಗುಲಾ ಶಾಶ್ವತವಾದ್ ಈ ಪುಣ್ಯದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಮಾಜಂದೆ ತೋಜೊಂದು ಉಪ್ಪೊಡುಂದ್ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಬಯಕೊಡು.

ಪುರಾಣೊಳೆಡ್ ಓದ್‌ದಿನ ಕತೆಕ್ಕುಲೆನಂಚನೆ, ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪಾಡ್ದನೊಳೆಡ್ ಚರಿತ್ರೆಳೆಡ್ ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಾದ್, ನಾಡ್‌ದ ಎಡ್ಡೆಗಾದ್ ಜೀವೊಗ್ ಜೀವ ಕೊರ್‌ದ್ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿ ಕೋಟಿ ಚನ್ನಯೆರ್, ದೇವು ಪೂಂಜೆ, ಅಬ್ಬಗೆ ದಾರೆಗೆ, ಸಿರಿ, ಉಳ್ಳಾಲದ ರಾಣಿ - ಇಂಚ ಏತೇತೋ ಬಿರ್ಸೆರೆ ಕಥೆ, ಚರಿತ್ರೆ ನಮೊ ಓದುವೊ, ಕೆನ್‌ಂಬೊ. ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಓದ್‌ದ್ ಸಂತೋಸ ಪಡೆವೊ. ಅಕುಲು ಮಾತಾ ಪೂಜ್ಯೆರ್‌ಂದ್ ಆರಾಧನೆ ಮಲ್ಪೊವೊ. ಕೋಲ ಕೊರ್ಪೊ. ಅಕುಲೆ ಪುದರ್‌ಡ್ ಬದಿ, ತಾನೊ, ಗುಡಿ ಗೋಪುರ ಏರ್‌ಸಾದ್ ಭಕ್ತಿಡ್ ನಡಪುವೊ. ನಮ ಮಣ್ಣ್‌ಗ್, ನಮ ಸಂತಾನೊಗು, ನಮ ಇಲ್ಲಗ್, ನಮ ಊರುಗೇ ಅಕುಲು ಎಡ್ಡೆ ಕೊರೊಡುಂದ್ ಕೇಂಡೊನುವೊ. ನಾಡಿಡೀ ನಡತೊಂದು ಪೋನಗ ಈ ದೃಶ್ಯ ಮಾತಾ ದಿಕ್ಕಡ್‌ಲಾ ಕಣ್ಣ ದುಂಬು ಪೋಲುಲ ತೋಜುಂಡು.

ಇಂಚಿತ್ತಿ ಯೋಗ್ಯತೆಗ್, ಘನಸ್ತಿಕೆಗ್ ಕಾರಣ ದಾನೆ ? ಕಾರಣದ ಮೂಲ ಈ ನಾಡ್‌ದ ಪ್ರಕೃತಿ; ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪೊರ್ಲು; ತಿರ್ಲ್.

ಕಣ್ಣ ದುಂಬುಗು ನಿಲೆ ಇಜ್ಜಂದಿ, ಅಗೆಲ ಅಗೆಲದ ನೀಲ ನೀರ್‌ದ ಗಂಭೀರತೆದ ಕಡಲ್; ಈ ಕಡಲ್ ಬಜೀ ನೀರ್ ಮಾತ್ರೆ ಅತ್ತ್ ಅಲ್ತ ಕಡಲ್‌ದ ಒಡಲ್‌ದ ನವರತ್ನಲೇ ನಿಧಿಯಾದುಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ಕಡಲ್‌ಗ್ ರತ್ನಾಕರ ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೆರಿತ್ತ ಭಾಗೊಡು ಎತ್ತರೆತ್ತರದ ಘನತೆನೆ ಅವತಾರಾದ್ ಬತ್ತ್‌ನಂಚಿನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ; ಅವುಲಾ ಬಜಿ ಮಣ್ಣ್‌ದ ರಾಶಿ ಅತ್ತ್; ಬಂಗಾರ್‌ದ ಗನಿ. ನೆಲ ಅಪ್ಪೆನ ಗರ್ಭೊಡು ಬಂಗಾರ್ ಬೆಳಗೊಂದುಂಡು. ಭೂಮಿಗೆ ವಸುಂಧರೇಂದೇ ಒಂಜಿ ಪುದ್‌ರ್ ಉಂಡು. ವಸು ಪನ್ಪಿ ಶಬ್ದೊದ ಅರ್ಥ ಸಂಪತ್ತ್, ಐಶ್ವರ್ಯ. ನಂಕ್ ಬೆರಿಸಾಯೊ ಆದ್ ಬೆಳಗುನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ರಾಶಿ. ಅಂಚಿ ಕಡಲ್‌ದ ಇಂಚಿ ಗಟ್ಟದ ನಡುಟು ನಿತ್ಯ ಸಂಗೀತದ ರಾಗೊದಂಚಿನ ಸ್ವರ ಲಕ್ಕವೊಂದು, ಪಯಸ್ವಿನಿ, ನೇತ್ರಾವತಿ, ಸೀತಾ ನದಿ, ಶಾಂಭವಿ, ಸೀರೆ - ಈ ಪೊರ್ಲು ಪುದರ್‌ದ ತುದೆಕುಲು ಏಪಲ ಪರತೊಂದುಲ್ಲ. ಈ ತುದೆಕುಲೆನ ರಡ್ಡ್ ಬರಿಟ್‌ಲಾ ತಂಪು ಗಾಳಿಗ್ ತಾರೆ, ಬಾರೆ, ಕಂಗ್, ಬುಲೆ ತರೆ ಬೀಜಾವೊಂದು ನಲಿಪುನಂಚಿನೆ ತೆಲಿಪುನಂಚಿನೆ ನಿತ್ಯ ತೋಜೊಂದು ಉಂಡು. ಪಗೆಲ್ ರಾತ್ರಿ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರೆರ್ ಬೊಲ್ಪುದ ತಂಪುದ ಕಣ್ಣಲೆಡ್ ತೂವೊಂದು ಕಾತೊಂದುಲ್ಲೆರ್. ನಕ್ಷತ್ರೊಳೆನ ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣ್ ಏಪಾಲ ಅರಳೊಂದುಂಡು. ಕಾಲ

ಕಾಲೊಗು ಬರ್ಸ ಬತ್ತದ್ ಬುಲೆ ಹೆಚ್ಚುಂಡು. ನೆಲ ಸಸ್ಯ ಗಾಲಿ ಆದ್ ಸಮೃದ್ಧಿಡ್ ದಿಂಜೊಂದುಂಡು.

ಇಂಚಿತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರಕೃತಿದ ನಿಲೆಟ್ಟ್, ಪೊರ್ಲುಡ್ ದಿಂಜಿದ್ ನಲಿತೊಂದಿತ್ತಿ ನೆಲಟ್ಟ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್, ತುಳುವಪ್ಪೆ ಬಂಜಿಡ್, ಎಡ್ಡೆಂತಿನ ಜೋಕುಲು ಜನ್ಮೊಗು ಬತ್ತ್‌ದ್ ದೇಶೊಗುಲಾ ಭಾಷೆಗ್‌ಲಾ ಎಡ್ಡೆಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊಲೆನ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬರ್ಪಿನವು ಈ ನೆಲತ್ತ ಯೋಗ್ಯತೆ. ಅಂಚ ಈ ಸಿಂಗಾರೊದ ಬಂಗಾರೊದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿ ವೀರೆರ್, ತ್ಯಾಗಿಲು, ದೇಶ ಪ್ರೇಮಿಲು, ಕವಿ ಕಲಾವಿದೆರ್ ದಿಂಜ ಜನ ಉಲ್ಲೆರ್. ಅಕುಲೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್, ಪುದರ್‌ನ್, ಕೆಲಸೊನ್, ಕೀರ್ತಿನ್ ನಿತ್ಯಲಾ ನೆನತೊಂದು ಆ ನೆನಪುದ ಬೊಲ್ಪುಡು ನಡತೊಂದು, ನಮ ಜೀವನಲ ಬೆಳಗಾಯೆರೆ ಎಡ್ಡೆ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ಪೊಡು. ಮುಚ್ಚಿದಿತ್ತಿ ಕತ್ತೆಲೆದ ಮುಸುಕು ಕಳೆದ್, ನಂಕ್ ಆ ಲೋಕದ ಬೊಲ್ಪು ತೋಜಾಯಿನ ಪೆದಿಯಪ್ಪೆ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಋಣ ಸಂದಾವೊಡು.

ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟುದಿನಕುಲೆಗ್ ಪೆದಿಯಪ್ಪೆ ತುಳುವಪ್ಪೆನೇ ಆಂಡಲಾ, ನಂಕ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ಮಲ್ಲಪ್ಪೆ ಭಾರತ ಮಾತೆ. ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಕೊಂಕಣಿ, ಮರಾಟಿ, ಹಿಂದಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಒರ್ರಿಸ್ಸಾ - ಇಂಚಿತ್ತಿ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಭಾಷೆದಕುಲೆಗ್‌ಲಾ ಭಾರತ ಮಾತೆನೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪೆ. ಪರದೇಶಿಲು ಬತ್ತ್‌ದ್ ನಮ ಮಲ್ಲಪ್ಪೆ ಕೈ ಕಾರ್‌ಗ್ ಸಂಕಲೆ ಪಾಡ್ಯೆರ್; ಭಾರತ ದೇಶೊಡಿತ್ತಿ ಮಾತಾ ಭಾಷೆ ಪಾತೆರುನ ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಮಾತೆರೆ ಕೈಕಾರ್‌ಗ್‌ಲಾ ಸಂಕಲೆ ಸುತ್ತ್‌ಂಡ್. ನಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೋಂಡ್, ಮೊಗಲೆರ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ದರ್‌ಬಾರ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಬೊಕ್ಕ ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಶತಮಾನೊಡ್‌ದ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಲ ಶೋಷಣೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಭಾರತ ಭೂಮಿದ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ದಾಸ್ಯದ ಕೆಸರ್‌ಡ್ ಮುರ್ಕುದ್ ಪೋಯೆರ್.

ಇಂಚ ಗುಲಾಮಗಿರಿತ ಬಂಗೊಡು, ಬೇನೆಡ್, ಕಷ್ಪೊಡು ,ನಷ್ಪೊಡು ಕಂಗಾಲಾದ್ ಪೋಯಿನ ಭಾರತೀಯೆರ್ ಪದಿನೆನ್ಮನೇ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಕಾನಗ, ಪದಿನೊಂರ್ಬನೇ ಶತಮಾನೊ ಸುರುವಾನಗ ಎಚ್ಚರ ಆಯೆರ್. ಭರತ ಭೂಮಿ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ಬಂಧನೊಡ್‌ದ್ ಬುಡುಗಡೆ ಆವೊಡು; ನಂಕ್‌ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೋಡು. ಅಮೃತ ಪಡೆಯೆರ್ರೆ ಕಡಲ್ ಕಡೆಯಿನಂಚಿನೆ, ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರೊ ಪನ್ಪಿ ಅಮೃತೊ ಪಡೆವೊಡಾಂಡ ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನದ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ಪೊಡು; ಕಡಲ್ ಕಡೆಯಿನ ಆ ಕಾಲೊಡು ಸುರೂಟು ವಿಷನೆ ಉಂಡಾಂಡ್. ಏತ್ ಕಷ್ಟ ಬತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಕಡೆಕ್ ಅಮೃತ ತಿಕ್ಕಿನಂಚಿನೆ ಬುಡುಗಡೆದ ಹೋರಾಟೊಡು ಏತೇ ಬಲಿದಾನ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟ ಆಂಡಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದೇ ಆವೊಡುಂದು ದೇಶೊಗು ದೇಶೊನೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ತಿಲಕ್, ಗಾಂಧಿ, ಸರೋಜಿನಿ, ಸುಭಾಸ್, ನೆಹರು, ಘೋಷ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ವೀರೆರ್ ಧೀರೆರ್ ಪೊಂಜೊವು, ಆಂಜೊವು ಪರೆಬ್ಬೆರ್ ಜೋಕುಲು ಇಡೀ ಜನತೆನೇ ದೇಶದ ಬುಡುಗಡೆಗಾದ್ ಬೆಂದೆರ್.

ಇಡೀ ದೇಶೊಡೇ ಆಯಿ ಈ ಎಚ್ಚರದ ಸಂದರ್ಭ, ತುಳುನಾಡ್‌ಗ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಈ ಬೆಚ್ಚ ತಾಗ್‌ಂಡ್. 1920 ಇಸವಿಡ್ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಆಳೊಂದಿತ್ತಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರೊಗು ಏರ್‌ಲಾ ವಾ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ ಸಾಯ ಸಹಕಾರ

ಕೊರಡೇ; ಕೋರ್ಟುಗು ವಕೀಲೆರ್ ಪೋವಡೇ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಲು ಶಾಲೆ ಬುಡುದ್ ಬಲ್ಲೆ; ಸರಕಾರೀ ಚಾಕರಿಗ್ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊರ್‌ಲೆ; ಸತ್ಯ-ಅಹಿಂಸೆಡೇ ಇಂಚಿತ್ತಿ ದೇಶ ಸೇವೆ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ಪುಲೇಂದ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಪಂಡೆರ್. ದೇಶದ ಜನತೆ ಆರೆ ಪಾತೆರೊಗ್ ಕೆಬಿ ಕೊರುಂಡ್.

ಆ ಕಾಲೊಡು, ಜಿಲ್ಲೆಡೇ ಭಾರೀ ಶ್ರೀಮಂತೆ, ಮಲ್ಲ ಮನೆತನದಾರ್, ವಕಾಲತ್ ಕಲ್ತ್‌ದ್ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿನಾರ್, ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಸರ್ವಸ್ವ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ದೇಶ ಸೇವೆಗ್ ದುಂಬು ಉಂತ್ಯೆರ್. ಹಿರಿಯಡ್ಕ ರಾಮರಾಯ ಮಲ್ಯೆರ್, ಹೆಚ್. ನಾರಾಯಣ ರಾಯೆರ್, ಕೆ.ಕೆ. ಶೆಟ್ರ್, ಕೋಟ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಕಾರಂತೆರ್, ಎಂ. ಉಮೇಶರಾಯೆರ್, ಉಡುಪಿ ಗೋವಿಂದ ರಾಯೆರ್, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್, ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟೆರ್, ಶಾಂತರಾಮರಾಯೆರ್-ಇಂಚಿನ ಭಾರೀ ಜನ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಶಾಲೆ, ಕೋರ್ಟು, ಉದ್ಯೋಗ ಮಾತಾ ಬುಡ್ದ್ ದೇಶ ಸೇವೆಗ್ ಪಿದಾಡಿಯೆರ್. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆದ್ ಹೋರಾಟಗ್ ಪಿದಡಂದಿನಕುಲುಲಾ ದಿಂಜ ಜನ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳೊಗು ಬರಿ ಸಾಯೊ ಕೊರಿಯೆರ್. ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳೊಡು ಹೋರಾಟೊಗ್ ಪಿದಡಿನ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಅಯಿಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ತೋಜಿಪಾಯಿ ತಾದಿಡೇ ನಡತ್ತ್‌ದ್ ಮಾತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊಡುಲಾ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಸೇರ್‌ದ್ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಆಸ್ತಿ ಬರ್ದ್‌ಕ್ ಸರ್ವಸ್ವೊನುಲಾ ದೇಶ ಸೇವೆಗಾದ್ ಅರ್ಪಿಸ್‌ದ್, ಮಹಾ ದೇಶ ಭಕ್ತೆ ಪನ್ಪಿ ಹೊಗಳಿಕೆನ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆಡ್‌ದೇ ಪಡೆದ್ ಕೀರ್ತಿವಂತೆರಾಯೆರ್; ಭಾರತ ದೇಶೊದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆನಗ, ದೇಶೊಗಾದ್ ಮಲ್ಲ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತಿನ, ತ್ಯಾಗೊಮಲ್ತಿನ ಮಲ್ಲ ಧುರೀಣೆರೆ ದೇಶಭಕ್ತೆರೆ ಸಾಲ್‌ಡೇ ಸದಾಶಿವರಾಯರೆ ಪುದರ್‌ಲ ಸೇರುಂಡು. ನಶ್ವರ ಶರೀರಡ್ ಆರ್ ಇತ್ತೆ ಇಜ್ಜೆರಾಂಡಲ, ಕೀರ್ತಿ ಶರೀರಡ್ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ್ ನಿಲೆ ಉಂತುದೆರ್.

ದೇಶ ಪ್ರೇಮಿಯಾದ್, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯಾದ್, ಹರಿಜನ ಸೇವಕೆಯಾದ್, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗ್ಮಿಯಾದ್, ತುಳುಕನ್ನಡದ ಕವಿಯಾದ್ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಕಲಾವಿದೆಯಾದ್, ಪುರಾಣದ ಅರ್ಥಗಾರೆರಾದ್ ಮಾತೆಡ್‌ಲಾ ಹೆಚ್ಚ ಎಡ್ಡೆ ಮನಸ್ಸ್‌ದ ಎಡ್ಡೆಂತಿನಾರಾದ್ ದೇಶೊಗುಲಾ ಬಾಷೆಗ್‌ಲಾ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ತಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಲವು. ತುಳುನಾಡ್, ಕನ್ನಡ ನಾಡ್, ಭಾರತ ದೇಶ ಏತ್ ಶಾಶ್ವತನೋ ಆತೇ ಅವು ಮಾತೇಕ್‌ಲಾ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿನ ಸೇವೆ ಸಂದಾಯಿನ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪುದರ್‌ಲಾ ಶಾಶ್ವತ. ಈ ಮಾತಾ ಸಂಗತಿಡ್‌ಲಾ, ಮಾತಾ ಕ್ಷೇತ್ರೊಡುಲಾ ಆರ್ ರಡ್ಡ್ ಕೈತಾ ನರಮಾನಿ ಮಲ್ಪುನ ಕೆಲಸ ಅತ್ತ್. ಮಲ್ತ್‌ದಿನಿ, ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಭುಜ ಶಕ್ತಿದ ಭೀಮ ಬಲಶಾಲಿನ ಭಾರಿ ಮಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಮಲ್ತೆರ್. ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ನಾಲಗೆದ ಶಕ್ತಿಡ್ ತುಳು ಕನ್ನಡ ಬಾಷೆಲೆಡ್ ಕೊರ್ದ್ ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಪುಟ್ಟಾಯೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗೊಗು ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊರ್‌ದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿಯೆರ್. ತುಳು ಕನ್ನಡ ರಡ್ಡ್ ಬಾಷೆಡ್‌ಲಾ ಕವಿತೆ ಕಟ್ಟಿಯೆರ್, ಲೇಖನ ಬರೆಯೆರ್. ಪುಸ್ತಕ ರಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಪುರಾಣೊ ಕಾಲದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ, ಅರ್ಜುನನ, ಕರ್ಣನ- ಇಂಚಿತ್ತಿ ಪಾತ್ರೊಲೆನ್ ನಮ ಕಣ್ಣ್ ದುಂಬುಗು ಅರ್ಥೊಡು ತೋಜಿಪಾಯೆರ್. ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು, ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ- ಇಂಚಿನಕುಲು ಭಾಷಣಲೆನ್ ಆ ಪೊರ್ಲು, ಆ ತಿರ್ಲಡೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸೈ ಸೈ ಪನ್‌ಪಾಯೆರ್. ಕತ್ತಲೆ ಕಬಿದ್ದಿತ್ತಿ, ತುಳು

ನಾಡ್‌ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸೊಗು ಬೊಲ್ಪು ಕೊರಿಯೆರ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಪರಮ ಭಕ್ತೆ ಆದ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಮಲ್ಲ ಮುಖಂಡೆ ಆದ್ ದಾರಾಳ ಜನ ಪ್ರೀತಿ ಪಡೆದಿತ್ತೆರಾಂಡಲಾ, ಎಸೆಂಬ್ಲಿಗೊ, ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ಗೊ, ಚುನಾವಣೆಗ್ ಉಂತೊಡೂಂದ್, ಆರೇ ಯೋಗ್ಯರೆಂದ್ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆರೆನಂಚಿನಕುಲು ಒತ್ತಾಯ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಂಡೆರ್‌ಂದಾಂಡಲಾ ಒಪ್ಪಂದೆ ಆ ಸ್ಥಾನೊ ಮಾನೊಲೆನ್ ಬೇತೆದಕುಲೆಗ್ ಬುಡುದು ಕೊರಿಯೆರ್. ಮಾತ್ರ ಅತ್, 1937ಡ್‌ದಿಂಚಿ ನಡತಿ ಮಾತಾ ಚುನಾವಣೆಡ್‌ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ಪಕ್ಷದ ಉಮೇದ್ವಾರಿಲು ಗೆಲ್ಪುನಂಚನೆ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣೊ, ಮಾತಾ ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಪಗೆಲ್ ರಾತ್ರಿ ಬೆಂದ್‌ದ್, ಬೇತೆ ದಕುಲೆನ್ ಗದ್ದುಗೆಗ್ ಎರ್‌ಸ್ಸಾದ್, ತಾನ್ ಆರೋಗ್ಯ ಕಳೆವೊಂದು ಆ ಕಾಲೋಡೇ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗೊಗು ಬಲಿಯಾಯೆರ್. ಇಂಚಿನ ಒಂಜಿ ಮಹಾ ಚೇತನದ ಆದರ್ಶ, ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನದ ಕತೆನ್ ಓದುಂಡ, ಕೇಂಡ್‌ಂಡ ನಮ ಬದಕ್‌ಗ್‌ಲಾ ಬೊಲ್ಪು ತೊಜೂಂದು ಈ ಪುಸ್ತಕೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ ಕೊರಿಯರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ಪುವೆ.

೨

ಅನಾದಿ ಕಾಲೊಡ್‌ದಿಂಚಿ ತುಳುನಾಡ್‌ಂದ್‌ದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಚರಿತ್ರೆಡ್ ಮಾತಾ ದಾಖಲೆಡ್‌ಲಾ ಪುದರಿತ್ತಿನ, ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ಆಡಳಿತ ಕಾಲೊಡು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಂದ್ ಪೊಸತಾದ್ ಪುದರ್ ಪಾಡ್‌ನ ಈ ಜಿಲ್ಲೆದ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲ್ಲೂಕುಡು ಕುಡಲದ ಪೇಂಟೆಡ್‌ದ್ ಪಣಂಬೂರು ಬಂದರ್‌ಗ್ ಪೋಪಿ ತಾದಿಗೆ ತಾಗ್‌ದ್ ಕೂಳೂರು ಪನ್ಪಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿನ ಊರು ಉಂಡು. ಇತ್ತೆ ಮುಟ್ಟಗ್ ಬಂದರ ಆಯಿನೆಡ್‌ದ್ ಪೇಂಟೆದ ವಾತಾವರಣ ಅಂಗಡಿ, ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಕಟ್ಟೋಣ ಇಂಚ ಮಾತಾ ಅವುಲು ತೋಜುಂಡುಂದಾಂಡಲಾ ದುಂಬು ಕೂಳೂರು ಬಜೀ ಹಳ್ಳಿ ಪ್ರದೇಶ. ಅವುಲು ಒಂಜಿ ತುದೆಲಾ ಪರಿತೊಂದು ಉಂಡು; ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮ ಆಪುಂಡು. ಆ ತುದೆಕ್ ಒಂಜಿ ಸಂಕಲ ಕಟ್‌ದ್‌ಂಡ್.

ಕೂಳೂರು ತುದ್ದೆತ್ತ ನೀರ್‌ಡ್, ತುದ್ದೆತ್ತ ರಡ್ಡ್ ಪುಡೆಟ್‌ಲಾ ದುಂಬುದ ಕಾಲೊಡು ಕಂಡದ ಬೆನ್ನಿಯೇ ಕೂಳೂರ್‌ದ ಜನೊಕುಲೆ ಮಲ್ಲ ಉದ್ಯೋಗ. ಅವುಲವುಲು ತಾರೆ ಉಪ್ಪು, ಆಂಡ ಮಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಕಂಡದ ಬೇಸಾಯನೇ. ಆನಿದ ಕಾಲಡ್ ಆ ಊರುಡು ಹೆಚ್ಚ ಆಸ್ತಿ ಬದ್‌ಕ್ ಬಂಟೆರೆ ಸಮಾಜದಕುಲೆಗೇ ಇತ್ತಂಡ್. ಕೂಳೂರು ಮಾತ್ರ ಅತ್ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಪನ್ಪಿ ತುಳು ನಾಡ್‌ಡ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೈಲ್ ಕಂಡ ಬೆನ್ನಿ ಬಂಟೆರೆ ಸಮಾಜದಕುಲೆಗ್. ಸ್ವತಃ ಆ ಸಮಾಜದಕುಲು ಬೆನ್ನಿ ಬೆನ್‌ವೆರ್; ಬೆನ್ಪಾವೆರ್; ಕೃಷಿತ್ತ ಕೆಲಸೊಡು ಬಂಟ ಸಮಾಜ ದುಂಬುಡ್‌ದೇ ಪುದರಾಯಿನವು. ಕಾಲ ಕರಿನಂಚನೇ ಬೆನ್ನಿ ಮಾತ್ರ ಬೆನಂದೆ, ಬಂಟೆರ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಉದ್ಯೋಗೊಗು ವಕಾಲತ್‌ಗ್ ಸರಕಾರೀ ಕೆಲಸಗ್ ಡಾಕ್ಟೆ ವೃತ್ತಿಗ್, ಕೈಗಾರಿಕೆಗ್, ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ, ಬೊಂಬಯಿ, ಡಿಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಪಟ್ಟಣೊಳೆಗ್‌ಲಾ ಪೋದ್ ಅವುಲು ಆಯಾಯ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪುದರ್ ಕೇಂಡೆರ್‌ಂಡಲಾ- ಆನಿದ ಕಾಲೊಡು ಕೃಷಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಊರ್‌ದ ಗುರಿಕಾರಿಕೆ, ಪಟೇಲ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಬಂಟೆರೆಗೇ ಇತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸಮಾಜೊಡು, ಕೂಳೂರು ಬೈಲ್‌ದ ಪೊಸ ಇಲ್ಲಡ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1901ನೇ ಇಸವಿ ಜನವರಿ ತಿಂಗೊಳುದ ಐನನೇ ದಿನೊ ಜನನೊಗು ಬತ್ತೆರ್. ಆರೆ ಅಪ್ಪೆ ಆದಕ್ಕೆ ಶೆಟ್ಟ; ಅಮ್ಮೆರ್ ಮರವೂರು ಬೀಡ್‌ದ ಬೊಗ್ರ

ಕಿಲ್ಲೆರ್. ಅಜ್ಜೆರ್ ಮಂಜಪ್ಪ ಬಂಡಾರಿ. ಆ ಕಾಲೊಡೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಾಷೆಲಾ ಕಲ್ತ್‌ದ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾವಂತೆ ಆದ್ ಸರಕಾರದ ಮಲ್ಲ ಉದ್ಯೋಗೊಡಿತ್ತಿ ಪುದರ್‌ದಾರ್. ಅಂಚ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕೂಳೂರುದ ಒಂಜಿ ಪುದರಿತ್ತಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಕುಟುಂಬೊಡು ಪುಟ್‌ದ್ ಪುಧರ್ ಕೇಂಡೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆ ಪನ್ಪಿನವು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ-ತುಳುನಾಡ್‌ದ-ಬಂಟ ಸಮಾಜದ ಒಂಜಿ ಜನನದ ಪುದರ್. ಆಳ್ವೆ, ರೈ, ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಶೆಟ್ಟಿ, ಇತ್ತಿನಂಚಿನೆ. ಆಂಡಾ ಕಿಲ್ಲೆ ಜನನೊಡು ಇಡೀ ಊರುಡು, ನಾಡಿಡೀ ಪ್ರಸಿದ್ದಿಗೆ ಬತ್ತಿನಾರ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಒರಿಯೆನೆ. ಕಿಲ್ಲೆ ಪನ್ಪಿನವು ಆರೆ ಅಮ್ಮೆರೆ ಪುದರ್‌ಡ್‌ದ್ ಬತ್ತಿ ಜನನೊ. ಆರೆ ಅಪ್ಪೆ ಕುಟುಂಬೊದ ಜನನ ಶೆಟ್ಟಿ, ಕಿಲ್ಲೆ ಪುದರ್‌ದ ಜನನೊ ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಕಡಮೆನೇ; ಕುಡಲದ ಪೇಂಟೆಡ್ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲ್ಲೂಕುಡ್ ಅಂಚನೇ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕುಡ್‌ಲಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಜನನೊದಕುಲು ದಿಂಜ ಜನೊ ಉಳ್ಳೆರ್. ಕಾಸರಗೋಡು, ಪುತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕುಲೆಡ್ ರೈ ಜನನ ಹೆಚ್ಚ ಇತ್ತಿನಂಚಿನೆ. ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಸುರು ಸುರೂಟು- ಆರ್ ಬರೆತಿನ 'ಕಾಣಿಗೆ' ಪುಸ್ತಕಡೇ ಉಂಡು- ಕೆ. ಬಿ. ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಕಿಲೇಂದ್ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕೆ. ಬಿ. ಆರೆ ಇಲ್ಲ ಕೂಳೂರು ಬೈಲ್ ಆದುಪ್ಪೊಡು; ಶೆಟ್ಟಿ ಅಪ್ಪೆ ಕುಟುಂಬದ ಜನನ. ಕಿಲ್ಲೆ ಅಮ್ಮೆರೆ ಕುಟುಂಬದವು. ಕಡೆಮುಟ್ಟಲಾ ಆರ್ ಎನ್. ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೇಂದೇ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್ (ಎನ್ = ನಾರಾಯಣ, ಎಸ್ = ಶೆಟ್ಟಿ) ದಾಖಲೆಡ್ ಇಂಚಿನೇ ಇತ್ತಂಡ್. ಬಂಟ ಸಮಾಜದಕಲು ಅಮ್ಮ ಇಲ್ಲ್‌ದ ಜನನೊನಾವಡ್, ಅಪ್ಪೆ ಇಲ್ಲ್‌ದ ಜನನೊನಾವಡ್, ವೊವು ಆಂಡಲಾ ಒಂಜಿನ್ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಪಾಡುನ ಕ್ರಮ. ರಡ್ಡೆನ್‌ಲಾ ಪಾಡೊಲಿ; ಅಂಚ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಎನ್. ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೇಂದ್ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತಿನೈಟ್ ರಡ್ಡ್ ಜನನೊಲಾ ತೊಜುಂಡು. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅಪ್ಪೆನ್‌ಲಾ ಮರೆತ್‌ಜೆರ್, ಅಮ್ಮೆರ್‌ನ್‌ಲಾ ಮರೆತ್‌ಜೆರ್. ಆಂಡ ಲೋಕೊಗು ಆರ್ ಕಿಲ್ಲೆ ಜನನೊಡೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಯೆರ್.

ಶೆಟ್ಟಿ ಪನ್ಪಿ ಜನನೊ 'ಶ್ರೇಷ್ಠಿ'ದ ತದ್ಭವ. ಶೇಷ್ಠೀಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ ವ್ಯಪಾರೀಂದ್‌ದ್ ಅರ್ಥ; ಶ್ರೇಷ್ಠಿಲು ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಸಮಾಜೊಡುಲಾ ಉಲ್ಲೆರ್. ಅಕುಲೆ ಮೂಲ ಸಂತಾನದಕುಲು ವ್ಯಪಾರೊ ಮಲ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಮಂಗಳೂರು ಪೇಂಟೆಗ್ ಮುಟ್ಟಿದ, ಕುಂದಾಪುರ ಪೇಂಟೆಗ್ ಮುಟ್ಟದ ಬಂಟ ಸಮಾಜದಕುಲೆ ಹಿರಿಯಕುಲು ವ್ಯಪಾರ ವೃತ್ತಿಡ್‌ಲಾ ಇತ್ತೆರ್‌ಂದ್ ತೋಜುಂಡು. ಅಂಚಾದ್ ಆ ಜನನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಡ್. ಅವೇ ರೀತಿ ಕಿಲ್ಲೆ ಪನ್ಪಿ ಜನನೊಗುಲಾ ಅರ್ಥ ಉಂಡು, ಅವುಲಾ ಒಂಜಿ ವೃತ್ತಿದವೇ ಜನನ. ಕೋಟೆ, ದುರ್ಗ, ಕಿಲ್ಲೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕನ್ನಡ ಬಾಷೆಡ್‌ಲಾ ಉಂಡು. ದುಂಬುದ ಕಾಲೊಡು ಅರಸುಲು ಅವುಲವುಲು ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆಗಾದ್ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕೋಟೆ ಸೂಚಕನೇ ಕಿಲ್ಲೆ ಪನ್ಪಿನವು. ಅಂಚ ದುಂಬುದ ಕಾಲದ ರಾಜೆರ್ ಕಟ್ಟದಿತ್ತಿನ ಕೋಟೆಲೆನ ರಕ್ಷಣೆಗಾದ್ ಸೈನಿಕರೆನ್ ಯೋಧೆರೆನ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ತ್‌ದ್ದುಪ್ಪೊಲಿ. ಒಂಜಿ ರೀತಿಡ್ ಶೋಧನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತೂನಗ ಇಡೀ ಬಂಟ ಸಮಾಜನೇ ಯೋಧ ಜನಾಂಗ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೋಜುಂಡು. 'ಭಟ' ತದ್ಭವ ರೂಪ ಬಂಟ. ತುಳು ನಾಡ್‌ನ್ ಆಳೊಂದಿತ್ತಿ ಅಜಿಲೆರ್, ಚೌಟೆರ್, ಬಂಗೇರ್, ಬಲ್ಲಾಳೆರ್- ಇಂಚಿ ಅರಸುಲೆನ ಕಾಲೊಡು, ಸೈನಿಕೆರಾದ್, ಸೇನಾಧಿಪತಿಲಾದ್, ಅರಸುಳೆ ಆದ್ ಈ ಸಮಾಜದಕುಲು ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ರಡ್ಡ್ ಕಡೆತ್ತ ಪಂಡ್‌ಂಡ ಅಪ್ಪೆ ಜನನೊದ 'ಶೆಟ್ಟಿ'ಲಾ ಅಮ್ಮ ಜನನೊದ ಕಿಲ್ಲಲಾ ಸೇರ್‌ದ್ ಆರ್ ಎನ್. ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೇಂದ್ ದಾಖಲೆಡ್

ತೋಜಿಯೆರ್‌ಂಡಲಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೇ ಒರಿಯೆನೇಂದ್ ಪನ್ಪಿನಾತ್ ಪುದರ್‌ಬತ್ತೆರ್. ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ ತಿರಿಯಂದಿನಾತ್, ಆರ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಂದ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಯೆರ್.

ಕುಂಬಳೆ, ವಿಟ್ಲ, ಮಂಗಳೂರು, ಬಾರ್ಕೂರು ಇಂಚ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಸೀಮೆಲೆನವುಲು ಯೋಧೆರೋ, ಸೇನಾನಿಲೋ ಆದಿತ್ತಿ ಈ ಯೋಧ ಜನಾಂಗದಕುಲೆನ್, ಬೊಕ್ಕದ ಕಾಲೊಡು ಸೀಮೆಲೆ ಅರಸುತನ ಪೋದ್, ಇಡೀ ದೇಶ ಆಡಳಿತೊಡು ಬನ್ನಗ ದುಂಬು ಯೋಧೆರಾದ್ ಮಲ್ತಿ ಸೇವೆಗ್ ಅಕುಲೆಗ್ ಬೆನ್ನಿಗ್ ಭೂಮಿ ಕೊರುದುಪ್ಪೊಡು. ಆ ಭೂಮಿಡ್‌ಲಾ ಎಡ್ಡೆ ಬೆನ್ನಿ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯೆರ್. ಬನ್ನಿದ ಬೇಲೆ ಮುಗಿಬೊಕ್ಕ ಮರಿಯಲದ ಕಡೇ ದಿನೊಟು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಡ್ ಪುರಾಣ ವಾಚನ, ತಾಳ ಮದ್ದಳೆ, ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ನಡತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಪುರಾಣ ವಾಚನ ಪ್ರಸಂಗದ ಪದ, ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ಮಾತಲಾ ಕೇನಿಯೆರೆ, ಚೆಂಡೆ ಮದ್ದಳೆ, ಜಾಗಟೆದ ತಾಳ ನಾದೊಗು ಕೆಬಿ ಕೊರಿಯೆರೆ ಪ್ರತಿ ಇಲ್ಲಡ್‌ಲಾ ಜೋಕುಲೆಡ್ದ್ ಪರಬ್ಬೆರೆ ಮುಟ್ಟ ಪೊಂಜೋವು ಆಂಜೋವು ಸೇರುವೆರ್. ಸಂತೋಷ ಪಡೆವೆರ್. ಇಂಚ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲೊಡೆ ಪುರಾಣ ಕಥೆಟ್ ಬರ್ಪಿ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮದ ಸಂಗತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಕಲೆತ ಪೊರ್ಲ್ ತಿರ್ಲ್ ರೀತಿ ನೀತಿ ಸರಿಯಾದ್ ತೆರಿಯೊನೆರೆ ಅನುಕೂಲ ಆಂಡ್. ರಾವಣನಂಚಿನೆ ಅಸತ್ಯೊಡು, ಅಧರ್ಮೊಡು ನಡಪೆರಾವಂದ್; ಶ್ರೀರಾಮನಂಚಿನೆ ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಲ್ಪೊಡು, ಭರತನಂಚಿನೆ ಭ್ರಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಉಪ್ಪೊಡು, ಮಂಡೋದರಿ ರೀತಿ ತಪ್ಪು, ಸೀತೆನಂಚಿನೇ ಪತಿವೃತೆ ಆದುಪ್ಪೊಡು, ದುರ್ಯೋಧನ, ದುಶ್ಯಾಸನ ನಂಚಿನ ಅಹಂಕಾರ ಮಲ್ಪಡ್, ಪಾಂಡವರೆನಂಚನೆ ಧರ್ಮೊಡುಪ್ಪುಲೆ - ಇಂಚಿತ್ತಿ ನೀತಿಲಾ ಅಪಗನೇ ತೆರೀಂಡ್. ಸಂಗೀತೊ, ರಾಗೊ, ತಾಳೊಡು ಅಪಗನೇ ಅಬಿರುಚಿ ಉಂಡಾಂಡ್. ಎಲ್ಯೆಡ್ ಹಳ್ಳಿಡ್ ಉಪ್ಪುನಗ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನೊಗು ತಿಕ್ಕಿನ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರೊ ಆರೆ ದುಂಬುದ ಇಡೀ ಜೀವನೊಡುಲಾ ಬೊಲ್ಪು ಕೊರ್ದ್ ಆರೆ ಬದಕ್‌ನ್ ಬೆಳಗಾಂಡ್.

ಆ ಹಳ್ಳಿಡಿತ್ತಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಾಲೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಬರವು ಕಲ್ಪೆರ ಆರ್ ಹುಷಾರಿತ್ತಿನಯಿಡ್‌ದ್ ಹಳ್ಳಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿ ಕೂಡಲೇ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಮಂಗಳೂರು ಮಿಶನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ಗ್ ಸೇರ್‌ಸಾಯೆರ್. ಅವುಲು ಆರ್ ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ. ಮುಟ್ಟ ಓದಿಯೆರ್. ಅಪಗನೇ ಆರೆಗ್ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಂದ್ ಪುದರಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಹೈಸ್ಕೂಲುಡು ನಡತೊಂದಿತ್ತಿ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಲೆಡ್ ಆರೆಗ್ ಬಹುಮಾನ ತಿಕೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಶಾಲೆಡೇ ಆರ್ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಕೇಂದಿತ್ತೆರ್. ಮಿಶನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲುಡು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಲ್ತಿನಯಿಡ್‌ದ್ ಆರೆಗ್ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪುರಾಣ ಬೈಬಲ್‌ದ ಪರಿಚಯಲಾ ಆಂಡ್. ಜರ್ಮನಿದ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿದಕುಲು ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಪ್ರತಿ ತರಗತಿಡ್‌ಲಾ ವಾರಗ್ ಒರ ಬೈಬಲ್ ಪಾಠ ಅಪಗ ಕಲ್ಪವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬಾಲ್ಯದಿಂಚಿ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಓದ್‌ದ್ ತಿರಿಯೊಂದಿತ್ತಿ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರಾಣ ಕಥೆಕುಲೆ ಜತೆಟ್ ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಕುಲೆನ್ ಕಲ್ತ್‌ನಯಿಡ್‌ದ್ ಆರೆಗ್ ಸರ್ವಮತ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್; ಅವು ಆರೆ ದುಂಬುದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯೊಲೆಡ್ ಸಹಾಯೊ ಆಂಡ್. ಸುಮಾರ್ ವರ್ಸಡ್‌ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಯಾನ್‌ಲಾ ಅವೇ ಮಿಷನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ್ ಕಲ್ತೆ; ಆ ಸಂದರ್ಭಡ್ ಆ ಶಾಲೆದ ಆಡಳಿತದಕುಲು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್, ದುಂಬುದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಲು ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪುದರ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುಗರೊಂದಿತ್ತಿನೆನ್ ಯಾನೆ ಕೇಂಣ್‌ದೆ. ಒಂಜಿ ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ತ್‌ನ ದುಂಬುದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಕುಲು ಆ ಸಾಲೆದಕುಲು ದಿಂಜ ವರ್ಸಡ್‌ದ್ ಬೊಕ್ಕಲಾ ಪುಗರೊಂದುಪ್ಪೊಡಾಂಡ ಅವು ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನ ಮಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೇಂದೇ ಪನೊಡು. ಅಂಚಿತ್ತಿ ಯೊಗ್ಯತೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆಡ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಾಲೊಡೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅವು ಆರೆ ಬದುಕ್‌ದ ಮಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತ್. ಆ ಸಂಪತ್ತ್‌ನ್ ಇಡೀ ಜೀವಮಾನೊಡು ಆರ್ ಜಾಗ್ರತೆಡ್ ಕಾಪಾಡೊಂದು ಬತ್ತೆರ್.

೩

ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿತ್‌ದ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1919ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋಯೆರ್. ಆ ಕಾಲೊಡೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್‌ದ್, ಉದ್ಯೋಗೊಗಾದ್‌ಲಾ, ಸರಕಾರ ನೌಕರಿಗಾದ್‌ಲಾ ಇಂಚ ಜೀವನದ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅಂಚ ಪೋದಿತ್ತಿನಕುಲು ಬೊಂಬಾಯಿಡ್ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥೆರಾದ್, ಕೈಗಾರಿಕೆಡ್, ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಉದ್ಯಮಡ್ ಪುದರ್‌ಗ್‌ಲಾ ಬತ್ತೆರ್. ಅಂಚಿತ್ತಿ ಆಕರ್ಶಣೆ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಇನಿಲಾ ಉಂಡು. ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಉದ್ಯೋಗೊಗಾದ್ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋಯೆರ್. ಅವುಲು ಜನರ್‌ಲ್ ಪೋಸ್ಟಾಫಿಸ್‌ಡ್ ಆರೆಗ್ ಉದ್ಯೋಗಲಾ ತಿಕ್ಕಂಡ್. ಆ ಸಂದರ್ಭಡ್ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಆಯಿಡ್‌ದ್ ಬೊಕ್ಕ ದೇಶದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಡೆಟ್ ಉದ್ಯೋಗ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸಂಪಾದನೆಲಾ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಿರ ತನ್ನ ಊರಾಯಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಘುಲ್ತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಡ್ ಪದಾಧಿಕಾರಿಲಾ ಆದಿತ್ತಿ ಬಿ. ಆರ್. ಕರ್ಕೇರೆರ್, ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಇಂಚ ನೆನೆತ್‌ದೆರ್; ''ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಯಾನ್ ಸೂರೂಟು ತೂತಿನಿ ಬೊಂಬಾಯಿಡ್; ಆರೆ ಜೊತೆಟ್ ನಾರಾಯಣ ಭಂಡಾರಿಲುಲಾ, ಶಾಂತಪ್ಪ ರೈಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ಎಂಕುಲು ಮಾತಾ ಮಜಗಾಂವದ 'ಯೂಸಫ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್'ದ್ ನಾಲನೇ ಮಾಲಿಗೆಡ್ ಒಂಜೇ ಬ್ಲೋಕ್‌ಡಿತ್ತೊ. ಅಪಗ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಜನರಲ್ ಪೋಸ್ಟಾಫಿಸ್‌ಡ್ ಉದ್ಯೋಗಡಿತ್ತೆರ್. ವಿಶ್ರಾಂತಿದ ಸಮಯನ್ ತಿರುಗಾಟ ವಿನೋದಲೆಡ್ ಕಳೆವಂದೆ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತ ಭಾಗವತ ಗೀತೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಗ್ರಂಥೊಲೆನ್ ಓದೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆಯಿಡ್‌ದಾವರನೆ ಆರ್ ದುಂಬುಗು ಪುರಾಣ ವಾಚನ ಯಕ್ಷಗಾನಡ್ ಮಲ್ಲ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬರಿಯೆರೆ ಕಾರಣ ಆಂಡ್‌ಂದ್ ಪನೊಲಿ. 1920ದ ಅಂತ್ಯ 1921ದ ಇಸವಿದ ಸುರತ ಆ ಒಂಜಿ ದಿನೊಟ್ಟು ಬೊಂಬಾಯಿದ ಚೌಪಾಟಿಡ್ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಭಾಷಣ ಆಂಡ್. ಆ ಭಾಷಣ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನೊಡು ಮಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ತನ್ನ ಬದುಕ್‌ದ ತಾದಿನ್ ಒಂಜಿಲಾ ನೆನಪಂದೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸ್ವಾರ್ಥೊನು ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ಪಂದೆ ದೇಶ ಸೇವೆನೆ ತನ್ನ ಧ್ಯೇಯೊಂದು ನಿಶ್ಚಯಿತೊಂದು ಆರ್ ತನ್ನ ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಗ್ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊರಿಯೆರ್. ಉದ್ಯೋಗಡ್‌ದ್ ಬುಡುಗಡೆ ಆಯಿ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶವಾಯಿನ ದೇಶ ಸೇವೆದ ಕೆಲಸ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟಿ ಊರುಡೆ ನಡಪ್ಪೊಡುಂದು ಊರುಗ್ ಬತ್ತೆರ್. ರಾಷ್ಟ್ರ ಸೇವೆನ್ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್''. ಈ ಪಾತೆರೊ ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಬೊಂಬಾಯಿಡ್‌ಲಾ ಕಡೆಕ್ ಕುಡಲಡ್‌ಲಾ ಇತ್ತಿ ಬಿ. ಆರ್. ಕರ್ಕೇರೆನವು.

ಅವು ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳದ ಕಾಲ, ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ಗುಲಾಮಗಿರಿತ ಬಂಧನನ್ ಆ ಸಂಕಲೆನ್ ನಮ ಧೈರ್ಯಡ್ ಕಡಿಪ್ಪೊಡು. ಈ ದೇಶೊಡು, ನಮ ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ನಡಪಾವುನ ಸಾಲೆ ಕಾಲೆಜ್‌ಗ್ ಪೋವಾಡೆ. ಸರಕಾರೀ ಚಾಕರಿಗ್ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊರ್ಲೆ; ವಕಿಲೆರ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಪಾಡ್‌ಲೆ. ದೇಶಿಯಾ ಸಾಲೆ ಸುರು ಮಲ್ತ್‌ದ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಲೆಗ್ ಕಲ್ಪಾವು; ನಂಕ್ ಬೋಡಾಯಿ ಕೆಲಸ; ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆನ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ನನ ಒರಿಯನ ಹಂಗ್ ಇಜ್ಜಂದೆ ಬದಕ್‌ಗ. ನಮ ಉಲಯಿದ ನ್ಯಾಯೊನು ನಮನಮನೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಲ್ಪುಗ- ಇಂಚ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳದ ಘೋಷಣೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಇಡೀ ದೇಶೋಡೆ ದಿಂಜ ಜನ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಪಾತೆರ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಲ್ತೆರ್.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಭಾರಿ ಮಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತೆ ಬಾರಿ ಮಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯ ವಕೀಲೆ ಆದಿತ್ತಿ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್ ವಕಾಲತ್ ಬುಡುದ್ ದೇಶ ಸೇವೆಗ್ ಪಿದಡಿಯೆರ್. ಎಂ. ಮಾಧವ ರಾಯೆರ್, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಕಾರಂತೆರ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ವಕೀಲೆರ್‌ಲ ವಕಾಲತ್ ಮಲ್ತಜೆರ್. ಹಿರಿಯಡ್ಕ ರಾಮರಾಯ ಮಲ್ಯೆರ್, ಹೆಚ್. ನಾರಾಯಣ ರಾಯೆರ್, ಉಮೇಶ ರಾಯೆರ್, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್, ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟೆರ್, ಯು. ಗೋವಿಂದ ರಾಯೆರ್ ಇಂಚಿತ್ತಿನಕುಲು ಶಾಲೆ ಕಾಲೆಜ್ ಬುಡಿಯೆರ್. ದಿಂಜ ಜನ ಸರಕಾರೀ ಚಾಕರೀಗ್ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊರಿಯೆರ್. ಬಿಳ್ಳಿಪ್ಪಾಡಿ ವೆಂಕಪ್ಪ ರೈ, ಬಿ. ಟಿ. ರೈ ಕೋಚಣ್ಣ ಭಂಡಾರಿ, ಮಾರಪ್ಪ ಪಕ್ಕಳೆರ್, ಹ್ಯೊಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ತಿಂಗಳಾಯೆರ್, ದೇವಪ್ಪಾಳ್ವೆರ್, ಬಡಿಲ ಅನಂತರಾಯ ರೈ, ಇಂಚ ಜಿಲ್ಲೆದ ಮಾತಾ ಕಡೆತ್ತ ಜನಕುಲು ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ದೇಶ ಸೇವೆಗ್ ಪಿದಡಿಯೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಮೊಕುಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರ್‌ದ್ ಬೆಂದ್ಯೆರ್. ಮಂಗಳೂರುದ ನೀರೇಶ್ವಾಲ್ಯೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮುಂದಾಳು ಆದ್ 'ನಾಗ ಸೇನೆ' ಪುದರ್‌ದ ಒಂಜಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ದಳಲಾ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆದ್ ಕೆಲಸ ಸುರುಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೇಂಟೆ ಪಟ್ಟಣೊಡು, ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮೊಳೆಡ್ ಅಸಹಕಾರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರಚಾರ ಜೋರಾದ್ ನಡತ್ತ್‌ಂಡ್.

1923-24ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಮಂಗಳೂರು ನಗರೊಡ್‌ದ್, ಜಿಲ್ಲೆದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಕೇಂದ್ರೊಲೆಡ್‌ಲಾ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮುಖಂಡೆರ್ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆ ಖಂಡನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅವುಲವುಲು ಭಾಷಣ ಪ್ರಚಾರ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದ ಈ ವಾದ - ಖಂಡನೆ ಸರಿಯತ್ತ್‌ಂದ್ ತೋಜೆಂಡ್; ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆ ಸರೀಂದ್ ಅವೆನ್ ಮಂಡನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದ ಭಾಷಣಗ್ ಪ್ರತಿಭಟಣೆ ಆದ್- ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಂಗಳೂರುಡ್‌ಲಾ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕೇಂದ್ರಡ್‌ಲಾ ಭಾಷಣ ಕೊರಿಯೆರ್. ಅನಾದಿ ಕಾಲಡ್‌ದಿಂಚಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗುಡಿ ಗೋಪುರಲೆನ್ ಕಟ್ಟಾದ್ ಪೂಜೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಭಕ್ತೆರೆಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಭಾಷಣ ಸರಿಂದ್ ತೊಜೆಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಭಾಷಣ ಸಮರ್ಥನೆಲಾ ಆತ್ ಆಕರ್ಷಕ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರೆ ಭಾಷಣ ಕಲೆ ಸುರೂಟು ಮೆರೆದ್ ತೊಜಿನವು ಇಂಚ. ಅಪಗನೇ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪುರಾಣ ವಾಚನ, ತಾಳ ಮದ್ದಳೆಡ್‌ಲಾ ಅರ್ಥ ಪನಿಯೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಎಡ್ಡೆ ಅರ್ಥದಾರಿಂದ್‌ಲಾ ಪುದರ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಸಹಕಾರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರಚಾರೊಡ್‌ಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಸಂಘಟಣೆ ಪ್ರಚಾರಲಾ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಭಾಷಣ, ಪ್ರಚಾರ, ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ಜಿಲ್ಲೆದ ಮಾತಾ ದಿಕ್ಕ್‌ಡ್‌ಲಾ ಆಕರ್ಷಣೆ ಆದ್ ಆದಿತ್ತಿ ಸಭೆಕ್ ಜನ ದಿಂಜ ದಿಂಜ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಸೇರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಾರಣ ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ,

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರೊಲೆಡ್ ಎದ್‌ರಾದ್ ಪಾತೆರುನಕುಲೆ ವಾದನೆ ಖಂಡನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತನ್ನ ವಾದ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಲ್ಪುನ ರೀತಿ - ಶೈಲಿ ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಆತ್ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

ದುಂಬು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯೊಗು ಸೇರ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರೊ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯೊಡ್ ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷೇದ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ಪೆರೆ 1929ನೇ ಇಸವಿಡ್ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಮುಲ್ಕಿದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪೂಂಜೆರ್ ಆ ಪ್ರಾಚಾರ ಸಮಿತಿದ ಜಿಲ್ಲಾದ್ಯಕ್ಷೆರಾದ್ ನೇಮಕ ಆಯೆರ್. ಕಲಿ ಗಂಗಸರ ಪರಿಯೆರೆ ಆವಂದ್‌ಂದ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಜನೊಕುಲೆಗ್ ಅರ್ಥ ಆಪಿನಂಚಿನೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತೆರಿಪಾಯೆರೆ ಕಿಲ್ಲೆರೇ ಯೋಗ್ಯೆಂದ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪೂಂಜೆರ್ ಆರೆನ್ ಪ್ರಚಾರಕೆ ಆದ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ತೆರ್. ಹಿರಿಯಡ್ಕ ರಾಮರಾಯ ಮಲ್ಯೆರ್‌ಲಾ ಪ್ರಚಾರಕೆ ಆಯೆರ್. ಅವೇ ಕಾಲೊಡು ಈ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಜನಕುಲೆನ್ ಸರಿಯಾದ್ ತೆರಿಪ್ಪುನಂಚನೆ ನರ್ಕಳ ಮಾರಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್ 'ಪರಡೆ ಕಲಿ ಗಂಗಸರ' ಪನ್ಪಿ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಕವನ ಬರೆಯೆರ್. ಆ ಕವನ ಭಾರಿ ಪ್ರಚಾರೊಗು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಬಾಷಣ, ಶೆಟ್ರೆ ಕವನ - ಜಿಲ್ಲೆದ ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮೊಡು ಸರಿ ಪ್ರಚಾರ ಆದ್ ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಗಾಂದ್ಯೆರ್ ಆ ಕಾಲೊಡೇ ದೇಶೊನು ಕಟ್ಟೆರೆ ನಮ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊನು ಪಂಡಿನೆಟ್ ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷೇಧಲಾ ಒಂಜಿ ಆದ್ ಇತ್ತಿನೆಡ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪೂಂಜೆರೆ ಮುಂದಾಳುತನೊಟ್ಟು- ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷೇಧ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಮನಪೂರ್ವಕ ಮಲ್ತೆರ್; ಪರಿಣಾಮಲ ಎಡ್ಡೆ ಆಂಡ್. ತನ್ನ ಈ ಕೆಲಸಲಾ ಗಾಂದ್ಯೆರ್ ತೋಜಾಯಿ ತಾದಿದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲೆಡ್ ಒಂಜಿ ಪನ್ಪಿ ಶ್ರದ್ಧೆಡ್ ಉತ್ಸಾಹಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಜನ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯೆರೆ.

೪

ದೇಶ ಸೇವೆದ ಒಂಜೇ ದ್ಯೇಯೆಡ್ ಒಂಜೇ ದೃಷ್ಟಿಡ್ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ವಾ ಸಂಗತಿಲಾ ಗ್ರಹಿಪಂದೆ ತನ್ನ ಜೀವನ ದುಂಬು ಪಿರವು ನೆನೆಪಂದೆ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬೊಂಬಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗೊಗು ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊರ್‌ದ್ ಮಂಗಳೂರುಗು ಬತ್ತದ್ ಇಲ್ಯ್ ಪಗೆಲ್ ಬೆಂದೊಂದಿತ್ತೆರ್- ಅಪಗ ಆರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಲಾ ಕಷ್ಟೊಡಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಉದ್ಯೋಗಲಾ ಇಜ್ಜಿ, ಸಂಪಾದನೆಲಾ ಆಪುಜಿ. ಆಸ್ತಿ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಬರ್‌ಪುಜಿ. ದಿನ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಚಿಯೇ ಹೆಚ್ಚೊಂದುಂಡು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಟ್ ಆ ದಿನೊಟ್ಟು ಕಂಗಾಲಾದಿತ್ತಿ ಕಾಲೊಡು, ಆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಆಧಾರ ಕೊರಿನಾರ್ ಆರೆನ ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆ ದೆಪ್ಪುಣಿ ಗುತ್ತುದ ದೇವಕೀ ಶೆಟ್ಟ್ಯೆರ್. ಆರ್ ಕೊಡೆತ್ತೂರು ಗುತ್ತುದ ರಾಮಣ್ಣ ಶೆಟ್ರೆ ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿ. ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಆರೆನ ಪದಿನೆನ್ಮ ತಿಂಗೊಳು ಪ್ರಾಯೊಡೇ ತಾಂಕ್‌ದಿನಾರ್. ತನನ್ ತಾಂಕ್‌ದಿ ಅಪ್ಪೆನ ಪ್ರೀತಿಗಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್, ತಾಂಕಣದ ಆ ಅಪ್ಪೆಗ್ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಹರಿ ಭಕ್ತಿ ಸಾರೊ- ಇಂಚಿತ್ತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ ಗ್ರಂಥೊಲೆನ್ ಓದ್‌ದ್ ಅರ್ಥ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. 1930-31ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಆರ್ ಬರೆಯಿನ 'ಕಾನಿಗೆ' ತುಳು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹೊನು ಆ ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆಗ್ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆನ ಉಪಕಾರೊನು ಕಡೆಮುಟ್ಟ ಮರತ್‌ದ್‌ಜೆರ್. ಆರ್‌ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಪ್ರೀತಿಡ್ ತೂವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಷ್ಟ ಕಾಲೊಡು ಸಾಯ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ದೇಶ ಸೇವೆನೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತ್‌ದ್ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಬೇತೆ ಸಂಪಾದನೆ ತಾದಿಲಾ

ಇಜ್ಜಂದಿ ಕಷ್ಟ ಕಾಲೊಡು ದೇವಕೀ ಶೆಟ್ಟ್ತ್ಯರ್ ಮಲ್ತಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಸಾಯೊನೇ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯೊಲೆಡ್ ಆರ್ ಮುಂದರಿದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದು ಪೋಯೆರೆ ಸಾಯೊ ಆಂಡ್‌ಂದ್ ಪನ್ಪಿನವು ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ.

1930 ಇಸವಿಡ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ನಂಕ್ ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಕಂಜಿ ಕೈಕಂಜಿಲೆಗ್ ಕೂಡ ಉಪ್ಪು ಬೋಡೇ ಬೋಡು. ದಿನ ನಿತ್ಯ ಪೊರ್ತು ಪೊರ್ತುಗು ಬೋಡು. ವಿಸ್ತಾರ ಆದುಪ್ಪುನ ಕಡಲ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪು ನೀರ್ ಧಾರಾಳ ಉಂಡು. ಅವೆನ್ ಆಜಾದ್ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಏಪಲಾ ಉಪ್ಪು ಪಡೆವೊಲಿ. ಇಂಚ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಉಪ್ಪುನ್ ಪಡೆವೊನೆರೆ ಮಾತೆರ್‌ಗ್‌ಲಾ ಏಪಲಾ ಸಾಧ್ಯ ಉಪ್ಪುನಗ ಏತ್ ಉಪ್ಪುನೀರ್ ದೆತೊಂದು ಉಪ್ಪು ಮಲ್ತ್ತ್ಂಡಲಾ ಆಜಂದಿ ಕಡಲೆ ಉಪ್ಪುನಗ ಅಂಚಿತ್ತಿ ಉಪ್ಪು ಪಡೆಯೆರೆ ನಮ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರೊಗು ತೆರಿಗೆ ಕೊರೊಡು. ಇಡೀ ದೇಶೊಡಿತ್ತಿ ಕೋಟಿ ದರಿದ್ರೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸರಕಾರ ಈ ದ್ರೋಹ ಮಲ್ಪುಂಡು. ಅಂಚಾದ್ ಉಪ್ಪುಗ್ ತೆರಿಗೆ ಪಾಡಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಗಾಂದ್ಯೆರ್ ಸರಕಾರೊಗು ತಿಳಿಸಾದ್, ತೆರಿಗೆ ಪಾಡುನಯಿಕ್ ಎದುರಾದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಆನಿ ವಾಸ ಆದಿತ್ತಿ ಸಬರ್‌ಮತಿ ಆಶ್ರಾಮೊಡುದ್ ಉಪ್ಪು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಗಾದ್ ದಂಡಿ ಪನ್ಪಿನಡೆಗ್ ಯಾತ್ರೆ ಪಿದಡಿಯೆರ್. ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಡ್ ಉಂದ್ ಮಹಾತ್ಮೆರೆ ದಂಡೀ ಯಾತ್ರೆಂದೇ ಪುದರಾಂಡ್. ಸಬರ್ಮತಿಡ್‌ದ್ ದಂಡಿ ದೂರ ಉಂಡು; ಕೋಲು ಊರೊಂದು ಗಾಂದ್ಯೆರ್ ಪಿದಡಿಯೆರ್. ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಮಹಾಕವಿಯಿತ್ತಿ ದೇಶ ಭಕ್ತಿ ಸರೋಜಿನಿ ದೇವಿಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ದೇಶೊದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಡೆಡ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಸೇರ್‌ನ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕೆರ್‌ಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕೆರೆ ಜತೆಟ್ ಗಾಂದ್ಯೆರ್ ನಡತ್‌ದ್ ನಡತ್‌ದೇ ಪೋದ್ ದಂಡಿದ ಕಡಲ ಕಿನಾರೆಗ್ ಮುಟ್ಯೆರ್; ಅವುಲು ಉಪ್ಪು ನೀರ್ ಆಜಾದ್ ಉಪ್ಪು ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಟ್ಯೆರ್. ಈ ಕೆಲಸ ಈ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಕಾನೂನು ವಿರೋಧಂದ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಗಾಂದ್ಯೆರೆನ್‌ಲಾ ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಇತ್ತಿ ಮಾತಾ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕೆರೆನ್‌ಲಾ ಕೈದ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಸಾಗ್‌ಸಾಂಡ್. ಗಾಂದ್ಯೆರೆನ್ ಇಂಚ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಸರಕಾರ ಸೇರ್‌ಸಾಂಡ್ ಪನ್ಪಿ ಸುದ್ದಿ ಬಿರುಗಾಳಿದಂಚೆನೆ ಊರೂರುಗ್ ಪರತ್ತ್ಂಡ್. ಶ್ರೀಮಂತೆರ್ ಬಡವೆರ್‌ಂದ್ ಇಜ್ಜಂದೆ ಪೊಂಜೋವು ಆಂಜೋವೂಂದು ಇಜ್ಜಂದೆ, ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಊರೂರುಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಲಾಟಿದ ಪೆಟ್ಟ್ ತಿಂದೆರ್. ಸೆರೆಮನೆದ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಗ್ ಸಾಲ್ ಸಾಲಾದ್ ಪೋದ್ ಸೇರ್ಯೆರ್.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲಾ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರನೇ ಆಂಡ್. ಸುರು ಸುರೂಟು ಪೋಲೀಸೆರೆ ಎದ್‌ರೆದ್‌ರೆ ಉಪ್ಪುನೀರ್ ಕೊಂಡ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಉಪ್ಪು ಮಲ್ತದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲು ಪಟ್ಟೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಸ್ವಯೊಂ ಸೇವಕೆರೆನ್, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲೆನ್, ಲಾಟಿದ ಪೆಟ್ಟ್‌ಡ್, ಬಲಾತ್ಕಾರಡ್, ಕಠಿಣ ರೀತಿಲೆಡ್ ಪೋಲೀಸೆರ್ ನಾನಾ ರೀತಿದ ನಿರ್ಬಂಧೋ ಮಲ್ಪುನಗ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲು ಕಡಲ್‌ದ ನೀರ್‌ನ್ ಎಂಚನೋ ಕನತ್ತ್‌ದ್ ಒಲೋ ಕುಂದಾಡ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಟ್ ಪಟ್ಯೆರೆ ಪಿದಡಿಯೆರ್; ಅಪಗ ಅಕುಲೆಗ್ ಲಾಟಿ ಪೆಟ್ಟ್ ಸೆರೆಮನೆ ಮಾತಲಾ ಆವೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲೆನ ಮುಷ್ಟಿಡಿತ್ತಿ ಉಪ್ಪುನಕುಲೆ ಮುಷ್ಟಿ ಬುಡುಪಾದ್ ಪೋಲೀಸೆರ್ ಬಲಾತ್ಕಾರೊಡ್ ದೆಪ್ಪುನಗ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲೆನ

ಬಿರೆಲ್ ಪೊಲಿದ್ ಪೋಯಿನವುಲಾ ಆತ್ಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಷ್ಟ ಮರ್ದನ ಬಂಧನ ಮಾತೆನ್‌ಲಾ ಸಹಿಸೊಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸಾಗ್ಂಡ್. ಆನಿದ ಆ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕೆರೆ ಧೈರ್ಯ ಮೆಚ್ಚೊಡಾಯಿನವು. ಪೋಲೀಸೆರ್ ಬಲಾತ್ಕಾರೊ ಮಲ್ಪುನಗ ಮುಷ್ಠಿ ಬುಡುದು ಕೊರೀಯೆಂದ್ ಆಯನ ಇಲ್ಲಗ್ ಪೊಗ್ಗಿರೆ ಬುಡಂದೆ, ಸ್ವತಃ ತಾನೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸೆರೆಮನೆದ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಗ್ ಸೇರ್‌ದಿ ಅಪ್ಪೆ ಒರ್ತಿ ಕುಡಲಡ್ ಪುದರ್ ಕೇಂಡೆರ್.

ಈ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ರಾಗ್ರಹೊಗು ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಸೇರಿಯೆರ್. ಉಪ್ಪು ಮಲ್ಪೆರೆ ಪೋಯಿನೆಕ್ ದುಂಬು ಜಿಲ್ಲೆ ಇಡೀ ತಿರ್ಗ್‌ದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸಂದೇಶ ಸಾರುನ ಭಾಷಣ ಕೊರಿಯೆರ್. 1931ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಕೈದ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ದ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಪಾಡಿಯರ್. ಆ ಸೆರೆ ಮನೆಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡೇ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತಿನ ರಾಜಾಜಿ ಪ್ರಕಾಶಂ, ಪಟ್ಟಾಬಿ ಸತ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮುಖಂಡೆರ್‌ಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ಅಕುಲೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಸಹವಾಸೊಡುದಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ರಾಜಕೀಯ ಜ್ಞಾನ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ನನಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಂಡ್. ಉಡುಪಿದ ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯೆರ್‌ಲಾ, ಅಮುಂಜಗುತ್ತುದ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ್‌ಲಾ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆಡೆಗೇ ಬತ್ತೆರ್. ಈ ರಡ್ಡ್ ಜನತ ಸಹವಾಸ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನೊಡು ಒಂಜಿ ವಿಶೇಶ ಪರಿವರ್ತನೆಗ್ ಕಾರಣ ಆಂಡ್; ಅವು ಒಂಜಿ ಯೋಗಂದ್ ಪನೊಲಿ.

ತುಳುನಾಡ್‌ಗ್ ಶತಮಾನೊಗು ದುಂಬೇ ಬತ್ತ್‌ದಿತ್ತಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಲು- ತುಳುವೆರೆ ನಡುಟು- ಅಕುಲೆ ಮತ ಪ್ರಚಾರದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶೊಡು ತುಳು ಬಾಷೆನ್ ಕಲ್ತೆರ್. ತುಳು ಪಾಡ್ದನೊಲೆನ್ ಸಂಗ್ರಹ ಮಲ್ತೆರ್. ತುಳು ನಿಘಂಟು ರಚನೆ ಆಂಡ್; ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮತ ಧರ್ಮೊಗು ಸೇರಿನ ತುಳುವೆರೆಗಾದ್ ತುಳುಸ್ತೋತ್ರ ಕವಿತೆಲೆನ್‌ಲಾ ರಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಉಂದು ಮಾತಾ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪಡ್‌ಲಾ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್; ಅಕುಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಲ್ತಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ ಪ್ರೆಸ್ಸ್‌ಲಾ ಇತ್ತಂಡ್. ಬೈಬಲ್‌ಲಾ ತುಳುಟು ತರ್ಜುಮೆ ಆಂಡ್. ಇಂಚ ಸುಮಾರ್ ನೂದು ವರ್ಸೊಗು ದುಂಬೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಮಿಷನರಿಲೆಡ್‌ದಾದ್ ತುಳು ಬಾಸೆ, ತುಳು ಮುದ್ರಣ ಆಂಡಲಾ ಉಂದು ತುಳು ನಾಡ್- ನಮ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ತುಳುವೆರ್-ಕನ್ನಡ ಮಳೆಯಾಳ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗೆರಂಚೆನೆ ನಂಕ್‌ಲಾ ತುಳುನಾಡ್ ಆವೋಡು. ನಮ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಮಾತ ರೀತಿದ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಕವನ ಇಂಚ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಲಾ ಧಾರಾಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಆವೊಡು ಪನ್ಪಿ ಪ್ರಚಾರೊನು ಸುರು ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಉಡುಪಿದ ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯೆರ್. ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಅಮುಂಜ ಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆರ್, ಸತ್ಯಮಿತ್ರ ಬಂಗೇರೆರ್- ಇಂಚಿತ್ತಿನಕುಲು ಪನಿಯಾಡ್ಯೆರ್ ಸ್ವತಃ ತುಳು ವ್ಯಾಕರಣ, ಒಂಜಿ ತುಳು ಕಾದಂಬರಿಲಾ ಬರೆಯೆರ್. ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರೆ ಬಲೀಂದ್ರ ಸಂಧಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಲ್ತೆರ್. ಮಸ್ತ್ ವರ್ಸೊಗು ದುಂಬೇ ಆರ್ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತುಳುವೆರೆ ಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟಳೆದ ವಿಷಯೊಲ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತಿ ಒಂಜಿ ತೌಳವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ಸತ್ಯಮಿತ್ರ ಬಂಗೇರೆರ್ ಅಳಿಯ ಕಟ್ಟ್‌ದ ಗುಟ್ಟು ತುಳುಟ್ಟು ಬರೆಯೆರ್. ತುಳುನಾಡ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ತುಳುನಾಡ್ ಪ್ರೆಸ್ಸ್, ತುಳುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ - ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆನ್‌ಲಾ ಪಣಿಯಾಡ್ಯೆರ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಇಂಚ ತುಳು ನಾಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ಪನ್ಪಿ ಚಳವಳೊಗು ಆಂಧ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ,

ತಮಿಳುನಾಡು ಪ್ರಾಂತ ಬಾಷೆಲೆನವೇ ರೂಪದ ಒಂಜಿ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಪಣಿಯಾಡ್ಯೆರ್, ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರೆ ಸಂಪರ್ಕೊ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ವೆಲ್ಲೂರು ಸೆರೆಮನೆಟ್ಟ್ ಆದ್ ಆರೆಡಲಾ ತುಳುನಾಡ್ ಬಾಸೆದ ಅಭಿಮಾನ ದಿಂಜಂಡ್. ಅಂಚ ತುಳುಬಾಸೆದ ಮಿತ್ತ್ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಆರ್ ವೆಲ್ಲೂರು ಸೆರೆಮನೆಡ್ ತುಳು ಕವಿತೆಲೆನ್ ಬರೆಯೆರ್. ಅವು ಮಾತಾ ಒಟ್ಟು ಸೇರ್‌ದ್ ತುಳುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆಡ್ 'ಕಾನಿಗೆ' ಪುದರ್‌ಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಸುರೂತ ತುಳು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್. ಆರ್ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್‌ಲಾ ಎಡ್ಡೆ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಬರೆಪ್ಪೆರೆಂದ್ 'ಕಾನಿಗೆ' ಪ್ರಕಟವಾದ್ ಮಾತೆರ್‌ಗ್‌ಲಾ ತೆರಿಂಡ್.

ವೆಲ್ಲೂರು ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸದ ಅವಧಿ ತೀರಿಬೊಕ್ಕ, ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ ಬುಡುಗಡೆ ಒರ ಆಂಡ್. ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಉಂತಂದೆ ನಡತೊಂದೆ ಇತ್ತಂಡ್. ದೇಶೊದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಾದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ಪೆರೆ ಪಿದಡ್ದಿತ್ತಿ ಆರೆಗ್ ಮನಿಪಂದೆ ಕುಲ್ಯೆರೆ ಮನ್ನಸ್ಸ್ ಬತ್ತಿಜಿ. ಅಂಚಾದ್ ಆರ್ ಪಿರಲಾ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಸರ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಮಧುರೆದ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಪಾಡಿಯೆರ್. ಸೆರೆಮನೆದ ಉಲಾಯಿ ಶರೀರೊಗು ಚಟುವಟಿಕೆ ಇಜ್ಜಂದಿ ಆ ಕಾಲೊಡು ಆರ್ ಬುದ್ದಿಗ್ ಕೆಲಸ ಕೊರಿಯೆರ್. ಮಧುರೆ ಸೆರೆಮನೆಡಿತ್ತಿ ಕಾಲೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ದಿಂಜ ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಬರೆಯೆರ್. ಅವು 1932ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಆ ಕವಿತೆಲು ಆರ್ ತೀರ್‌ದ್ ಪೋಯಿಬೊಕ್ಕ 'ಮುರಲಿ' ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್‌ಡ್ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್. ಆ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹೊಗು ಯಾನೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿನ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆತ್ತೆ. 'ಮುರಲಿ' ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಕಟಣೆಡ್‌ದಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಲೋಕಡ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ ಸ್ಥಾನ ತಿಕ್ಕೊಂಡ್. ಶತಮಾನೊದ ಕನ್ನಡ ತುಳು ಬಾಸೆಲೆನ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಕವಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಂದ್ ಆರ್ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತೆರ್.

ಇಂಚ ರಡ್ಡ್ ರಡ್ಡ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿತ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬನ್ನಗ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಗಾಂಧಿ- ಇರ್ವಿನ್ ಒಪ್ಪಂದ ದಂಚಿನೆ ಉಂತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಆರೆ ದುಂಬುದ ನಿತ್ಯದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಕೆಲಸೊಗೇ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ದೇಶ ಸೇವಕೆರೆಗ್ ಉಪದೇಶ ಕೊರಿದಿತ್ತಿನ ಖಾದಿ, ದಲಿತ ಸೇವೆ, ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷೇಧ, ಜಾತೀಯ ಐಕ್ಯ - ಇಂಚಿನ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ದೇಶ ಸೇವಕೆರೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕೆಲಸಗಾರೆರೆ ದುಂಬು ರಡ್ಡ್ ರೀತಿದ ಕೆಲಸೊಲೆನ್ ದೀದಿತ್ತೆರ್. ಒಂಜಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯರೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೋರಾಟ; ನನ ಒಂಜಿ ಪಡೆವುನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಒರಿಪಿನಂಚಿನೆ ದೇಶೊ ಕಟ್ಟುನ ಕೆಲಸ. ಅವೇ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೋರಾಟ ಉಂತುದುಪ್ಪುನಗ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಡೇ ಕೆಲಸ ಸುರು ಮಲ್ತೊಂದುಪ್ಪೊಡು. ಅಂಚಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಈ ರಡ್ಡ್ ಕೆಲಸೊಲೆಡ್‌ಲಾ ಬೆಂದೆರ್.

ಃ

1935ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಮಹಾತ್ಮಜೀ ಹರಿಜನ ಸೇವೆಗಾದ್ ಇಡೀ ದೇಶೊಡೇ ಸಂಚಾರ ಪ್ರಚಾರಗ್ ಪಿದಡಿಯೆರ್. ದೇಶೊಡು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ್, ಆರ್ಥಿಕವಾದ್ ಮಾತಾ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ ಪಿರ ಬೂರುದಿತ್ತಿ ದಲಿತ ಜನಾಂಗದಕುಲುಲಾ ನಮ್ಮವೇ ಬಂಧುಲು, ಅಕುಲೆನ್ ದುಂಬು ಕನತ್ತ್‌ದ್ ಮಾತಾ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ ಅಕುಲೆನ ಉದ್ದಾರ ಮಲ್ಪೊಡೂಂದು ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ನಿರ್ಧಾರೊಡು

ಪಿದಡಿಯೆರ್. ಇಡೀ ವರ್ಸ ಹರಿಜನ್ನೊದ್ದಾರದ ಪ್ರಚಾರೊಗೆ ದೇಶ ಸಂಚಾರ; ಭಾಷಣ, ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲು. ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಥಕ್ಕರ್ ಬಾಪು ಅಂಚಿನಕುಲುಲಾ ಸೇರೊಂಡೆರ್. ಸಂಗ್ರಹ ಮಲ್ತಿ ನಿಧಿತ ದುಡ್ಡುಡು ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಪ್ರಾಂತೊಡು, ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಹರಿಜನ ಸೇವೆ ನಡೊತ್ತೊಂದು ಬರ್ಪಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪಾಡ್‌ದ್ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಕೊರಗ, ಮನ್ಸ, ಬೈರ, ಮಾದಿಗ ಇಂಚ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಪುದರ್‌ಡ್ ಲೆತ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಬಂಧುಲೆಗ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ 'ಹರಿಜನ' ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್ ಕೊರಿಯೆರ್. ಹರೀಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ ದೇವೆರ್; ಅಂಚಾದ್ ಹರಿಜನಾಂದ್‌ಂಡ ದೇವೆರೆ ಜನಾಂದ್ ಅರ್ಥ. ಇಡೀ ಜನಾಂಗದ ಮಾತಾ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ, ದೇವೆರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಅಂದ್‌ದ್ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ದೇವೆರೆ ಜನಕುಲೆ ದಲಿತ ಬಂಧುಲು ನಮ್ಮಂಚಿನೆ; ಕೊರಗೆ, ಮನ್ಸ, ಮಾದಿಗ ಪನ್ಪಿ ಬೇದ ಇಜ್ಜಿ. ಮಾತೆರೆ ನೆತ್ತೆರ್‌ಲಾ ಕೆಂಪೇ; ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಬಂಗ, ಬಡವು ದುಃಖ, ಸಂತೋಸ, ತೆಲಿಕೆ, ಬುಲಿಪು ಮಾತಾ ಒಂಜೇ ರೀತಿ . ಅಕುಲು ತಿರ್ತ್ ನಮ ಮಿತ್ತ್‌ಂದ್ ನೆನಪಂದೆ ದೇಶೊಡು ಶ್ರೀಮಂತೆ ಬಡವೇಂದ್ ಬೇದ ಮಲ್ಪಂದೆ ಒಂಜಪ್ಪೆ ಬಾಲೆಲೆನಂಚಿನೆ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ನಡತೊಂದು ಉಪ್ಪೊಡುಂದು ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಹರಿಜನ ಸೇವೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಹರಿಜನ ಬಂಧುಲೆಗ್ ದೇವಸ್ತಾನ ಪ್ರವೇಶ ಕೊರೊಡು. ನಮ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಕುಲೆಗ್‌ಲಾ ಸಹ ಪಂಕ್ತಿ ಕೊರೊಡು; ಹರಿಜನ ಜೋಕುಲೆಗ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಅನುಕೂಲ ಮಲ್ಪೊಡು; ಎಲ್ಯ ಮನಸ್ಸ್‌ನ್ ಮಲ್ಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ನಡಪ್ಪೊಡು. ಉಂದು ಮಾತಾ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಬೋಧನೆ ಕೊರ್ನ ಹರಿಜನ ಸೇವೆದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲು. ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಈ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರೊನು ಇಡೀ ದೇಶ ಕೆಬಿಕೊರ್ದ್ ಕೇಂಡ್‌ಂಡ್; ಏತೋ ಜನ ಮನಸ್ಸ್ ಕೊರ್ದ್ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರೊಡ್ ಬೆಂದೆರ್.

ಈ ಹರಿಜನ ಪ್ರವಾಸ ಸಮಯೊಡು, ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಬತ್ತೆರ್. ಮಂಗಳೂರು, ಪುತ್ತೂರು ಮಾತಾ ದಿಕ್ಕ್‌ಗ್‌ಲಾ ತಿರ್‌ಗ್‌ದ್ ಭಾಷಣ ಪ್ರಚಾರ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಲ್ತೆರ್. ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಪಾತೆರೊ ಆತ್ ನಿರ್ಮಲ, ಆತ್ ಪೊರ್ಲು, ಇಡೀ ಜನ ಸಮುದಾಯನ್ ತನ್ನ ಕಡೆಕ್ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮಲ್ಪುನ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿ ಆರೆ ಪಾತೆರೊಗಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಆರ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಡ್ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನೆಡ್ದ್ ವಿದ್ಯಾವಂತೆರೆಗ್ ಮಾತ್ರ ಆ ಪಾತೆರದ ತಿರ್ಲ್ ತೆರಿಯೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಾದ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಬಾಷಣೊಲೆನ್ ಕನ್ನಡೊಡಾವಡ್, ತುಳುಟ್ಟಾವಡ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪನ್ಪುನ ಭಾಷಾಂತರಕಾರೆರೆ ಅಗತ್ಯ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಈ ಅಗತ್ಯೊನು ಜನ ಮೆಚ್ಚುನಂಚಿನೆ, ಗಾಂಧ್ಯೆರ್‌ಲಾ ಮೆಚ್ಚುನಂಚಿನೆ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪೂರೈಸಿಯೆರ್. ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಓಲೋಲು ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಹರಿಜನ ಸೇವಾ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೆರಾ ಅವುಲವುಲು ಆರೆ ಒಟ್ಟುಗೆ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಪಾತೆರೊನು ಕನ್ನಡ ತುಳುಬಾಸೆಲೆಡ್ ಪೊರ್ಲುಡ್ ತುರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮಾತೆರೆಡಲಾ ಸೈ ಸೈ ಪನ್ಪಾಯೆರ್. ಇಂಚ ಹರಿಜನ ಸೇವೆದ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಕೆಲಸೊಡು ಆರೆ ಜತೆಟ್ಟ್ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಹರಿಜನ ಸೇವ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಲ್ತಿ ಬೊಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲೆದ ಹರಿಜನ ಸೇವಾ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ್ ಕಡೆಮುಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಹರಿಜನ ಸೇವೆದಂಚಿನ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯೊಡು ಇತ್ತಿ ಕೆಲಸಗಾರೆರ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಪೋಪಿನಿ ಬೊಡ್ಚೀಂದ್ ಪಂಡಿನಂಚಿನೆ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1940-41 ಕಾಲೊದ ವಯ್ಯಕ್ತಿಕ

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡುಲಾ 1942ನೇ ಇಸವಿದ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳವಳೊಡುಲಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ್ ಸೇರಂದೆ ಪರೋಕ್ಷವಾದೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಗು ಬೆಂಬಲ ಕೊರೊಂದಿತ್ತ್‌ದ್ ಹರಿಜನ ಸೇವೆನೇ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಆ ಕಾಲೊಡೇ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ 'ಹರಿಜನ' ಪುದರ್‌ದ ಪತ್ರಿಕೆನ್‌ಲಾ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಲ್ತೆರ್. ಆಡೆಮುಟ್ಟ 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' 'ನವಜೀವನ' ಪುದರ್‌ಡ್ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡಪ್ಪಾವೊಂದು ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರೊಲೆನ್ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತಿನ ಗಾಂಧಿ, ಆಯಿಡ್‌ದ್ ಬೊಕ್ಕ 'ಹರಿಜನ' ಒಂಜೇ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅಯಿಟೇ ಬರೆಯೆರ್. ಆರೆನ್ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ ನೀತಿ ರೀತಿ ಮಾತಲಾ ಅವೇ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್. ಅಂಚ 'ಹರಿಜನ' ಪುದರ್‌ಗ್ ಮಹತ್ವ ಕೊರ್ಪುನ ಯಿತ್ತ ಒಟ್ಟುಗೆ ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರದ ಮುಖಪತ್ರಿಕೆಯಾದ್ 'ಹರಿಜನ' ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ದೇಶದ ಮಾತ ಮುಖಂಡೆರ್‌ಲಾ, ವಿದ್ಯಾವಂತೆರ್‌ಲಾ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಲುಲಾ, ಗವರ್ನರ್ ವೈಸರಾಯ್, ಮೊಕುಲು ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ಬ್ರಿಟನ್‌ದ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ದಕುಲುಲಾ ಹರಿಜನ ಪತ್ರಿಕೆನ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ವಿಚಾರ ತೆರಿಯರೆ ಬೋಡಾದ್ ಆನಿ ಬುಡಾಂದೆ ಓದ್ಯೆರ್. ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷೇದ, ಖಾದಿ ಪ್ರಚಾರ, ಜಾತಿ ಐಕ್ಯ , ಇಂಚಿತ್ತಿ ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರೊಲು ಮಾತ್ರೆ ಅತ್ತ್ , ದೇಶೊ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ 'ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹೊಲುಲಾ 'ಹರಿಜನ' ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಕೇನ್‌ಂಡ್. ಜನತೆ ಎಚ್ಚರಾಂಡ್; ಅಂಚ ಹರಿಜನ ಪತ್ರಿಕೆಗ್ ಅಪಗ ಮಲ್ಲ ಕೀರ್ತಿ ಪುದರ್ ಮಾತಲಾ ಆಂಡ್; ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥದಂಚನೇ ಆಂಡ್.

ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಹರಿಜನ ಸೇವೆ ಸುರು ಮಲ್ಪುನಯಿಕ್ ಏತೋ ದುಂಬುಡ್‌ದೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆ , ದಲಿತೋದ್ಧಾರ , ಅಕುಲೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕೆಲಸೊಲೆನ್ ಕುದ್ಮುಲ್ ರಂಗ ರಾಯೆರ್ ಸುರು ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಮಂಗಳೂರುದ ಜೇಡಿ ಗುಡ್ಡೆಡ್ ಆರ್ ಡಿಪ್ರೆಸ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮಿಷನ್ ಪನ್ಪಿ ಸಂಸ್ಥೆದ ಮೂಲಕ ಒಂಜಿ ಶಾಲೆ, ಒಂಜಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಭವನಲಾ ನಡಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಉದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ ಬುಡಾಂದೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಆ ಕುದ್ಮಾಲ್ ರಂಗರಾಯರೆಗ್ ಈಶ್ವರಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಂದೇ ಪುದರಾಂಡ್. 1935ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಮಂಗಳೂರುಗು ಬರ್ಪಿ ಕಾಲೊಗು ದುಂಬೇ ಈಶ್ವರಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿ ಕೈಲಾಸ ವಾಸಿಯಾದ್ ಪೋದಿತ್ತೆರಾಂಡಲಾ ಆರ್ ಮಲ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಸೇವೆಗ್ ಗೌರವ ತೋಜಿಪಾವೊಡುಂದು ಆ ಹರಿಜನ ಪ್ರವಾಸದ ಸಂದರ್ಭೊಡು ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಡಿಪ್ರೆಸ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮಿಷನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗ್‌ಲಾ ಭೇಟಿ ಕೊರ್ದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮಲ್ತಿನ ಕೆಲಸೊನು ಭಾರೀ ಪುಗರ್ಯೆರ್.

ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಕುಡಲಗ್ ಬರ್ಪೆರ್‌ಂದ್ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಯಾನ್‌ಲಾ ಆರೆನ್ ತೂವೊಡುಂದು ಪೆರಾಡಾಲಡ್ದ್ ಕುಡಲ ಮುಟ್ಟ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗ್ ಪೋಪಿನಂಚನೆ ನಡೊತೊಂದೇ ಪೋಯೆ. ಡಿಪ್ರೆಸ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮಿಷನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರಿನ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆನ್‌ಲಾ ಆರೆ ಭಾಷಣ ಮಲ್ಪಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್‌ಲಾ ಯಾನ್ ಅವುಲೇ ತೂಯೆ; ತೂದ್ ಧನ್ಯೆಂದ್ ನೆನೆತೊಂಡೆ. ಆ ಧನ್ಯತೆದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಡೇ 'ಗಾಂಧಿ ದರ್ಶನ ' ಪನ್ಪಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆನ್ ಆ ದಿನೊಟೆ ಬರೆದ್ ಪತ್ರಿಕೆಗ್ ಕಡಪುಡಿಯೆ; ಅವು ಪ್ರಕಟ ಆದ್ ಏತೋ ಸಂತೋಸ ಆಂಡ್. ಆ ಕವಿತೆ ಯೆನ್ನ 'ಶ್ರೀಮುಖ' ಕವನ ಸಂಗ್ರಹೊಡು ಸೇರ್‌ದ್ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪೊಡ್ ಬೊಕ್ಕ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್. ಉಂದು ಈ ಸ್ಫೂರ್ತಿದ ಘಟನೆ ಎನ್ನ

ಜೀವನದ ಒಂಜಿ ಭಾಗ್ಯಂದ್ ಇನಿಕ್‌ಲಾ ನೆನೆತೊನುವೆ; ಆ ನೆನೆಪುದ ವೊಟ್ಟಿಗೆ ಆನಿ ಪೋಯಿನ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆನಲಾ ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಇತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆನಲಾ ಚಿತ್ರ ಎನ್ನ ಕಣ್ಣ್‌ದ ದುಂಬು ಇನಿಲಾ ಕಟ್ಟೊಂದುಂಡು.

1935 ಇಸವಿಡ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಹರಿಜನ ಪ್ರವಾಸೊಗು ಬತ್ತ್‌ನವು ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಆರೆ ಜತೆಟ್ ಉಪ್ಪೊಡಾಯಿನವು ಈ ಘಟನೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಮಲ್ಲ ಮಾರ್ಪಾಟ್ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ದುಂಬುದ ತನ್ನ ಜೀವನೊನು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅಯಿಡ್‌ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಹರಿಜನ ಸೇವೆಗಾದ್ ಮುಡಿಪು ದೀಯೆರ್; ಅಂಚ ಅರ್ಪಣೆ ಬುದ್ಧಿಡ್ ಆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. 1935ಡ್‌ದ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ್ ಆರ್ ಬದ್‌ಕ್‌ದಿತ್ತಿ 1953ನೇ ಇಸವಿ ಮುಟ್ಟ , ಜಿಲ್ಲೆದ ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘೊಗು ಮುಲ್ಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪೂಂಜೆರ್, ಡಾ। ಹೆಚ್.ವಿ.ಆಡಪ್ಪೆರ್, ಎ.ಬಿ.ಶೆಟ್ರ್, ಡಾ। ಮಲ್ಯೆರ್ ಇಂಚ ನಾಲ್ ಜನ ಬೇತೆ ಅವಧಿಡ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರಾದಿತ್ತೆರ್‌ಂದಾಂಡಲಾ ಆ ಪೂರ್ಣ ಕಾಲೊಡು ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಒರಿಯೆನೆ ಹರಿಜನ ಸೇವಾ ಸಂಘುದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಸಂಘಟಕೆ, ಪ್ರಚಾರಕೆ ಆದ್ ಬುಡಾಂದೆ ಬೆಂದೆರ್. ಉಂದುಲಾ, ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆದ , ಮಲ್ಲಯೋಗ್ಯತೆನೇ. ಆರೆನ್ ಬುಡ್‌ಂಡ ಆತ್ ಯೋಗ್ಯತೆದ ಆತ್ ಸಮರ್ಥ ಆದಿತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಹರಿಜನ ಸೇವೆಗ್ ನನ ಒರಿ ತಿಕ್ಕುನವು ಸಾಧ್ಯನೇ ಇತ್ತ್‌ಜೀ. ಅಪಗ, ಆರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆದ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಆದ್‌ಲಾ ಬೆಂದೊಂದಿತ್ತೆರ್.

೬

ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಮುಂದಾಳುತನೊಟ್ಟು, ಇಡೀ ದೇಶೊದ ಹೆಚ್ಚ್ ಜನ ಬುದ್ಯಂತೆರ್ ಸಂಘಟಕೆರ್, ಸಮರ್ಥೆರ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಾದ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಮೂಲಕ ಕಿಲ್ಲೆರೆನಂಚನೆ ಬುಡಾಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಪರಿಣಾಮ ಆದ್ ದೇಶೊನು ಆಳೊಂದಿತ್ತಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಭಾರತೀಯೆರೆಗ್ ಒಂತೆ ಒಂತೆ ಆದ್ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಡ್ ಸರಕಾರ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆಡಳಿತೆಡ್ ಸೇರಿಯೆರೆ ಅನುಕೂಲ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೊರ್ಪು ಉದ್ದೇಶಡ್ 1937ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಚುನಾವಣೆ ನಡಪ್ಪಾಂಡ್; ಚುನಾವಣೆಡ್ ಆರ್‌ಸಾದ್ ಬತ್ತಿ ಶಾಸಕೆರ್ ಒಟ್ಟು ಸೇರ್‌ದ್ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿನ್ ಆರ್‌ಸಾವೊಡ್; ಬೊಕ್ಕ ಮಂತ್ರಿಲೆನ್‌ಲಾ ನೇಮಕ ಮಲ್ಪೊಡು- ಈ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳ್‌ಗ್ ಆಡಳಿತೆದ ಒಂತೆ ಹಕ್ಕ್ ಕೊರ್‌ಪ್ಪೋಂದ್ ಪಂಡಿನಂಚಿನೆ ಚುನಾವಣೆ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಗ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ್ ಉಂತಾಯೆರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್.

ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯೊಡು ಅಪಗ 'ಜಸ್ಟಿಸ್ ಪಾರ್ಟಿ' ಪುದರ್‌ದ ಒಂಜಿ ಪಕ್ಷಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಂಚಿನೆ ಆ ಪಾರ್ಟಿಲಾ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ್ ಉಂತಾಂಡ್. ಸ್ವತಂತ್ರೆರಾದ್‌ಲಾ ಉಮೇದ್ವಾರೆರ್ ಉಂತೊಲೀಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿ ಸಂದರ್ಭೊಡು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ್ ಗೆಲ್ಪಾವುನ ಕೆಲಸ ಸುಲಭ ಆದ್ ಇತ್ತಿಜಿ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ ಗೆಲ್ಪಾವುನ ಮಲ್ಲ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮಿತ್ತ್‌ಲಾ ಬೂರುಂಡು. ಊರಿಡೀ ಚುನಾವಣೆದ ಸಭೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅವುಲು ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರಚಾರೊದ ಭಾಷಣೊಲೆನ್ ಕೊರ್ದು ಜನಕ್ಕುಲೆ ಮನಸ್ಸ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಡೆ ತಿರ್‌ಗಾವೊಡಾಂಡ

ಆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಲೆ. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಇಂಚಿನ ಮಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಾದ್ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಸಂಚಾರ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೆರ್.

ಪಗೆಲ್ ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ದಿನ ಒಂಜೆಕ್ಕ್ ಪತ್ತ್ ಪದರಾಡ್ ಸಭೆಲೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಉಮೇದ್ವಾರಿಲು ಗೆಲ್ಪೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ಭಾಷಣ ಕೊರಿಯೆರ್. ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಭಾಷಣಲಾ ಸುಮಾರ್ ಒಂಜಿ ಗಂಟೆಡ್‌ದ್ ಹೆಚ್ಚ ಸಮಯೊ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್; ಇಂಚಿತ್ತಿ ಭಾಷಣೊದ ಬಿರುಗಾಳಿಗ್ ಜನತೆಗ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಮಿತ್ತ್ ಅಭಿಮಾನದ ತೆರೆ-ನುರೆ ಉರ್ಕುಂಡ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗ್ ಎದುರಾದ್ ದಿವಾನ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆರೆಂಚಿನ ಧೀಮಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮುಂದಾಳುನು ಜಸ್ಟಿಸ್ ಪಾರ್ಟಿ ಉಂತಾದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಅಂಚಿನಾರೆನ್ ಸೋಲ್ಪಾವೋಡಾಂಡ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಯಾವಂದ್; ಅಂಚಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಭಾಷಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ಲೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಪಾಕ ಕಡೆಟ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪರವಾದ್ ಭಾಷಣ ಮಲ್ಪಂದಿನಂಚಿನೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಪೋಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಾವುನ ಪತ್ರ ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಪಾತೆರ್‌ನಗ ಕಲ್ಲ್ ಬೂರುಂಡು. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪೋಡಿತ್‌ಜೆರ್. ಪಿರ ಪೋಯಿಜೆರ್. ಇಂಚ ಯುದ್ಧಗು ಪಿದಾಡುನ ಯೋಧನ ಧೈರ್ಯಡ್, ಎಣೆದಾಂತಿ ವಾಕ್‌ಶಕ್ತಿದ ಪ್ರಚಾರೊಡು ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಲೆನ್ ಸೋಲುಪಾದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗ್ ಜಯ ಸಾಧಿಸಾಯೆರ್. ಜಿಲ್ಲೆದ ಜನತೆದ ದೇಶಾಭಿಮಾನ , ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೀತಿದ ಪಾತಕೆನ್ ಎತ್ತರೆತ್ತರೊಗು ಹಾರ್‌ಸಾಯೆರ್. 1937ನೇ ಚುನಾವಣೆದ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣೊಡುದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪಾತೆರೊದ ಬಿರ್ಸಾತಿಗೆ ಉರುಡೀ ತೆರೀಂಡ್. ಈ ರೀತಿ ದೇಶೊಗಾದ್ ಪಕ್ಷಗಾದ್ ಪಗೆಲ್ ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಜ್ಜಂದೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬಯಕ್ಕಂದೆ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ ಅಧಿಕಾರದ ಆಡಳಿತದ ಗದ್ದುಗೆಗ್ ಎರ್‌ಸಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪಿರಲಾ ಹರಿಜನ ಸೇವಕೆ ಆದೇ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್; ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರದ ಆ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯೊಡೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯೆರ್

೭

ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲಡ್‌ದಿಂಚಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಇತ್ತಿ ಪುರಾಣ ಪಾರಾಯಣ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅರ್ಥ, ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸಾರ, ಗೀತಾ ಪಠನ- ಇಂಚಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಷಯೊಲೆನ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಯೊಗು ಬತ್ತಿನಂಚನೇ ಆರೆಡ ಹೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚ ಆವೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಪುರಾಣವಚನಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅರ್ಥ ಪಂಡೆರ್; ತಾಳ ಮದ್ದಳೆಡ್ ಅರ್ಥಧಾರೀಂದ್ ಪುದರ್ ಕೇಂಡೆರ್. ವೆಂಕಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್, ಪೊಳಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಲು, ಸುಬ್ರಾಯ ಆಚಾರ್ರ್, ಕುಬಣೂರು ಬಾಲಕೃಷ್ಣರಾಯೆರ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಅರ್ಥಧಾರಿಲೆನ ನಡುಟು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮೆರೆಯೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆದ ಧಾಟಿಡ್, ಶಬರೀ ರಾಮ ಕಥೆಟ್ಟ್, ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂದಾನಡ್, ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣಡ್- ಇತ್ತೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಲೆನ್‌ಲಾ ಧ್ವನಿಯಾದ್ ಸೇರ್‌ಸಾವೊಂದು ಪನ್ಪಿ ಶೈಲಿ ಪೊಸತ್ತೇ ಆದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಆನಿದ ಚಿತ್ರ, ಇನಿಲಾ ನಮ ಕಣ್ಣ ದುಂಬು ಕಟೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಆರೆ ಅರ್ಥನೇ ಕೇನೊಂದಿತ್ತಿನಂಚಿನೆ, ಪಂಡಿತೆರೆಗಾವಡ್, ಪಾಮರೆರೆಗಾವಡ್, ಪೊಸಭಾವನೆ, ಪೊಸ ಬೊಳ್ಪು ತೋಜೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್,

ಅಂಚಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅರ್ಥೊಗ್ ಉಲ್ಲೆರ್ಂದಾಂಡ, ಏತೇತೋ ದೂರದ ಊರುಡ್‌ದ್‌ಲಾಅರೆ ಅರ್ಥೊ ಕೇನ್ಯೆರೆ ಜಾತ್ರೆದಂಚನೆ ಜನ ಸೇರೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪುರಾಣ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸೊಂದು ಅರ್ಥ ಪನಿಯೆರೆ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್ಂದಾಂಡ, ನನಲಾ ನನಲಾ ಕೇನೊಡೂಂದ್ ಆವೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್; ಅಯಿಟ್‌ಲಾ ಆರ್ ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸ್‌ದ್ ಪಾತೆರಿಯೆರ್ಂಡ ಆ ಪೊರ್ಲುಗು ಬೇತೆನೆ; ಜನ ಮರ್ಲಾವೊಡು. ಕುರು ಕ್ಷೇತ್ರಯುದ್ದೊಡು, ಕರ್ಣನ ತೇರ್ ಕೆಸರ್‌ಡ್ ಕಂತ್‌ದ್ ಪೋಯಿ ಸಂದರ್ಭ, ಸಾರಥಿಯಾದಿತ್ತಿ ಶಲ್ಯೆಲಾ ತೇರ್‌ಡ್‌ದ್ ಜತ್ತ್‌ದ್ ಕೋಪಿಸ್‌ದ್ ಪೋಯಿ ಬೊಕ್ಕ, ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಕರ್ಣನ ಅರ್ಥ ಕೇನ್ನಗ ಕಲ್ಲ್ ಆಂಡಲ ಕರಗೊಡು. ಇಡೀ ಸಭೆ ಕಣ್ಣ ನೀರ್‌ದ ಕಡಲ್‌ಡ್ ಮುರ್ಕೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಆಪಗ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಆರೆನ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಾಜಿದ್ ಮಹಾಭಾರತದ ದುರಂತ ಕರ್ಣನ ಚಿತ್ರನೇ ಕಣ್ಣೆದುರು ತೋಜೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್.

ಆನಿ ಶ್ರೀರಾಮೆ ಆದ್, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣೆ ಆದ್, ಕರ್ಣೆ ಆದ್, ಅರ್ಜುನೆ ಆದ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳ ಮದ್ದಳೆಡ್, ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತಿ ಅರ್ಥೊಲೆನ್ ಅಂಚನೇ ಬರೆದ್ ದೀವೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ, ಧ್ವನಿ ಮುದ್ರಣ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇತ್ತ್ಂಡ ಅವು ಮಾತ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತ ಭಾಗವತಾದಿ ಮಹಾ ಪುರಾಣೊಳೆಗ್ ಎಡ್ಡೆ ವಿವರಣೆ ವಿಮರ್ಶೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಆತು. ಆರೆ ಆ ಪಾತೆರೊಳೆಡ್ ಅಂಚಿತ್ತಿ ಧೀಮಂತಿಕೆ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಶೈಲಿಡ್ ನವರಸ ಉರ್ಕೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಡ್, ಪಾತ್ರ, ಚಿತ್ರಣೊಡು, ಆರ್ ಭಾರತದ ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರದ ವಿಷಯ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್; ಮಿತ್ರೆರೆ ಒತ್ತಾಯೊಡು; ಆ ಪ್ರಬಂಧ ಆರ್ ತೀರ್ ಪೋಯಿ ಬೊಕ್ಕ, ಆರೆ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತೆರ್; ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಆರ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಲು ಒಂಜಿ ಮುನ್ನುಡಿಲಾ ಬರೆಯೆರ್. ''ಭಾರತದ ಕರ್ಣ'' ಪುಸ್ತಕಡ್, ಕರ್ಣನ ವಿಷಯ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪಡ್‌ದಿಂಚಿ, ರನ್ನೆ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕನ್ನಡದ ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠೆರ್ ಅಕುಲೆ ಗ್ರಂಥೊಲೆಡ್ ಕೊರಿನ ಕರ್ಣನ ಚಿತ್ರಣದ ಪದ್ಯಲೆನ್ ಉದ್ಧರಿತ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ವಿವರಣೆ ಕೊರ್ತೆರ್.

ಈ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು- ಇಂಚ ದೇಶದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಡೆಟ್ಟ್, ಆನಿ ನಡತ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಳೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಭಾಗವಹಿಸ್‌ದ್ ಎಡ್ಡೆ ಪುದರ್ ಕೇಂಡೆರ್. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯೊದ ಭಾಷಣೊಲೆನಂಚನೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗದ ಪುರಾಣ ವಾಚನದ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಡ್‌ಲಾ ಆ ಪ್ರತಿಭೆ ಆ ವಾಗ್ವೈಖರಿ, ಆ ಗತ್ತ್, ಆ ಕ್ರಮ ಆರ್‌ನವೇಂದ್ ಇನಿಕ್ಕ್‌ಲಾ ಪುಗರೊಂದುಲ್ಲೆರ್.

ಪುರಾಣ ವಾಚನದ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಡೆಕ್ಕ್ ಪೋವೊಂದಿತ್ತಿ ಕಾಲೊಡು, ಹೆಚ್ಚಾದ್ ವಾಚನಗ್ ಕೋಟೆ ಕುಂಜ ಮಹಾಬಲನೋಂಡೆರ್ ಆರೆ ಜತೆಟ್ಟ್ ಉಪ್ಪೆರ್. ಪುರಾಣ ವಾಚನ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತಿ ದಿನೊತ್ತಾನಿ ನೋಂಡೆರೆಗ್ ಒಂಜಿ ರಡ್ಡ್ ಸರ್ತಿ ಬರಿಯೆರೆ ಆಯಿಜಿ. ಏತೇ ತೊಂದರೆ ಆಂಡಲ ಒತ್ತಿ ದಿನೊತ್ತಾನಿ ಒತ್ತ್‌ನಂಚನೆ ಪುರಾಣ ವಾಚನ ನಡಪ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್. ಅಯಿಕ್ ಮಲ್ಲ ಕಾರಣೊಲ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪುರಾಣದ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ಉಂಡೂಂದು

ಪ್ರಚಾರ ಆಂಡ, ಆನಿ, ಆಡೆಗ್ ಊರೂರುಡುದು ಜನಬತ್ತ್‌ದ್ ಸೇರುವೆರ್; ಅಕುಲೆನ್ ನಿರಾಶೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲೀಂದ್, ವಾಚನ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ನಿಶ್ಚಯ ಆಯಿನಂಚನೆ ನಡತ್ತ್‌ದೇ ತೀರೊಡೂಂದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ಪೆರ್; ನಡಪ್ಪಾದ್ ಕೊರುವೆರ್. ಇಂಚಿ ಸಂದರ್ಭಡ್, ನೋಂಡೆರೆಗ್ ವಾಚನಗ್ ಬರಿಯೆರೆ ಆವಂದಿನಾನಿ ಒಂಜಿ ಸರ್ತಿ ಕುದ್ರೋಳಿ ದೇವಸ್ಥಾನಡ್, ನನ ಒಂಜಿ ಸರ್ತಿ ಮೂಡುಬಿದ್ರೆಡ್- ಇಂಚ ಒರೋರೊ ಅತ್ಯಗತ್ಯದ ವಾಚನಗ್ ಎನನ್ ಲೆತೊಂದು ಪೋದ್ ಎನಡ ವಾಚನ ಮಲ್ಪಾದ್ ಸಮಾರಂಭ ನಡಪ್ಪಾದ್ ಕೊರ್ತೆರ್. ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಆ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಗ್ ವಾಚನ ಮಲ್ಪುನವುಲಾ ಒಂಜಿ ಭಾಗ್ಯನೇಂದ್ ಇನಿಲಾ ಯಾನ್ ನೆನೆತೊಂದುಲ್ಲೆ.

೮

ಇಂಚ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಾದ್, ಭಾಷೆದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾದ್, ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಏಳಿಗೆಗಾದ್ ದಿನನಿತ್ಯ ಬೆಂದೊಂದಿತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ವಿಚಾರ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸಮಯನೇ ತಿಕ್‌ಜೇಂದ್ ತೋಜುಂಡು. ಅಂಚಾದೇ ಆರೆಗ್ ಮದಿಮೆ ಆನಗ ಮುಪ್ಪತ್ತ ಎಣ್ಮನೇ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯ. 1939ನೇ ಇಸವಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ಏಳನೇ ದಿನೊತ್ತಾನಿ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಮದಿಮೆ ಆಂಡ್. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಆರೆ ಬುಡೆದಿ; ಆರ್ ಬೆದ್ರಮಾರ್ ತುಕ್ರಪ್ಪ ರೈಕುಲೆನ ಮಗಳ್. ಅಜಿಲಾಡಿ ಬೀಡ್‌ದ ಕರ್ಿಯಪ್ಪ ಬಂಟೆರೆ ಪುಳ್ಳಿ, ಎಡ್ವೋಕೇಟ್ ಅಜಿಲಾಡಿ ಮಹಾಬಲ ರೈಕುಲೆನ ಮರ್‌ಮಾಳ್. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್, ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಜತೆಟ್, ಆರೆ ನಿರೆಳ್‌ದಂಚನೆ ನಡತೊಂದಿತ್ತ್‌ದ್ ಎಡ್ಡೆ ಗೃಹಿಣೀಂದ್ ಪುದರ್ ಕೇಂಡೆರ್.

ಮದಿಮೆ ಆಪಿ ಒಂತೆ ದಿನೊಕ್ಕು ದುಂಬು, ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಯಾನಿತ್ತಿ ಹಳ್ಳಿದ ಇಲ್ಲಡೆಗ್ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಬತ್ತೆರ್; ಆರ್ ಅಂಚ ಬರಿಯೆರೆ ಬೇತೆ ವಾ ಒಂಜಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಲಾ ಇತ್ತಿಜಿ. ಪುರುಸೊತ್ತೇ ಇಜ್ಜಂದಿ, ಆರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕದ ಕೆಲಸದ ನಡುಟು, ದಾನೆ ಆಂಡಲಾ ಆರೆ ಸ್ವಂತ ಸುಂಗತಿ ಆತ್ಮೀಯವಾದ್ ಪಾತೆರಿಯೆರೆ, ಆರ್ ಒರೋರಾ ಎನ್ನಾಡೆಗ್ ಬರ್‌ಪುನವು ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಒಂಜಿ ದಿನ ಎನ್ನವುಲು ಉಂತ್ಯೆರ್. ಆರ್ ಮದಿಮೆ ಆಪಿ ಸಂಗತಿನ್‌ಲಾ ಉತ್ಸಾಹಡೇ ಪಂಡೆರ್. ಆನಿಗ್, ಮದ್‌ಮೆದ ದಿನಲಾ ನಿಶ್ಚಯ ಆದಿತ್ತಿಜಿ; ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆಲಾ ಅಚ್ಚಾದಿತ್ತಿಜಿ. ಅಯಿಕ್ ಮಾತೆಕ್‌ಲ ದುಂಬೇ ಎನ ಅಡೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್, ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಗತಿ ಆದಿತ್ತಿ ತನ್ನ ಮದಿಮೆದ ಸುದ್ದಿನ್ ಎನಡ ಪಂಡೆರ್ ಪನ್ಪಿನಯಿನ್ ನೆನಪುನಗ, ಆರೆಗ್ ಎನಡ ಇತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿ ನೆನೆಪಾದ್ ಮನಸ್ಸ್ ದಿಂಜುಂಡು. ಆರೆಡ್‌ದ್ ಸುಮಾರ್ ಪದಿನಾಲ್ ವರ್ಸಗ್ ಯಾನ್ ಎಲ್ಲಿಯಾಯೆ; ಆಂಡಲಾ, ಆರೆಗ್ ಎನಡ ಇತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಲ್ಲೆ; ಮನಸ್ ನಡತೆ ಆತ್ ನಿರ್ಮಲ. ಮದಿಮ್ಮೆಗ್ ಅವಶ್ಯ ಬರೊಡೂಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮದಿಮೆ ಕುಡಲಡೇ ಭಾರೀ ಗೌಜಿ ಗಮ್ಮತ್‌ಡೇ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಊರು ಪರವೂರುಡು ದಿಂಜ ಜನ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಆ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಡ್ ನಡಪ್ಪಾದ್ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಮದಿಮೆ ಆಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕುಡಲಡೇ-ಇಲ್ಲ್ ಮಲ್ತೆರ್. ತಾನ್ ಬಾಸೆ ಕೊರ್‌ದಿತ್ತಿನಂಚನೆ, ತನ್ನ ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆ ದೇವಕಿ ಶೆಟ್ಯೆರೆನ್ ಕಾಶೀ ಯಾತ್ರೆಗ್, ಲೆತೊಂದು ಪೋಯೆರ್. ಪವಿತ್ರ

ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ ಮಲ್ಪಾಯೆರ್. ವಿಶ್ವನಾಥ ದೇಬೆರೆ ಪುಣ್ಯ ದರ್ಶನೊಲಾ ಆಂಡ್. ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆ, ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ, ವಿಶ್ವನಾಥ ದರ್ಶನ ಮಾತ ಪಡೆವೊಡೂಂದಾಂಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಪುಣ್ಯ ಮಲ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡೂಂದ್ ವಿಶ್ವಾಸ. ತಾಂಕಣ ಅಪ್ಪೆಗ್ ಆ ಭಾಗ್ಯ ಒದಗ್‌ಸಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಋಣ ಸಂದಾದ್ ಪುಣ್ಯ ಕಟೊಂಡೆರ್.

ಸ್ವಂತ ಬಾಲೆಲೆನ್ ಪಡೆಪಿ ಭಾಗ್ಯ ಮಾತ್ರ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಒದಗಿಜಿ. ಅಂಚಾದ್, ಕಿಲ್ಲೆ ದಂಪತಿಲು ಕಿರಣ್ ಪನ್ಪಿ ಬಾಲೆನ್ ಸ್ವಂತ ಮಗನಂಚನೆ ತಾಂಕಿಯೆರ್. ತನ್ನ ತಾಂಕಣದ ಮಗನ ಮಿತ್ತ್‌ದ ಕೊಂಡಾಟೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕನ್ನಡ ಭಾಸೆಡ್‌ಲಾ, ತುಳು ಬಾಸೆಲೆಡ್‌ಲಾ ಜೋಗುಳ ಪದ ಬರೆತೆರ್. "ಬೆಳಕನು ಕಾಣದ ಹೃದಯವ ತೆರೆದು, ಮಲಗಿರ್ದ ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿಯನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು, ನಲಿನಲಿದೆನಗಾದೆ ಮುದ್ದಿನಾಭರಣ, ಚೆಲುವ ನೀ ಮನೆಗೊಂದು ಭಾಗ್ಯದ ಕಿರಣ" ಇಂಚ ಹಾಡ್‌ದ್ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಸಮಾಧಾನ ಸಂತೋಷ ಮಲ್ತೊಂದೆರ್.

ತಾನ್ ತಾಂಕ್‌ದ್‌ನ ಬಾಲೆ ಕಿರಣ್‌ಡ ಇತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿದಂಚನೇ, ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಆರೆನ್ ತಾಂಕ್‌ದ್‌ನ ದೇವಕೀ ಶೆಟ್ಟ್ಯೆರೆಡ ಇತ್ತಿ ಭಕ್ತಿ ಮಲ್ಲವು. ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ತುಳು 'ಕಾನಿಗೆ' ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹ ಪುಸ್ತಕನ್ ತಾಂಕಣದ ಆ ಅಪ್ಪೆಗ್ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. 'ಈ ಲೋಕದ ನೀರ್ ಕರಿದ್, ಆ ಲೋಕದ ತರೆ ತೂದು, ತರೆಪಿನಾತ್ ಕಾಯಿಲೆಡ್ ಕಲೆಗುಂದುದಿತ್ತಿ ಕತ್ತಲೆದ ಕಾಲೊಡು ಕಾತೊಂದು, ತನ ಮೋಕೆದ ತಾಂಕನೊಡೇ ತೂಂಕೊಂದು, ಏರೆನನ್ ಪದಿನೆನ್ಮೊ ತಿಂಗೊಳುಡೇ, ಈ ರೂಪಗ್ ಕನತ್ತೆರಾ, ಏರೆ ಕರುಣೆದ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಎನ ಜೀವನದ ಸಿರಿ ಗೀತಾ ಸಪ್ತಾಹನ್ ಸುರು ಮಲ್ತೆನಾ, ಏರೆ ಆಶೀರ್ವಾದಡೇ ನಡತೊಂದು ರಾಜಕೀಯ ರಂಗೊಗು ಸೇರೊಂಡೆನಾ, ಏರೆನ್ನ ಆಪತ್ತ್ ಅನಪತ್ಯ ಅರಿಷ್ಪೊಲೆನ್ ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮೆ ದೇವೆರೇ ತಾನಾದ್ ತೋಜೊನುವೆರಾ, ಏರೆ ಪುದರೇ ಯನಭಕ್ತಿದ ಶುರುವೋ, ಏರೆ ಕೊಂಡಾಟನೇ ಎನ್ನ ಏಳಿಗೆದ ಮುದೆಲಾ, ಏರೆ ಪಾದನೆ ಎನ ತರೆಮಿತ್ತ ತಲೆ ಪಟ್ಟನಾ, ಆ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರೀ ರೂಪದ, ಒಲಿಯೊಂದು ತಾಂಕಿ ಗುಣ ಮಾತೆ ದೇವಕಿ ಶೆಟ್ಟ್ಯೆರೆನ್ನಪ್ಪೆ" ಇಂಚ ಮನಸ್‌ದ ಭಕ್ತಿ ದಿಂಜಿದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆಗ್ ತೋಜಪಾವುನ ಪ್ರೀತಿದ ಶಕ್ತಿ ಮೇಲಾಯಿನವು. ಈ ಪಾತೆರೊದ ಧಾಟಿ, ಶೈಲಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ನವೇ ಪನ್ಪಿನಾತ್ ಪೊರ್ಲುದವು, ಮೆಚ್ಚೊಡಾಯಿನವು.

ತನನ್ ತಾಂಕ್‌ದ್ ಅಪ್ಪೆ ದೇವಕೀ ಶೆಟ್ಟ್ಯೆರೆ ಮಿತ್ತ್ ಇಂಚ ತೋಜಿ ಪಾಯಿವ ಆ ಮಲ್ಲ ಭಕ್ತಿದ ಭಾಗನೇ ಆದ್, ತಾನ್ ತಾಂಕ್‌ದಿನ ಬಾಲೆ ಕಿರಣ್ ಮಿತ್ತ್‌ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಲ್ತೆರ್. ತನ್ನ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್, ತಾನ್ ಪಡೆಯಿನ ಋಣ ಇಂಚ ಸರಿಯಾದ್ ಸಂದಾಯೆರ್.

೬

ರಾಷ್ಟ್ರೊಗ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್ಕೊಡೂಂದ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬೆಂದ್‌ನಂಚನೆ, ಆರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಗಾದ್‌ಲಾ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ತೆರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಆದ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಲಾ

ರೂಪೀಕರಣ ಆವೊಡ್‌ಂದ್ ಆರೆಗ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತೊಂದುಪ್ಪಿ ಕಾಲೊಡು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆನೇ, ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾದ್, ದೇಶೊಡಿತ್ತಿ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಬಾಸೆಲೆನ ಆಧಾರಡ್ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಲಾ ರಚನೆ ಆವೊಡುಂದ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿಲೆಡ್ ನಡಪ್ಪುನ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕುಲೆಗ್ ತೆರಿಯೊಡಾಂಡ ಅಕುಲೆ ಭಾಸೆಡೇ ಮಾತಾ ಆವೊಡು ಪನ್ಪಿ ಮೂಲ ತತ್ವನೇ ಈ ಭಾಷಾ ರಾಜ್ಯದ ತಿರ್‌ಲ್. ಇಂಚ ಆಂಡಮಾತ್ರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗ್ ಅರ್ಥ ಉಂಡು. ಅಂಚಾದ್, ಆನಿಗೇ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ ನೇಮಕ ಮಲ್ತಿ ಒಂಜಿ ಸಮಿತಿ ತಯಾರ್ ಮಲ್ತಿ ವರದಿದ ಅಧಾರಡ್ ಭಾಷಾ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ ಒತ್ತ್‌ದಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕಲಾ, ನಮ ಮುಖಂಡೆರ್ ಒಂತೆ ತಡ ಮಲ್ತೆರ್; ಆಂಧ್ರಡ್ ಕರ್ನಾಟಕಡ್ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯದ ಚಳವಳ ನಡತ್ತ್‌ಂಡ್. ಪೊಟ್ಟಿ ಸೀತಾರಾಮುಲು ಆತ್ಮಬಲಿದಾನ ಕೊರುದಾನಗ ಒಂತೆ ಎಚ್ಚರಾಂಡ್; ಆಂಧ್ರ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ ಆಂಡಲಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಆಯಿಜಿ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯೆರೆಗಾದ್ ಮಲ್ಲ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತಿನಕಲು, ಲಾಟಿ ಪೆಟ್ಟ್ ತಿಂದ್‌ದ್, ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಪೋದ್ ಮಾತ ರೀತಿಡ್ ಬಂಗ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಬೆಂದಿನಕುಲು, ದಿವಾಕರ ರಂಗರಾಯೆರ್, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪರ್, ರಾಮಾಕೃಷ್ಣಕಾರಂತೆರ್-ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮುಖಂಡೆರೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಗಾದ್‌ಲಾ ಹೋರಾಟಗ್ ಜತ್ತೆರ್. ಸ್ವರಾಜ್ಯ ತಿಕಿ ಕೊಡಲೇ, 1947 ದಶಂಬರ ತಿಂಗೊಳುದ ಆಖೇರಿಗ್ ಕಾಸರಗೋಡುಡು ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಸೇರ್‌ಂಡ್. ಸಮ್ಮೇಳನಗ್, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಘೋರಾಟಗಾರೆ, ಏಕೀಕರಣವಾದಿ, ಮಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕೆ, ಸಂಶೋಧಕೆ, ಲೇಖಕೆ ಆದಿತ್ತಿ ತಿರುಮಲೆ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ಶರ್ಮರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್. ಆ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಒಂಜಿ ದಿನೊತ್ತ ಗೋಷ್ಠಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ವಿಷಯೊಡು ನಡತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಗೋಷ್ಠಿಗ್ ದಿವಾಕರ ರಂಗರಾಯೆರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್; ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆರ್, ಕಾರಂತೆರ್, ಜಿನರಾಜ ಹೆಗ್ಗಡ್ರ್, - ಇಂಚಿತ್ತಿ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖಂಡೆರೇ ಕರ್ನಾಟ ರಾಜ್ಯ ಆವೊಡುಂದು ಪಂಡೆರ್. ಆನಿ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಏಕೀಕರಣನ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಂಡಿ ಪಾತೆರೊಲಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿದವು ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಕುಲಕುಲೆ ಅಪ್ಪೆ ಬಾಸೆಡೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಡಳಿತ ಮಾತ ನಡಪ್ಪೊಡುಂದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಂಡಿ ಭಾಷಣ ಮಾತೆರೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೇಂಡ್. ರಾಷ್ಟ್ರಗ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂಚನಾ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಎಂಚನಾ, ಅಂಚನೇ ತುಳುನಾಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಏಳಿಗೆಲಾ ಆವೊಡು ಪನ್ಪಿ ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿದ ಧ್ವನಿ ಆರೆ ಭಾಷಣೊಡು ನೆಗೆತ್ತ್‌ದ್ ತೋಜಿಂಡ್. ಉಂದುಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಯೋಗ್ಯತೇಂದ್ ಪನೊಲಿ.

ಇಂಚ, ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಭಾರತ, ಕರ್ನಾಟಕಗ್ ಸೇವೆ ಸಂದಾಯಿನಂಚಿನೆ ತನನ್ ಪೆದಿಯಪ್ಪೆ ತುಳು ಅಪ್ಪೆ ಸೇವೆಲಾ ಶಕ್ತಿ ಮೀರ್‌ದ್ ಸಂದಾಯೆರ್. ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಓಲು ಪೋಂಡಲಾ ಆರ್ ತುಳು ಬಾಸೆಡೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಭಾಷಣ ಕೊರಿಯೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ಪು ಮುಟ್ಟ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಜನಕ್ಕುಲೆಗ್ ತುಳುಬಾಸೆಗ್ ಅಂಚಿತ್ತಿ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಉಂಡೂಂದೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತಿಜಿ. ತುಳು ಬಾಸೆದ ಪೊರ್ಲು ತಿರ್ಲ್‌ನ್ ಸರಿಯಾದ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕುಲೆಗ್ ತೆರಿಪಾಯಿನಾರ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಂದೇ ಪನೊಲಿ. ಕನ್ನಡ ಬಾಸೆಡ್ ಅರೆಗ್ ಸರಿಸಮಾನ ಭಾಷಣ ಕೊರ್ಪುನಕುಲು ಕೆಲವೆರಾಂಡಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ಆಂಡ ತುಳುಟ್ಟು ಆರೆನ್ ಮೀರಿನಕುಲು ಆ

ಕಾಲೊಡು ಏರ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್‌ಜೆರ್. ಅಂಚಾದೇ, ಜಿಲ್ಲೆದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಡೆಟ್, ಕಿಲ್ಲೆರ್ ತುಳುಟ್ಟು ಭಾಷಣೊಗು ಸುರುಮಲ್ತೆರ್‌ಂಡ, ಸಭೆಟತ್ತಿನಕುಲು ಲಕ್ಕ್‌ದುಂತುದು, ಕಿಲ್ಲೆರೆಡ ತುಳುಟ್ಟೆ ಪಾತೆರಿಯರೆ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್, ಆ ಪ್ರೀತಿದ ಕೇಳಿಕೆನ್, ಆರ್ ಪೂರ್ಯೆಸಾದ್ ಜನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆವೊಂದ್‌ಲಾ ಇತ್ತೆರ್.

ತುಳುನಾಡ್, ತುಳುಬಾಸೆ, ತುಳುಕವಿತೆ -ಈ ವಿಷಯಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ತನ್ನ 'ಕಾನಿಗೆ' ಕವಿತಾ ಪುಸ್ತಕದ 'ಒಂಜಿಪಾತೆರ'ಡ್ ಇಂಚ ಬರೆತ್ತೆರ್.

''ಏರೆ ಮನಸ್ ಹದಕ್ ಬತ್ತ್‌ದ್, ಹೃದಯ ಮಂದಿರಡ್ಡ್ ಗಾನ ಕಲೆ ತಾನಾದ್ ಪಿದಡ್ಡ್ ಪರತೊಂದುಂಡೋ ನನ ಏರ್ ಆ ಗಾನ ಕಲೆನ್, ಒರಿಪಾಯೆರೆ ಬೋಡಾಯಿನ ಸಂಗ್ರಹನ್ ಒಂಜಿ ಬಾಸೆದ ಕೋಡಿ ಕೊಲ್ಪುಲೆನ್ ಪತ್‌ದ್ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯನೇ ಸೂರೆ ಮೆಲ್ಪುವೆನಾ ಬೊಕ್ಕ ಏರೆ ಹೃದಯ ಗದ್ದೊಂದು, ಮನಸ್ ಒಂಜಾದ್, ಬತ್ತ್‌ನ ಭಾವ ಬಾಯಿಡಾನಗ ಪತ್ತಾದ್, ಕೈಕ್ ಬನ್ನಗ ನೂದಾದ್, ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ಸಾರೊ ರಂಗ್‌ಡ್ ತೋಜೊಂದುಂಡೋ, ಅತ್ತಂದೆ ಏರೆ ನಿಜ ಗುಟ್ಟುನೇ ನುಡಿಪಾದ್ ನಲಿತೊಂದು ನಾಲ್ ಮೂಲೆಲೆಡ್ ದಿಂಜೊನುನ ಕವಿತೆ ತನ ಯೋಗ್ಯತೆನ್ ತಾನೇ ಭೋಗಿತೊಂದುಂಡೋ ಆಯನ್ ಮಾತ್ರ ಕವೀಂದ್ ಪನೊಲಿ''.

''ಬರವುದೆಂಗಿನ, ಸರವು ಬಾರಿ ಕಾಲೊಡ್ಡಿಂಚಿ ಬಾರಿ ಬಾಸೆಲೆ ಪೆಟ್ಟ್‌ಲೆಗ್ ತಿಕ್‌ದಿತ್ತಿನ, ಕಟ್ಟ ಈತಾಂಡಲಾ ಕಾತೊಂದು, ಮಾಜೊಂದುಲಾ ತೋಜೊಂದು, ಬೂರೊಂದ್‌ಲಾ ಏರೊಂದು ಜಾರೊಂದುಲಾ ಸೇರೊಂದು, ಬಗ್ಗೊಂದುಲಾ ಬಾಮ್ಯೊಂದು, ತಯ್ಯೊಂದುಲಾ ಬದ್‌ಕೊಂದು, ನೀಂದೊಂದುಲಾ ಒಂದೊಂದು, ನೀಂದೊಂದುಲಾ ಗೆಂದೊಂದು, ಗೆಲವೊಂದ ಮಾಲೇಡೇ ಗೆಲವೊಂದು ಬಾಯಿಡ್ಡ್ ಬಾಯಿಗ್ ಪರತೊಂದು, ಸರ ದೆರ್ತ್‌ದ್, ತರೆದೀದ್ ನೆರೆವೊಂದು, ತನ ಮಾನ ಮದೆತೊಂದು, ತನ ಪೊರ್ಲುನ್ ಒರಿತೊಂದಿನ ಭಾಗ್ಯನೇ ಭಾಗ್ಯ. ಆ ಬಾಸೆದ ಪೊರ್ಲುನು, ಆ ನಾಡ ತಿರ್ಲ್‌ನ್, ಯಾನೆಂಚ ಬರೆವಡ್. ದಾನೆಂದ್ ಪಂಡನಡ್, ವಾ ಸುಲಭ, ವಾ ಸರಳ, ವಾ ಸೌಂದರ್ಯ, ವಾ ಸೌಕರ್ಯ, ವಾ ರೂಪನೇ ನೆನೆತೊಂದು, ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಕಾತ್‌ಂಡ, ಮೈಯೊರ್ಮೆ ಮಲ್ಲೊಂದು, ತಿಗಲೆನೇ ಗದ್ದೊಂದು, ನಾಡಿ ನಾಡಿನ್ ನಲಿತೊಂದು ಕೈಸೇರ್ದ್ ಬರವಾದ್ ಪಾರೊಂದು ಪೋಪಿ ನಮ ಸಾಲೇ ಸಾಲ್. ಹಂಕಾರದ ಬಿಂಕ ಬೆರೆತೋಯಿನ ಬೇತೆ ರಾಜೆರ್, ನಮ ಈ ತುಳುನಾಡ ಸೇವೆ, ತುಳು ರಾಣಿ ಲೀಲೆ, ತುಳುದೇವಿ ಮಾಲೆ, ತುಳುಬಾಸೆನೇ ಬಗ್ಗಾದ್ ಪಾತೆರು ಬಾಯಿಗ್, ಬರೆಪ್ಪಿ ಕೈಕ್, ಇನಿಮುಟ್ಟ ಪಾಡ್ದಿತ್ತಿನ ಬೀಗ ರಟ್ಟೊನಡ್, ಜತ್ತೊನಡ್ ಬಾಕಿಲ್, ಜಾರೊನಡ್ ಸಂಕಲೆ... ಕಟ್ಟ್‌ಡ್ ಕಟ್ಟ್, ಕೋಡಿಡ್ ಕೊಲ್ಪು, ಒಲ್ಪಲ ಬೊಲ್ಪು ಆ ಬಾಸೆ ಬಲತೊನಡ್, ಆ ದೇಸ ದುಂಬಾವಡ್, ಆ ರಾಣಿ ರಾವೊನಡ್, ಆ ನಾಡ್ ನಲಿತೊನಡ್, ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಲೆನ್ ಮುತ್ತೊನಡ್, ದೇಶ ದೇಶಲೆನ್ ದಿಂಜನಡ್, ತುಳು ಬಾಲೆಲೆ ಬಾಯಿಡ್ ಪಾತೆರ, ಕಯ್ಟ್ ಬರವು ತೆಲಿತೊನಡ್, ನಲಿತೊನಡ್, ಜಯಾವಡ್, ತುಳುನಾಡ್‌ಗ್ ಜಯ ಜಯಾವಡ್''

ಈ ಪೊರ್ಲುದ, ಈ ತಿರ್ಲ್‌ದ, ಈ ಆಕರ್ಷಣೆದ, ತುಳು ಬಾಸೆದ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ವಾಕ್ಯ ಶೈಲಿ, ಪಾತೆರೆದ ಧಾಟಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗದ್ಯ ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥಲೆಡ್ ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಗದ್ಯ

ಕಾವ್ಯದಂಚಿನ ಮಹಾಗ್ರಂಥೊಲೆಡ್ ತೋಜುನ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿ. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ ಅಂದದ ಚೆಂದದ ಶೈಲಿಡೇ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ತುಳು ಕನ್ನಡಲಾ ಬಾಸೆಲೆಡ್ ಭಾಷಣ ಕೊರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬರೆವೊಂದುಲಾ ಇತ್ತೆರ್. ಭಾಷಣ ಕೊರ್‌ದ್, ಬರೆದ್ ಭಾಷಣಕಾರೆ, ಬರವುಗಾರೇಂದ್ ಪುದರ್ ಕೇಂಡೆರ್.

೧೦

ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್‌ಲಾ ಕನ್ನಡ ಬಾಸೆಡ್‌ಲಾ ಕವನ ಬರೆತ್ತಿನ ಸಮಯ ಹೆಚ್ಚಾದ್ 1930-31, 32, 33 ಇಸವಿಲೆಡ್; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಡ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ವೆಲ್ಲೂರು ಬೊಕ್ಕ ಮಧುರಾ ಸೆರೆಮನೆಟ್ 1930-31ಟ್ ಆರ್ ಉಪ್ಪುನಗ ಆರೆ ಜತೆಟ್ಟೇ ಸೆರೆಮನೆಕ್ಕ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ದಿತ್ತಿ ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯೆರ್ ಬೊಕ್ಕ ಅಮುಂಜಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರ್- ಈ ರಡ್ಡ್ ತುಳು ಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮಿಳು ಕೊರಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೇ ಆರ್ ಅವುಲು ತುಳು ಕವನೊಲೆನ್ ಬರೆಯೆರೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಆಂಡ್‌ಂದ್ 'ಕಾನಿಗೆ'ದ ಒಂಜಿ ಪಾತರಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೇ ಪನ್ತೆರ್. ಹೈಸ್ಕೂಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಾಲೊಡೇ, ಆರ್ ಕನ್ನಡ ಕವನ ಕಟ್ಟೊಂದಿತ್ತೆರ್‌ಂದಾಂಡಲಾ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡ ಕವನೊಲೆನ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಧುರೆ ಸೆರೆಮನೆಡುಪ್ಪುನಗ ಬರೆಯೆರ್.

ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್‌ಂದ್ ಸುದ್ದಿ ಕೇನ್ಡ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗಾಯಿ ದುಃಖೊದ ಸಂದರ್ಭೊ ಆರೆಗ್ ಕವಿತೆ ಬರೆಯರೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊರ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಒಂಜಿ ಕಡೆ ಆರೇ ಬರೆತೆರ್. ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯೆರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗ್ ಕಿರಾತೆ ಜತೆ ಪಕ್ಷಿಳೆಡ್ ಒಂಜೆನ್ ಬಾಣೋ ಬುಡುದು ಕೆರ್‌ನ ಕಾಲಡ್ ಜತೆ ಪಕ್ಷಿ ಬುಲ್ತಿನ ಆ ಶೋಕನೇ ಶ್ಲೋಕ ಆಂಡ್‌ಂದ್ ಕಥೆ ಉಂಡು. ಅಂಚಿತ್ತಿನನೇ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್‌ಲಾ ಒದಗ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ನಮ ಎನ್ನೊಲಿ. ಎಂಚನೇ ಆವಡ್, ಸತ್ಯಾಗ್ರಾಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ರಡ್ಡ್ ರಡ್ಡ್ ಸರ್ತಿ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಸೇರ್‌ದಿ ಕಷ್ಟೊಡಿತ್ತಿ ಕಾಲೊಡೇ, ವೆಲ್ಲೂರುಡ್‌ಲಾ ಮಧುರೆಡ್‌ಲಾ ಆರ್ 'ಕಾನಿಗೆ'ದ ತುಳು ಕವಿತೆನ್‌ಲಾ, ಮುರಲಿದ ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಬರೆಯೆರ್ ಪನ್ಪಿನವು ಸತ್ಯನೇ, ದೇಶೊಗು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬತ್ತ್‌ಜಿ ಪನ್ಪಿ ಎತೆ, ಬಂಧುಮಿತ್ರೆರೆನ್, ತನ್ನ ಊರುನು ಮಾತ ಬುಡ್‌ದ್ ಸೆರೆಮನೆದ ನಿರ್ಬಂಧಡ್ ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಕಳೆವೊಡಾಯಿ ಎತೆ, ಇಂಚ ಮಾತ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ ಮನಸ್ಸ್‌ಗೆ ಎತೆ ದಿಂಜಿದಿತ್ತಿ ಕಾಲಡೇ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 'ಕಾನಿಗೆ' 'ಮುರಲಿ' ಪನ್ಪಿ ರಡ್ಡ್ ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಾಹೊನು ಬರೆಯೆರ್ ಪನ್ಪಿನವು ಸರಿಯೇ.

ಆ ರಡ್ಡ್ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹೊಡುಲಾ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಗೀತೆ, ಭಕ್ತಿ ಗೀತೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಗೀತೆ- ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಾತ ವಿಷಯೊಡುಲಾ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕವಿತೆಲು ಆರ್ ಬರೆದಿತ್ತಿನವು ಸೇರ್‌ದುಂಡು. ಭಾಮಿನಿ, ವಾರ್ಧಿಕ ಷಟ್ಪದಿ ಛಂದಸ್ಸುಲೆಡ್‌ಲಾ, ಚೌಪದಿಡ್‌ಲಾ-ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಛಂದೋ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ ರಡ್ಡೆಟ್‌ಲಾ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಬರೆತೆರ್. ಉಂದೆನ್ ಓದುನಗ ನಂಕ್, ನವೊದಯ ಕಾಲದ ಕವಿ ಪಂಕ್ತಿಡ್‌ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ ಮನ್ನಣೆದ ಮಣೆ ತಿಕ್ಕುನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಸರಿಯಾದ್ ತೋಜುಂಡು, ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಆಪುಂಡು. ಅನುಕರಣೆಡತ್ತ್, ತಿರ್ಲ್‌ಡ್, ಪೊರ್ಲುಡು, ಛಂದಸ್ಸ್‌ದ ಗತಿಟ್ಟ್, ಶೈಲಿಡ್ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯೆರೆ ನಂಚಿತ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿಕುಲೆನ ನೆನೆಪು ಆಪುಂಡು.

ಪದ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಗದ್ಯ ಪುಸ್ತಕಲಾ ಬರೆತೆರ್; ಅವು ಒಂಜಿ 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ' ನನ ಒಂಜಿ 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ರಡ್ಡ್‌ಲಾ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಡೇ ಉಂಡು. ಪುರಾಣ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆದ ಸಂದರ್ಭೊಡು ಮಹಾಪುರುಷನ್, ಕರ್ಣನ್, ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆ ಕರ್ಣನ ವಿಷಯದ ಪುಸ್ತಕ 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ'. ಆರ್ ತುಳುನಾಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಷಯೊಡು ಏತೊಂಜಿ ಆಸಕ್ತಿಡಿತ್ತೆರೋ, ಆಯಿಡ್‌ದಾದೇ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪ್ರಾಚೀನತೆನ್ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ನಿಷ್ಪೆಡ್ ಅಮುಂಜಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಜತೆಟ್ ಬರೆಯಿನ ಗ್ರಂಥ 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ' ಪುಸ್ತಕೊಗ್ ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಆರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆತ್ತೆರ್; 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಗ್ರಂಥೊಗು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆತ್ತೆರ್. 'ಕಾನಿಗೆ' ಪುಸ್ತಕನ್ ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯೆರ್ ಉಡುಪಿದ ತುಳುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆಡ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತೆರ್; 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ'ಲಾ 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು'ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕೀರ್ತಿ ಶೇಷೆರಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಆರೆ ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1954ಟ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತೆರ್. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಜ್ಜಂದಿನ್, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬಯಕಂದ್‌ನ, ಕಿಲ್ಲೆರೆ ದೇಶ ಸೇವೆದ ಕೆಲಸೊಲೆಡ್, ಆರೆಗ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಗ್ ದಿಂಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಹೆಚ್ಚ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯೆರೆ ಆಯಿಜಂದ್ ಪನ್ಪಿನವು ತೌಳವೆರೆ, ಕನ್ನಡಿಗರೆ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ.

೧೧

ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕುದ ನೀಲೇಶ್ವರದ ಕವಾಯಿ ತುದೆ ಗಡಿ ಆದಿತ್ತಿ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಮಾತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡಿತ್ತ್‌ದ್ ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯಗ್ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ಆಡಳಿತ, ಸರಕಾರ, ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಾತ ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಅಧೀನ. ಮದ್ರಾಸ್‌ಡ್ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮುಖ್ಯ ಆದಿತ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಅನಂತಪುರಲಾ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗೆ ಆನಿ ಸೇರ್‌ನವು. ಅಂಚನೇ ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆ ಇತ್ತಿ ಮಲಬಾರ್, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಪ್ರದೇಶಲ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಇತ್ತಿನಯಿಡ್‌ದ್ ಆ ಸರಕಾರ 1949ನೇ ಇಸವಿದ ಸುಮಾರ್‌ಗ್ ಈ ಮಾತ ಭಾಷೆಲೆಡ್‌ಲಾ, ಪಂಡ್‌ಂಡ, ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಳ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಅತ್ತಂದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಡ್‌ಲಾ ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿ ಕವಿಕುಲೆಡ್ ಒರಿಯನ್ ಆರ್‌ಸಾದ್ 'ರಾಷ್ಟ್ರ ಕವಿ'ಂದ್ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊರಿಯೆರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್.

ಅಂಚ, ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಭಾಷೆಲೆಡಿತ್ತಿ ಪುದರ್‌ದ ಕವಿಕುಲೆನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆದ್ ಆರ್‌ಸಾಯೆರೆ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಸಮಿತಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರ ನೇಮಕ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಕನ್ನಡ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಡ್ ಕುವೆಂಪು ಪುದರ್‌ಡ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧೆರಾಯಿನ ಕೆ.ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪೆರ್‌ಲಾ ಒರಿ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ನೇಮಕ ಆಯೆರ್. ಕುವೆಂಪು- ಆರೆ ಸ್ವಂತ ಕಾರಣಡ್‌ದಾದ್ ಆ ಸದಸ್ಯತ್ವಗ್ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊರಿಯೆರ್. ಅಪಗ, ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರ, ಭಾಷಣ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಕವಿತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇಂಚ ಮಾತಾ ರೀತಿಡ್‌ಲಾ, ಪ್ರಸಿದ್ಧೆರಾದಿತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಆ ಸ್ಥಾನಗ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್.

ನೇಮಕ ಆಯಿ ಸದಸ್ಯೆರೆಗ್, ರಾಷ್ಟ್ರ ಕವಿನ್ ಆರ್‌ಸಾವುನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮಲ್ಲವು. ಪುದರ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿ ಕವಿಕುಲು ದಿಂಜ ಜನ ಉಪ್ಪೆರ್; ಆ ಪೈಕಿ ಒರಿಯನ್ ಈ ಮಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದಿದ ಸ್ಥಾನೊಗು ಆರ್‌ಸಾವೊಡು, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆದ್ ಆಯ್ಕೆ ಆಯಿ ಕವಿನ್ ಸರಕಾರ ಮಾತ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ ಕೊರ್ಪುಂಡು. ನಮ ದೇಶೊಡು ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಪನ್ಪಿ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನ ದುಂಬೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನೊಡು ಕಾಳಿದಾಸೆ ಮಹಾಕವಿಲಾ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದಿತ್ತೇಂದ್ ಕೀರ್ತಿ ಉಂಡು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದೆದ ಸ್ಥಾನೊಗು ಒರಿಯನ್ ಕನ್ನಡದ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆದ್‌ಲಾ ಆರ್‌ಸಾವುನ ಕೆಲಸ, ಆ ಸಮಿತಿದ ಸದಸ್ಯೆರಾದ್ ನೇಮಕ ಆಯಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಮಂಗಳೂರುಡು ಸುಮಾರು ಪತ್ತ್ ವರ್ಷ, 1935ನೇ ಇಸವಿಡ್‌ದ್ 1944 ಮುಟ್ಟ ಯಾನ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ್, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯಾದ್, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಆದ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪುನಗ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪರಿಚಯ ಆದ್, ಆ ಪರಿಚಯ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಆದ್ ನಡತ್ತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮಂಗಳೂರು ಬುಡ್‌ದ್ ಯಾನ್ ಊರುಗು ಬತ್ತಿ ಬೊಕ್ಕಲಾ ಆರ್ ಯಾನ್ ವಾಸ ಆದಿತ್ತಿನಾ ಹಳ್ಳಿಗ್ ಬರುವೆರ್; ಯಾನ್‌ಲಾ ಆರೆನಡೆಗ್ ಪೋವೊಂದಿತ್ತೆ. ಆನಿಗೇ ಯಾನ್‌ಲಾ ಕನ್ನಡದ ಒರಿ ಕವೀಂದ್ ಪುದರ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಯನ್ ಬರೆಯಿನ ಕವಿತಾ ಪುಸ್ತಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಲಾ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಒಂಜಿ ದಿನ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅಗತ್ಯವಾದ್ ಆರೇನ್ ತೂವೊಡೂಂದ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಡಪ್ಪುಡಿಯೆರ್. ಆರ್ ಪಂಡಿ ದಿನತ್ತಾನಿ ಮಂಗಳೂರುಗು ಪೋಯೆ. ಆರೆನ್ ತೂಯೆ. ಎನನೇ ಆರ್ ಕಾತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕುಶಲ ಸಂಭಾಷನೆ ಆಯಿ ಕೂಡಲೇ, ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪದವಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಲ್ಪುನ ಸಂಗತಿನ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಡ್ ಆರ್‌ಲಾ ಉಲ್ಲೆರ್ ಪನ್ಪಿ ವಿಷಯನುಲಾ ಪಂಡೆರ್; ಇಂಚ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತಿನಂಚನೇ, ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ ತಯಾರ್ ಮಲ್ತಿ ಕವಿಕುಲೆನ ಪಟ್ಟಿನ್‌ಲಾ ಎನ ದುಂಬು ದೀಯೆರ್. ಆ ಪಟ್ಟಿಡಿತ್ತಿ ಒರಿಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆದ್ ಆಯ್ಕೆ ಮಲ್ಪುನ ವಿಷಯೊಡ್ ಎನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಂಡೆರ್.

ಯಾನ್ ಆ ಪಟ್ಟಿನ್ ಸುರುಡ್‌ದ್ ಕಡೆ ಮುಟ್ಟ ಓದಿಯೆ; ರಡ್ಡ್ ರಡ್ಡ್ ಸರ್ತಿ ಓದಿಯೆ; ಪಟ್ಟಿಡ್ ಎನ ಪುದರ್‌ಲಾ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಉಲ್ಲಾಸಡ್ ಎನ ಮೋನೆ ತೂಯೆರ್. ಯಾನ ಪಿರಲಾ ಒರೊ ಪಟ್ಟಿನ್ ತೂದ್ 'ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಪುದರ್ ಈ ಪಟ್ಟಿಡ್ ಇಜ್ಜಿಯೆ'ಂದ್ ಪಂಡೆ. 'ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮಾಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಸಂಶೋಧಕೆ, ಬಹುಭಾಷಾ ಪಂಡಿತೆ- ಅಂಡ ಆರೆಗ್ ಆತ್ ಮಲ್ಲ ಕವೀಂದ್‌ಲಾ ಪುದರ್ ಉಂಡೊ'ಂದ್ ಎನಡ ಕೇಂಡೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆನ ಪರಿಚಯ ಧಾರಾಳ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಆರ್ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಕವಿ ಪನ್ಪಿ ಸಂಗತಿ ತರೆಕ್ಕ್ ಪೋತಿಜೇಂದ್ ಎಂಕ್ ಅರ್ಥ ಆಂಡ್. ಅಯಿಕ್ಕ್ ಕಾರಣ ಉಂಡು; ಪಂಜೆ, ಕಾಮತ್, ಉಗ್ರಾಣ, ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು - ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕವಿಕುಲೆನ ಶೈಲಿ ಅತ್ತ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿ. ಆರೆ ಧಾಟಿ ಬೇತೆ. ಪೊಸ ಕವಿತೆ ಆಂಡಲಾ ಹಳಗನ್ನಡ ಧಾರಾಳ ಸೇರ್‌ದುಪ್ಪುಂಡು; ವೈದಿಕ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಗ್ರೀಕ್, ಲಾಟಿನ್, ಪಾಲಿ ಈ ಬಾಷೆಲೆನ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಾಂಡಿತ್ಯೊಡ್‌ದಾದ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿ ಆರೆನವೇ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಶೈಲಿ. ಕಿಲ್ಲೆರ್

ಆನಿ ಮುಟ್ಟ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಆತ್ ಆಳವಾದ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಲ್ತ್‌ದ್‌ಜೆರ್‌ಂದ್ ಎಂಕ್ ತೋಜಿಂಡ್.

ಆ ದಿನ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಇಲ್ಲಡೇ ಯಾನ್ ಉಂತ್ಯೆ; ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆನ ಮಾತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹೊನುಲಾ ತರ್ಪಾಯೆ; ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಓದುದ್ ಪಂಡೆ. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಆಸಕ್ತಿಡೇ ಕೇಂಡೆರ್. ಅಪಗ ಉಪಾಧ್ಯಾಯೆನೇ ಆದಿತ್ತಿ ಯಾನ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಲೆಗ್ ಪಾಠ ಮಲ್ಪುನ ರೀತಿಡೇ ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆನ ಗಿಳಿವಿಂಡು, ಗೊಲ್ಗೊಥಾ ಇಂಚ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕವಿತೆಲೆನ್ ವಿವರಣೆ ಮಲ್ತೆ; ಕೇಂಡೊಂದಿತ್ತಿನಂಚನೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಉಲ್ಲಾಸ ಉತ್ಸಾಹ ಆಂಡ್. ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆನ ಕವಿತಾ ರಚನೆದ ಮಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್, ಸರಿಯಾದ್ ಪೊಗ್ಗ್ಂಡ್. ಕಡೆಕ್, ಆರೇ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆಯೆರೆ ಯೋಗ್ಯೆ, ಆರೆನೇ ಆರ್‌ಸಾವೊಡು ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಡ್ ಯಾನ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ಪುವೇಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಎಂಕ್‌ಲಾ ಸಮಾಧಾನ ಆಂಡ್.

ನಾರಾಯನ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕೀರ್ತಿಶೇಷೆರಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ, ಆರೆ ಸ್ಮರಣೆನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಬರೆಯಿ ಲೇಖನ ಓದ್‌ಂಡ ಬೊಕ್ಕ ಸಂಗತಿ ತೆರಿಯುಂಡು:

''1949ರ ಜನವರಿ 31ನೇ ತಾರೀಕು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ; ನನ್ನ ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಬಂತಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುದುರೆಯ ಬಂಡಿ. ನನ್ನನ್ನು ತೇರು ಬೀದಿಯ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರ ಬಾಳಿಗರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಿಲ್ಲೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾರಂತೆ. ಆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಕಿಲ್ಲೆಯವರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗಂಟೆ ನೋಡಿದರು. 'ನೀವೀಗ ಮಂಜೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀರಾ?' ಎಂದರು. 'ಅಹುದು, ನಡುವೆ ನಿಮ್ಮ ಕರೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ' ಎಂದೆ. 'ನಾನೂ ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸ್ಟೇಶನ್‌ನ ವರೆಗೆ ಬರುವೆ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದರು. ನಾವಿಬ್ಬರು ನಿಲ್ದಾಣದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ 'ಇಗೊಳ್ಳಿ, ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರದವರು ಐದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಮಂದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವರೆಂದು ಸಾರಿರುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆರಿಸಿಯೂ ತೀರಿದೆ. ಏನೆಂದಿರಿ? ನಾನು ಅವರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬಂಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದೆ. ಮಾರ್ಚ್ ಹದಿನೈದನೆಯ ತಾರೀಕು ಸಂಜೆ ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಐವರು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಗಳ ಹೆಸರು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳ ಮೇಲೇನೇ ನಾನು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಅಂದೂ ದಾಮೋದರ ಬಾಳಿಗರ ಪುಸ್ತಕದ ಮಳಿಗೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಿಲ್ಲೆಯವರನ್ನು ಕಂಡೆ. 'ಹೇಗೂ ತಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರಷ್ಟೆ ನನಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು' ಎಂದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೊಟಕಿತು. ಆಗ್ಗೆ ನಾನರಿತೆ ಅವರ ಹೃದಯದ ಮಾರ್ದವವನ್ನ, ಆ ಪ್ರೀತಿಗೆ ನಾನವರಿಗೆ ಮಾರು ಹೋದೆ''.

- ಇಂಚ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಬರೆತ್ತೆರ್. ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಕಿಲ್ಲೆ - ಈ ರಡ್ಡ್ ಜನತ್ತ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ಆನಿ ಜತ್ತಿ ನೀರ್, ಅಕುಲೆ ಆತ್ಮೀಯತೆದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪ , ಇರ್ವೆರೆ ಮಲ್ಲ ಮನಸ್ಸ್‌ದ ಮಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿ !

ಗೋವಿಂದ ಪೈಲುಲಾ ಮಲ್ಲ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿ; ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಡ್‌ದ್ 'ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಆಂದೋಲನ ಮುಟ್ಟ ದೇಶ ಪ್ರೇಮದ ದಿಂಜ ಕವನೊಳೆನ್‌ಲಾ ಬರೆತ್ತೆರ್. ಬರೊಡಾಡ್ ಅರವಿಂದ ಘೋಷ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಲ್ತಿ ಆಶ್ರಮೊಗು ಸೇರ್‌ದ್ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ಚಳವಳಗ್ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯೆರೆಲಾ ಒರೊ ಪೋದಿತ್ತೆರ್. ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ದಾಂಡೀಯಾತ್ರೆ ಕಾಲೊಡು ಊರೊಂದು ಪೋಯಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೆತ್ತ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಕಾಕಾ ಕಾಲೇಲ್ಕರ್ ಮೂಲಕ ಕೊರಿತ್ತಿನವು. ಶುದ್ಧ ಖಾದೀಧಾರಿ. ಇಂಚಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ದುಂಬೇ ಆರೆಡ ಗೌರವ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆ ದೇಶ ಪ್ರೇಮೊಗು ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ಆರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಭಾಷಣ ವಿಷಯೊಲೆಡ್‌ಲಾ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅಭಿಮಾನಿ. ಮಂಗಳೂರುದ ಖಾದಿ ಭಂಡಾರಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಸುರೂತ್ ಭೇಟಿ, ಎಚ್ ವಿ. ಕಾಮತೆರ್ ಐ.ಸಿ.ಎಸ್.ಗ್ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊರ್‌ದ್ ಮಂಗಳೂರು ಬತ್ತಿ ಕಾಲೊಡು (ಕಾಮತೆರ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮುಟ್ಟದ ಸಂಬಂಧಿಕೆ) ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಸಂಘಟನೆ ಮಲ್ತಿಸಭೆ, ಆರ್ ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ ಕೆಲಸ, ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮರಣಾ ನಂತರ ಬರೆಯಿನ 'ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳು' ಪನ್ಪಿ ಲೇಖನೊಡು ವಿವರ ವಿವರವಾದ್ ಕೊರ್‌ದ್, ಮಂಗಳೂರು ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಡ್ 'ಕನ್ನಡ ಭಾರತದ ವೀರ ಚತುಷ್ಟಯ' ಪನ್ಪಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕರ್ಣನ ವಿಷಯ ಪಂಡಿ ಪಾತೆರೊನು ಇಂಚ ಆ ಲೇಖನೊಡು ಪುಗರ್‌ದೆರ್:

'ಆ ಮೇಲೆ ಎದ್ದುನಿಂತರಾ ಕಿಲ್ಲೆ. ಅವರು ಕರ್ಣ. ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ ಆಮೆಗೆ ನೀರಿನಂತೆ ಕಿಲ್ಲೆಯವರಿಗೆ ಸಹಜಾವಸ್ಥೆ. ಅವರ ಅರ್ಥ ಕಲೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಅಂದಿನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಭಾರತದಿಂದ ಷಟ್ಪದಿಯ ಹಿಂದೆ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಧಾರಾಸಾರವಾಗಿ ಸುಲಿಸುತ್ತ ಅರ್ಥವಿಸುತ್ತ, ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ - ಆಗ್ಗ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು ಅವರನ್ನು, ಅವರ ಆವುಟವೇನು? ಠೀವಿಯೇನು? ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಜೀ ಮೌನ. ಸೂಜಿ ಬಿದ್ದರೆ ಕೇಳುವಷ್ಟು ನಿಶ್ಶಬ್ದ. ಸಭೆಯೆಲ್ಲ ಬೆಬ್ಬೆರಗಾಯಿತು. ನನಗಾದರೋ ಅ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಂಟಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು? ಅದರ ರುಚಿಯನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳೋಣವೆಂದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗಳಿಲ್ಲ, ಕಿವಿಗೆ ಮಾತಿಲ್ಲ''.

ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಅರ್ಥಕಲೆ-ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರದ ವಿಷಯ ಈತೊಂಜಿ ಅಭಿಮಾನ. ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್‌ಲಾ ಪೈಲೆಗ್‌ಲಾ ಇಂಚ ಇತ್ತಿ ಪರಸ್ಪರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇರ್ವೆರೆ ಕೀರ್ತಿಗ್‌ಲಾ ಕಾರಣ ಆಂಡ್; ಲೋಕದ ಎಡ್ಡೆಗ್ ಸಮರ್ಪಣೆ ಆಂಡ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಯೋಗ್ಯತೆ ಜತೆಟೇ, ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಯೋಗ್ಯತೆನ್‌ಲಾ ನಮ ಮಾತ ನೆನೆತೊಂದು ಇರ್ವೆರೆನ್‌ಲಾ ಕೊಂಡಾಡೊಂದು ಉಪ್ಪೆರೆ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆಲು ಸಹಕಾರಿ ಆಂಡ್‌ಂದ್ ತೆರಿಯೊಲಿ. ಈ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಡ್‌ದಾದೇ ಕಿಲ್ಲೆ ಅಮುಂಜಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರೆ ಜತೆಟ್ಟ್ ಬರೆಯಿ, 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥಗ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯೆರ್.

೧೨

1947ನೇ ಇಸವಿ ಅಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗೊಳು ಪದಿನೈನನೇ ದಿನೊ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿದ ಸಮಯೊಗು ಭಾರತ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಘೋಷಣೆ ಆಂಡ್. ತಿಲಕೆರ್, ಗಾಂಧ್ಯೆರ್, ಸುಭಾಸ್, ನೆಹರು, ಅಜಾದ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಧುರೀಣೆರ್ ಅಂಚಿನಕುಲೆ ಜತೆಡ್ ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ವೀರೆರ್, ಪರಬೆರ್, ಜವಣ್ಯೆರ್, ಜೋಕುಲು, ಪೊಂಜೊವು, ಆಂಜೊವು - ಇಡೀ ದೇಶೊಗು ದೇಶನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಮೃತ ಮಥನ ಮಲ್ತೆರಾ, ಆ ಮಥನ ಕಾಲೊಡು ಸುರೂಟ್ಟು ಲಾಠಿ ಪೆಟ್ಟ್, ಗುಂಡು, ಸೆರೆಮನೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಷ್ಟದ ವಿಷನೇ ಬತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಕಡೆಕ್ ಬುಡುಗಡೆದ ಅಮೃತ ತಿಕ್ಕ್‌ನ ಸಂತೋಸೊಡು ಇಡೀ ಭಾರತ ದೇಶನೇ ಸಂತೋಸಡ್‌ನಲಿತ್‌ಂಡ್; ತೆಲಿತ್‌ಂಡ್, ಉಲ್ಲಾಸ ಉತ್ಸಾಹಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯರೆ, ಇಡೀ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನೊನೇ ಗಂಧದಂಚನೆ ತರೆತ್ತ್‌ದ್, ಪಗೆಲ್‌ರಾತ್ರಿಂದ್ ಇಜ್ಜಂದೆ ಊರಿಡೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂದೇಶ ಸಾರುನ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೊಂದು ಬುಡಾಂದೆ ಬೆಂದ್‌ದಿತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಆನಿ ಏತ್ ಸಮಾಧಾನ ಆದುಪ್ಪು ಪನ್ಪಿನಯಿನ್ ನಮ ಊಹನೆ ಮಲ್ಪೊಲಿ. ತನ್ನ ಬೆಂದಿ ಬೆನ್ನಿದ ಫಲ ತಿಕ್ಕ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಆರೆಗ್ ಸಮಾಧಾನ ಆಂಡ್. ಆ ದಿನೊಟ್ಟು ಆರ್ ಮಲ್ತಿ ಭಾಷಣೊಡುಲಾ ಆ ಸಮಾಧಾನ ಸರಿಯಾದ್ ತೆರಿಯೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್-ನನ ದುಂಬುಗು ದಾನೆ? ನಿಜವಾಯಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಲೆ ಕಣ್ಣ ದುಂಬು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಷ್ಟ, ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನಡ್ ಪಡೆಯಿನ ಬುಡುಗಡೆನ್ ನಮ ಒರಿತೊನೊಡು. ಆಯಿಕ್ಕಾದ್ ನನಲಾ ಬೆನೊಡು. ಬೆನ್ಪಿ ತಾದಿನ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ತೋಜಾದೆರ್ ತೋಜಾವೊಂದುಲ್ಲೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್‌ಲಾ ಗಾಂಧೀ ಮಾರ್ಗಡೇ ನಡಪ್ಪೊಡ್‌ಂದಾಂಡ್. ಆರ್ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತೆರ್. ಹರಿಜನ ಸೇವೆ ದಂಚಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಚನಾ ಕಾರ್ಯೊದ ಜತೆಟೇ, 'ನವೋದಯ' ಪುದರ್‌ದ ಪತ್ರಿಕೆನ್‌ಲಾ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗ್ ಆರೇ ಪ್ರಕಾಶಕೆ, ಸಂಪಾದಕೆಲಾ ಆಯೆರ್. ಹಿರಿಯಡ್ಕ ರಾಮರಾಯ ಮಲ್ಯೆರ್, ಕೆ.ಕೆ. ಶೆಟ್ರ್, - ಇಂಚಿನಕುಲುಲಾ ಸಹಾಯಗ್ ಸೇರಿಯೆರ್. 1949ಟ್' ಪ್ರಾರಂಭ ಆಯಿನ 'ಸರ್ವೋದಯ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ, ಅರ್ ಅಸೌಖ್ಯಡ್ ಜೆತ್ತಿ ಕಾಲ ಮುಟ್ಟ 1953, ಇಸವಿ ಮುಟ್ಟ ಪ್ರಕಟ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

'ಸರ್ವೋದಯ'ಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ, ಸರ್ವೆರೆ ಉದಯಂದ್ ಅರ್ಥ, ಈ ಭೂವಿಡ್ ಜನ್ಮೊಗು ಬತ್ತಿ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಬಡವೆ ಶ್ರೀಮಂತೇಂದ್ ಇಜ್ಯಂದೆ, ಪಂಡಿತೆ ಪಾಮರೇಂದ್ ತೂವಂದೆ, ಅರಸು, ಆಳ್‌ಂದ್ ಪಣಂದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೆ ಹರಿಜನಂದ್ ಭೇದ ಮಲ್ಪಂದೆ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಎಡ್ಡೆಗ್ ಬರೊಡು ಪನ್ಪಿ ಸಮತಾ ತತ್ವ ಸರ್ವೋದಯ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರ ಕಾಂಡಡ್ ಶ್ರೀರಾಮ ದೇಬೆರ್ ಎಂಚ ರಾಜ್ಯ ಭಾರ ಮಲ್ತೆರ್ ಪನ್ಪಿ ವಿವರಣೆ ಉಂಡು; ಅವೇ 'ರಾಮರಾಜ್ಯ'ದ ಕನಸ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆನವು. ರಾಮರ್ರಾಜ್ಯಡ್ ಶೋಷಣೆ ಇಜ್ಜಿ, ಅಕಾಲ ಮರಣ ಇಜ್ಜಿ; ವಿಧವೆಲು ಇಜ್ಜಿ; ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸಹಕಾರ ಕೊರ್‌ವೆರ್; ಮಾತೆರೆಡಲಾ ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ಊರುದಕುಲು ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಡ್ ಏಪಲಾ ನಡಪ್ಪುವೆರ್. ಅವುಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸರಕಾರನೇ ಇಜ್ಜಿ - ಉಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ 'ರಾಮರಾಜ್ಯ' ವರ್ಣನೆ, ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಹಾ ಆದರ್ಶನ್ ನಂಬುದು 'ಸರ್ವೋದಯ' ತತ್ವ ಸಾರಿಯೆರ್.

ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗ್ ಹಳ್ಳಿಯೇ ಮೂಲ, ಆಧಾರ, ದೇಶ ಪನ್ಪಿ ಮಹಾ ಅಶ್ವತ್ಥದ ಮರಕ್ಕ್ ಹಳ್ಳಿಡೇ ತಾಯಿಬೇರು ಗಟ್ಟಿಯಾದ್ ಊರೊಡು, ಮೂಲ ಹಳ್ಳಿ ಇಂಚ ಗಟ್ಟಿಯಾದುಂತುದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಪನ್ಪಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಡ್ ವಿಸ್ತಾರ ಆದ್ ಬಲಪ್ಪೊಡು; ಈ ಕೆಲಸೊಗ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ 'ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ' ಪುದರ್ ಕೊರಿಯೆರ್; ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಲಾ ನುಪ್ಪು, ಕುಂಟು, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಲೆನ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಂಡ, ಅಂಚನೇ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಲಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಪುಂಡು. ಅಂಚಾದ್ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥೆರ್ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಡ್ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಲೆಡ್ ಬೆನೊಡು. ಇಂಚ ನಿತ್ಯ ಬೆಂದೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ ದೇಶೊಡು ಸಂಪತ್ ದಿಂಜುಂಡು. ಈ ವಿಚಾರದ- ಈ ಚಿಂತನೆದ -ಗ್ರಾಮೋದ್ಧಾರ ಚಟುವಟಿಕೆದ 'ಸರ್ವೋದಯ' ತತ್ವ-ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ದೇಶ ಸೇವಕೆರೆಗ್ ಬೋಧನೆ ಮಲ್ತಿ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಂಡ್; ಅಂಚಿ ತತ್ವದ ಸರಿಯಾಯಿ ಪ್ರಚಾರಗಾದ್ ಆರ್ ಆ ಪುದರ್‌ದ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡಪಾಯೆರ್; ಲೇಖನ ಸ್ವತಃ ಬರೆಯೆರ್; ಬೇತೆ ಜನೊಕ್ಕುಲೆಡ ಬರೆಪ್ಪಾದ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತೆರ್. ಸರ್ವೋದಯ ಪತ್ರಿಕೆನ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ತತ್ವ ಪ್ರಚಾರಗಾದ್ ನಡಪಾಯೆರ್.

ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯಗ್ ಬೋಡಾದ್ ದೆತೊನುನ ಮರ್ದ್ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಕೈಪೆನೇ ಆದುಪ್ಪುಂಡು. ಪರಿಯೆರೆ, ತಿನಿಯೆರೆ, ಕಷ್ಟ ಆಪುಂಡು. ಆ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸ್‌ಂಡ ಮಾತ್ರ ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯ ಒರಿಪಾವೊನೊಲಿ. ಕುಸಾಲ್‌ಗ್ ಪರ್‌ಪಿ ಕಲಿ ಗಂಗಸರ ಒರೊಕ್ಕು ಉಲ್ಲಾಸ ಕೊರಿಯೆರೆ ಯಾವು. ಆಂಡ ಪರಿಣಾಮ ಹಾಳೇ; ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯ ಅಯಿಡ್‌ದ್ ಹಾಳಾವು. ಅಂಚಾದ್ ತತ್ಕಾಲ ಉಲ್ಲಾಸ ಕೊರ್ಪಿ ಕಲಿ ಗಂಗಸರ ಎಡ್ಡೆ ಅತ್ತ್; ಕೈಪೆ ಆಂಡಲಾ ಮರ್ದ್ ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡುಂಡು. ಪತ್ರಿಕೆ ನಡಪವುನಕುಲೆಗ್‌ಲಾ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಆನಿಡ್‌ದ್ ಇನಿ ಮುಟ್ಟಲಾ ಉಂಡು. 'ಸರ್ವೋದಯ' ತತ್ವ ದಂಚಿನ ಎಡ್ಡೆ ವಿಚಾರೊಲೆನ್ ಓದ್‌ದ್ ತೆರಿದ್ ಆಚರಣೆ ಮಲ್ಪೊಡ್‌ಂದಾಂಡ ಆ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆ ಸಾಧನೆ-ಬೋಡು; ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸೊನೊಡು. ಕೈಪೆ ನುಂಗೊಡು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನೊಕ್ಕುಲೆಗ್ ಪತ್ರಿಕೆ, ಓದುನಗ ಉಲ್ಲಾಸ ಆವೊಂದುಪ್ಪುಂಡು; ಅಶ್ಲೀಲ, ಅನಾಚಾರ, ದೊಂಬಿ, ಕೊಲೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸುದ್ದಿ ಹೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚ ಓದುವೆರ್. ಅಂಚಿತ್ತಿ ವಿವರ ಕೊರ್ಪಿ ಪತ್ರಿಕೆಲುಲಾ ಪ್ರಚಾರ ಆಪ; ಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚುಂಡು. 'ಸರ್ವೋದಯ'ದಂಚಿನ ತತ್ವ ಪ್ರಚಾರದ ಪತ್ರಿಕೆ ಮಾರಾಟ ಆತ್ ಆಪುಜಿ. ನಡಪಾವುನಕುಲೆಗ್ ದಿಂಜ ಕಷ್ಟ ಆಪುಂಡು. ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಆತ್ ವರ್ಷ, ದಿಂಜ ಕಷ್ಟಡೇ ತನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಸರ್ವೋದಯ'ನ್ ನಡಪಾಯೆರ್. ಏತ್ ಕಷ್ಟ ಆಂಡಲ ನಂಬಿ ತತ್ವನ್ ಬುಡಂದೆ ಕಡೆ ಮುಟ್ಟ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ತೆರ್.

೧೩

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಲಾ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆಲಾ ಆಯಿನ ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆರ್ ಆ ಕಾಲೊಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ಆದಿತ್ತೆರ್. ದೇಶೊಗು, ಅಂಚನೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಸೇವೆ ಆರೆ ಯೋಗ್ಯತೆನ್ ಸರಿಯಾದ್ ಪಿಂದ್‌ದಿತ್ತಿ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆರ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯೆರಾದ್ ಆರ್‌ಸಾಯೆರ್. ನಾಲ್ ಐನ್ ವರ್ಷ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಆ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ಮಲ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊನ್ ಮೆಚ್ಚಿದ್ ಆರೆನ್ 1951ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸುರೂತ

ಮಹಾ ಚುನಾವಣೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ್ ಪಕ್ಷದ ಕಡೆಡ್‌ದ್ ಆರ್‌ಸಾವುನ ಸಮಿತಿಗ್‌ಲಾ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ಆಯ್ಕೆ ಮಲ್ತೆರ್.

ಸರಕಾರೀ ಉದ್ಯೋಗಗ್ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊರ್‌ದ್, ದೇಶ ಸೇವೆಗ್ ಜತ್ತ್‌ದ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣ ಕೊರ್‌ದ್, ಸೆರೆಮನೆಗ್ ರಡ್ಡ್ ರಡ್ಡ್ ಸರ್ತಿ ಸೇರ್‌ದ್- ಇಂಚ ಬುಡಾಂದೆ ಸುಮಾರ್ ಮುಪ್ಪ ವರ್ಸೊಡ್‌ದಿಂಚಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ದೇಶೊಗಾದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಗಾದ್ ಮಲ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಕೆಲಸನ್ ಆರೆ ಸೇವೆನ್ ಲೆಕ್ಕೊಗ್ ದೆತೊಂದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಡ್‌ದ್ ಶಾಸನ ಸಭೆಕ್ಕ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆ ಆದ್ ಆರೆ ಪುದರ್ ದುಂಬು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್; ಒತ್ತಾಯಲಾ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರ್ ಒತ್ತ್‌ಜೆರ್. ಪಿರ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯೆರಾದ್ ಆರೆನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಲ್ಪೊಡೂಂದ್‌ಲಾ ಸೂಚನೆ ಆಂಡ್; ಒತ್ತಾಯಲಾ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್; ಅಯಕ್‌ಲಾ ಆರ್ ಬೋಡ್ಚಿಂದೇ ಪಿರ ಉಂತ್ಯೆರ್; ಸಂತೋಸುಡೇ ಬೇತೆಯೋಗ್ಯೆರೆಗ್ ಬುಡುದು ಕೊರಿಯೆರ್. ಆಖೇರಿಗ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ದ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ಆರ್‌ಸಾಯೆರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಅವೆನ್‌ಲಾ ಬೇತೆದಕುಲೆಗ್ ಬುಡುದು ಕೊರ್‌ದ್ ಸಮಾಧಾನಡ್ ಇತ್ತೆರ್. ಉಂದುಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನದ ತ್ಯಾಗದ ಸೇವೆದ ಮಲ್ಲ ಕೆಲಸ. ಒಂಜಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ದ ಸದಸ್ಯೆ ಆಂಡಲಾ ಆವೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೆಕ್ಕಲ್ ತಗ್ಗಾದ್, ತರೆ ಬಗ್ಗಾದ್ ಕೇಂಡೊಂದುಪ್ಪನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಲೆನ ದೃಶ್ಯಲಾ, ತನ ಕಾರಮುದೆಲ್‌ಗೇ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ., ಎಂ. ಎಲ್. ಸಿ., ಎಂ.ಪಿ. ಸ್ಥಾನ ಬತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಬೋಡ್ಚಿಂದ್ ಬುಡುದು ಕೊರ್‌ನ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಯೋಗ್ಯತೆನ್‌ಲಾ ನೆನೆಪುನಗ ನಂಕ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಯೋಗ್ಯತೆದ ಎತ್ತರೊ ತೋಜುಂಡು. ರೋಮಾಂಚನ ಆಪುಂಡು. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಇನಿ ನಮ ಕಣ್ಣ ದುಂಬು ಇಜ್ಜೆರ್‌ಂದಾಂಡಲಾ ಇಂಚಿ ತ್ಯಾಗೊಡೇ ಆರ್ ಚಿರಂಜೀವಿ.

ಈ ವಿಷಯಡ್ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆರ ಪಾತೆರ ಕೇನ್ಲೆ:

"ಕಿಲ್ಲೆಯವರನ್ನು ಮಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಮದ್ರಾಸು ವಿಧರ್ಯ ಸಭೆಗೆ ಕಳೂಹಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಅವರ ದಕ್ಷತೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಧನಾ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಮಗೆಲ್ಲ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಒತ್ತಾಯವೂ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ಕಿಲ್ಲೆಯವರು ಕೊನೆ ವರೆಗೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಯವರು ಆತುರರಾಗಿರುವರೆಂದೂ, ಅವರು ತಮಗಿಂತ ಯೋಗ್ಯರೂ, ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಗಳೂ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೂ ಇರುವುದರಿಂದ ತಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ -ಅವರು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಮದ್ರಾಸಿನ ಮೇಲ್ಮನೆಗೂ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಮೇಲ್ಮನೆಗೂ ಆರಿಸಬೇಕೆಂದು ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ ಅವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದರು. ಆಗಿನ ಸದಸ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇತರರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಚತುರತೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಕಿಲ್ಲೆಯವರು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಗುಂಜಿ ತೂಕ ಅನೇಕರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು".

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ದ ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯೆರಾದ್, ಅಯಿಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿ ಜಡ್ಜೆರ್‌ಲಾ ಆದಿತ್ತಿ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಸದಾನಂದ ಹೆಗ್ಗಡ್ರ್ ಇಂಚ ಬರೆತೆರ್:

"ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕಿಲ್ಲೆಯವರಷ್ಟು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಿಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಯಾವನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಉಮೇದ್ವಾರರನ್ನು ಆರಿಸುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಯ ಉಪಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರವರು. ತಾನು ಉಮೇದ್ವಾರನಾಗಬಹುದೆಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆಸೆ ಇರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ದೇಶ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ್ದರು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಉಜ್ವಲವಾಗ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಇದು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಉಮೇದ್ವಾರನಷ್ಟೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ತನಗೂ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆರಿಸಲ್ಪಡಲು ಅವರಿಗೆ ಅಂತಹ ಕಷ್ಟವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇತರರಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊರನಿಂತರು. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಪಕ್ಷನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಿಲ್ಲೆಯವರ ಮಾದರಿಯಾದರೂ ಎಂತಹದು? ಅವರು ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕ ಚುನಾವಣಾ ರಂಗಕ್ಕಿಳಿದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ದೊಡ್ಡಋಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಹೋದರು. ಚುನಾವಣೆಯ ಕಾವು ಅವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೋದ ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಪುನಃ ಪಡೆಯದಾದರು

ಇಂಚಿತ್ತಿ ಯೋಗ್ಯೆರೆನ್ ದೇಶ ಸೇವಕೆರೆನ್ ಈ ಕಾಲೊಡು ನಮ ಓಲು ನಾಡೊಲಿ? ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್‌ಲಾ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಇಡೀ ಜೀವಮಾನ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತೆರ್. ಏತೋ ಸರ್ತಿ ಸೆರೆಮನೆ ಸಂಕಷ್ಟನ್‌ಲಾ ಅನುಭವಿತ್ತೆರ್. ತನ್ನ ಮಲ್ಲ ಸಂಪಾದನೆದ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್ ಉದ್ಯೋಗಲಾ ಬುಡಿಯೆರ್. ಸೂರ್ಯೆ ಕಂತಂದಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯನು ತನ್ನ ಸತ್ಯ ಅಹಿಂಸೆದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಆತ್ಮ ಶಕ್ತಿಡ್ ಸೋಲ್‌ಪಾದ್ ದೇಶೊಗು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಒದಗುಸಾಯೆರ್, ಇಡೀ ಲೋಕೊನೇ ಮಾಮಲ್ಲ ಮಹಾ ಪುರುಷೇಂದ್ ಆರೆನ್ ಕೊಂಡಾಡ್ಯು ಯೋಗ್ಯತೆ ಪಡೆಯರ್. ಆರೆಗಿತ್ತಿ ಜನ ಪ್ರೀತಿ ಲೋಕ ಕೀರ್ತಿ ದೇಶೊಡು ನನ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್‌ಜಿ. ಆರ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸುರೂತ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ, ಆವೊಡ್‌ಂದ್ ಒತ್ತ್‌ದೆರ್‌ಂಡ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೆ ಸೈ ಪಂತು. ಗದ್ದುಗೆಡ್ ನೆಹರುನು ಕುಲ್ಲಾದ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಮಲೇರಿಯಾ ದಿಂಜಿದಿತ್ತಿ ವಾರ್ಧಾದ ಹಳ್ಳಿದ ಆಶ್ರಮಗ್ ಪೋಯೆರ್. ತನ್ನ ಮಗೆ, ರಾಜಾಜಿ ಮಗಳೆ ಕಂಡನಿ, ಎಡ್ಡೆ ಬುದ್ದಿವಂತೆ ಆದಿತ್ತಿ ದೇವದಾಸ ಗಾಂಧಿನ್ಲಾ ಒಂಜಿ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ., ಎಂ.ಪಿ. ಮಲ್ತ್‌ಜೆರ್. ಉಂದು ಭಾರೀ ಮಲ್ಲತ್ಯಾಗ ಆದರ್ಶ, ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್‌ಲಾ ಗಾಂಧ್ಯೆರೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ. ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಮಹಾತ್ಮೆರಾದ್ ಮೆರೆತೆರ್; ಆರೆತಾದಿಡ್ ನಡತ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪುದರ್‌ಲಾ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ್ ಬೆಳಗುಂಡು.

ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಸ್ವಂತಗ್, ಸ್ವಾರ್ಥೊಗು, ವಾವೊಂಜಿ ಪ್ರಯೋಜನಲಾ ಪಡೆವಂದೆ ಇಡೀ ಜೀವನೊಡು ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟನೇ ಅನುಭವಿಸೊಂದು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ದೇಶೊಗಾದ್, ಜನತೇಗಾದ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಗಾದ್ ಬೊಕ್ಕಲಾ ಬೆಂದೆರ್. 1951ನೇ ಇಸವಿದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಚುನಾವಣೆಡ್

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಚಾರಗ್ ಜತ್ತೆರ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮಾತ ಕಡೆಕ್ಲಾ, ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗ್, ಪೇಂಟೆ ಪಟ್ಟಣೊಗು ಮೆಂಚಿದಂಚನೆ ಸಂಚಾರ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಕ್ಷದ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ್ ಗೆಲ್ಪಾಯೆರ್. 1951ನೇ ಚುನಾವಣೆದ ಪ್ರಚಾರ 1937ನೇ ಇಸವಿದ ಚುನಾವಣೆ ಪ್ರಚಾರದಾತ್ ಸುಲಭ ಆದಿತ್ತಿಜಿ. 1937ಡ್ ಅಧಿಕಾರ ತಿಕ್‌ದಿತ್ತ್‌ಜಿ, ಅಧಿಕಾರೊಗು ಬತ್ತ್‌ಂಡ ಜನಕುಲೆಗ್ ಧಾರಾಳ ಉಪಕಾರ ಮಲ್ಪುವೊ ಪನ್ಪಿ ಭರವಸೆ ಕೊರಿಯರೆ ಆನಿ ಸಾಧ್ಯ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ 1951ಟ್ ಅಂಚತ್ತ್ , ಸ್ವತಂತ್ರಲಾ ತಿಕ್ಕಂಡ್, ಅಧಿಕಾರಲಾ ಬರ್ಪುಂಡು; ನಿಕುಲು 1937ಟ್ ಗೆಂದ್‌ದ್ ದಾನೆ ಮಲ್ತರ್‌ಂದ್ 1951ಕ್ ಜನ ಕೇಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಲೆಗ್ ಮಾತ ಸರಿಯಾದ್ ಉತ್ತರ ಕೊರ್‌ದ್, ತನ್ನ ಪಾತೆರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಡ್ ಅಕುಲೆನ್ ಒಪ್ಪುಸಾದ್ ಚುನಾವಣೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗ್ ಜಯ ಆಪಿನಂಚಿನೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಮಾತಾ ಕಡೆಟ್‌ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೇ ಗೆಂದ್ಯೆರ್.

ಇಂಚ ಬೆಂದ್ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಳಾಂಡ್. ಅಪಗಪಗ ಆರೆಗ್ ನಿತ್ರಾಣ ಆಯಾಸ ಮಾತಲಾ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ತನ್ನ ಕಷ್ಟನ್ ಅನಾರೋಗ್ಯನ್, ಆಯಾಸದ ಸಂಗತಿನ್ ಬೇತೆದಕುಲೆಗ್ ತೋಜಿಪಾವಂದೆ ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸೊಂದು ದಿನರಾತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಗೆಲ್ತ್‌ಂಡ್, ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅನಾರೋಗ್ಯಡ್ ಸೋಲ್ತೆರ್.

೧೪

1952ನೇ ಇಸವಿ ದಶಂಬರ ಪದ್‌ರಾಡನೇ ದಿನತ್ತಾನಿ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕಠಿಣ ಕಾಯಿಲೆಡ್ ಜೆತ್ತೆರ್. ಮೂತ್ರೊಡು ನೆತ್ತೆರ್ ಪೋಯೆರೆ ಸುರುವಾಂಡ್. ಡಾಕ್ಟ್ರೆ ಮರ್ದ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಒರ ಒಂತೆ ಗುಣ ತೋಜಿಂಡ್; ವಿಶ್ರಾಂತಿ ದೆತೊನೊಡೂಂದ್ ಡಾಕ್ಟ್ರ ಸೂಚನೆ ಕೊರ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಅಂಚಾಂಡಲ, ಜರೂರುದ ಒಂಜಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿ ಸಭೆಕ್ಕ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗ್ ಪೋವೊಡಾಂಡ್; ಪೋಯೆರ್, ಪೋದ್ ಬತ್ತ್‌ನಾರೇ 1953 ಜನವರಿ ರಡ್ಡೆಟ್ ಪಿರ ಜ್ವರಟ್ಟ್ ಜೆತ್ತೆರ್. ಇಡೀ ರಾತ್ರೆಲಾ ಮೂತ್ರೊಡು ನೆತ್ತರ್ ಪೋವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಡಾಕ್ಟ್ರೆ ಮರ್ದ್‌ಡ್ ಒಂತೆ ಗುಣ ತೋಜಿಂಡ್. ಪಿರಲಾ ದುಂಬುದಂಚನೆ ಕೆಲಸ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಅವೇ ಪದಿನೇಳನೆ ತಾರೀಕ್‌ಗ್ ಪಿರಲಾ ಜ್ವರ ಜೋರಾಂಡ್.

ಮಂಗಳೂರುದ ಡಾ। ಎಂ.ವಿ. ಶೆಟ್ರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಸೇರ್‌ಸಾಂಡ್. 1953ನೇ ಇಸವಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ರಡ್ಡೆನಾನಿ ಡಾ। ಶೆಟ್ರ್ ಒಂಜಿ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆ ಚಿಕಿತ್ಸೆದ ಸಮಯಡ್ ಮೂತ್ರ ಕೋಶಡ್ ಒಂಜಿ ಮಾಸದ ಮುದ್ದೆ ತೋಜಿದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಡಾಕ್ಟ್ರೆಗ್ ಅಪಗನೇ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ರೋಗ ಕೇನ್ಸರ್ ಪನ್ಪಿ ಸಂಶಯ ಆಂಡ್. ಆ ಮಾಸದ ಮುದ್ದೆ ಪೂರ ಪೋವೊಡಾಂಡ, ನನಲಾ ಒಂಜಿ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಲ್ಪೊಡು. ಅಯಿಡ್‌ದ್ ಜೀವಗ್ ಅಪಾಯ ಬರಿಯೆರೆಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಡು. ಕೈಮೀರ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವಗ್ ಅಪಾಯ ಆದ್ ಪೋಂಡ ಮಲ್ಲ ಅಪವಾದ ಬರೂಂದ್, ಡಾ। ಶೆಟ್ರ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಲೆತೊಂದು ಪೋಲೇಂದ್ ಪಂಡೆರ್.

ರೇಡಿಯಂ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಲೆತೊಂದ್ ಪೋಯೆರ್. ಆ ಕಾಲೊಡು ಮದ್ರಾಸ್‌ಡ್ ಮಂತ್ರಿ ಆದಿತ್ತಿ ಎ.ಬಿ. ಶೆಟ್ರ್, ಅತ್ತಂದೆ ಡಾ। ಕೆ.ಮಂಜುನಾಥ ರೈ, ಡಾ। ಯು.ಪಿ. ಮಲ್ಯೆರ್ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಸಾಯ ಒದಗ್‌ಸಾದ್ ಕೊರಿಯೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಜನರಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್ ಸೇರ್‌ಸಾಂಡ್, ಆ ಆಸ್ಪತ್ರೆದ ಮಲ್ಲ ಡಾಕ್ಟ್ರ್ ಕೇಪ್ಟನ್ ಸಂಗಮ ಲಾಲ್ ಪತ್ತ್ ದಿನ ಮುಟ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ 1953 ಮಾರ್ಚಿ ಮೂಜನೇ ದಿನತಾನಿ ಒಂಜಿ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಲ್ತೆರ್. ತೂನಗ, ಆರೆಗ್‌ಲಾ ರೋಗ ಕೇನ್ಸರ್ ಪಂಡ್‌ದೇ ಖಂಡಿತ ಆಂಡ್. ಗುಣ ಆಪಿ ಆಸೆ ಬುಡಿಯೆರ್. ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆದ ರಾತ್ರಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಮ ಆಂಡ್. ಅವೇ ತಿಂಗೊಳು ಆಜನೇ ಏಳನೇ ದಿನತಾನಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನನಲಾ ವಿಷಮಗ್ ಏರ್‌ಂಡ್. ಏಳನೇ ರಾತ್ರಿ ಒರೊ ಒಂತೆ ಸಮಧಾನೊಗು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ನನ ಮರ್ದ್‌ಡ್ ಈ ರೋಗ ಗುಣ ಆವಂದ್‌ಂದ್‌ಲಾ, ಅನುಪಾನ ಪಥ್ಯಡೇ ಸಮಾಧಾನ ಬರೊಡೂಂದ್‌ಲಾ ಮದ್ರಾಸ್‌ಡ್ ಡಾಕ್ಟ್ರ್ ಸೂಚನೆ ಕೊರಿನಂಚನೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಎಪ್ರಿಲ್ ನಾಲನೇ ದಿನತಾನಿ ಪಿರ ಮಂಗಳೂರುಗು ಕನತ್ತೆರ್; ಅವೇ ಡಾಕ್ಟ್ರ್ ಶೆಟ್ರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್ ಸೇರ್‌ಸಾಯೆರ್. ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್ ಉಪ್ಪುನಗನೇ, ಅಲ್ತ ದುಂಬುದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ರಾಜೆರ್, ಕೃಷಿ ಮಂತ್ರಿ ಡಾ। ನಾಗಣ್ಣ ಗೌಡೆರ್, ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಸಯ್ಯದ್ ಹುಸೇನೆರ್, ಕೊಡಗ್‌ದ ಜಡ್ಜೆರ್ ಮುದ್ದಪ್ಪೆರ್ ಮಾತಾ ಆರೆನ್ ತೂಯೆರೆ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಕಣ್ಣನೀರ್ ಬುಡಿಯೆರ್. ಮಂಗಳೂರುದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್, ಮೈಸೂರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಹನುಮಂತಯ್ಯೆರ್, ಮದ್ರಾಸ್ ಮಂತ್ರಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯೆರ್, ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನರ್ ಶ್ರೀಪ್ರಕಾಶೆರ್, ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆರ್, ಇಂಚ ಊರು ಪರವೂರದ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ತೂದು ಪೋಯೆರ್. ಪರ್ಯಾಯ ಸ್ವಾಮಿ ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಶ್ರೀಪಾದೆರ್ ಮುಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕಡಪ್ಪುಡಿಯೆರ್ ಯಾನ್‌ಲಾ ಅಪಗಪಗ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್ ಪೋದ್ ತೂವೊಂದಿತ್ತೆ.

ಅಂಚಿತ್ತಿ ಕಠಿಣ ರೋಗಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕಂಗಾಲಾದ್ ಇತ್ತೆರ್‌ಂದಾಂಡಲಾ, ಶರೀರ ಬಚ್ಚೊಂದೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಕಂಟೆಲ್‌ಡ್ ಸ್ವರ ಸರಿಯಾದ್ ಪಿದಡಂದೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, ಆರೆ ಮೋನೆಡ್ ಅವೇ ದುಂಬುದ ಪ್ರಸನ್ನತೆ- ಅವೇ ಮುಗುರು ತೆಲಿಕೆ, ಮಾಜಂದೆ ತೋಜೊಂದೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್; ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣೆ; ಆರೆ ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣ ಗ್ರಂಥ ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಗೀತಾ ಬೋಧೆ, ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಂಚನೆ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಯೋಗ, ಉಂದು ಮಾತಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನೊಡು ಜೀರ್ಣ ಆದ್ ಅಂಚಿತ್ತಿ ಕಾಯಿಲೆಡ್‌ಲಾ ಆ ಸ್ಥಿತ ಪ್ರಜ್ಞತೆ-ಅನಾಸಕ್ತಿ ಯೋಗ ಆರೆ ಮೋನೆಡ್ ಬೆಳಗೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

1953ನೇ ಇಸವಿ ಮೇ ತಿಂಗಳ್‌ದ ಸುರುತ ವಾರದಪಗ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಆರೋಗ್ಯಡ್ ಒಂತೆ ಸುಧಾರಣೆ ತೋಜಿಂಡಲಾ, ಶರೀರೊ ಬಚ್ಚೊಂದೇ ಪೋಂಡು; ಪಾತೆರದ ದನಿ ಕ್ಷೀಣ ಕ್ಷೀಣ ಆಂಡ್. ನನ ಆಯುರ್ವೇದ ಮರ್ದ್ ಮುಲ್ಪೊಲೀಂದ್ ಆರೆನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್‌ದ್ ಮಂಗಳೂರುದ ಆರೆ ಇಲ್ಲಡೆಗ್ ಕೊಂಡ್‌ದ್ ಬತ್ತೆರ್. ಅವು 1953ಜೂನ್ ಇರುವತ್ತೈನನೇ ದಿನ. ಅವೇ ಇಸವಿ ಜುಲ್ಯಾ ಒಂಜನೇ ದಿನತ್ತಾನಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ತಮ್ಮಲೆ ನರ್ಸು ಮಾರ್ಲೆರೆಗ್ ಬರಿಯೆರೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಡಪ್ಪುಡ್ಯೆರ್.

ಮುಟ್ಟಿದ ಬಂಧು ರಾಜೀವ ಭಂಡಾರಿಲುಲಾ ಬತ್ತೆರ್. ಆರೆ ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆ ದೇವಕಿ ಶೆಟ್ಟೆರ್‌ಲಾ ಬತ್ತೆರ್. ಆನಿ ರಾತ್ರಿ ಇಡೀ ಭಜನೆ ಭಗವದ್ಗಿತಾ ಪಠನ, ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸಾರ ಪಾರಾಯಣ, ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಗಾಯನ ಮಾತಲಾ ನಡತ್‌ಂಡ್. ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಕೈಟ್ ದಾನ ಧರ್ಮ ಕೊರ್ಪಾಯೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಮೀಪಾದ್ ಮಡಿ ಸುತ್ತಾಯೆರ್. ಮುಂಡೊಗು ಗಂಧದ ಬೊಟ್ಟು ಪಾಡ್‌ಂಡ್. ಆತಾನಗ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಬಾಯಿಡ್ ಕರ್ಣ, ಕರ್ಣ ಪನ್ಪಿ ಕ್ಷೀಣ ಸ್ವರ ಪಿದಡ್‌ಂಡ್. ಆರೆ ಮನಸ್‌ದ ಇಚ್ಚೆನ್ ತೆರಿದ್ ಭಾರತದ ಕರ್ಣ ಪರ್ವ ಓದಾಯೆರ್. 1953ನೇ ಇಸವಿ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳು ನಾಲನೇ ದಿನ ರಡ್ಡ್ ಗಂಟೆದ ಪೊರ್ತುಗು ಭಾರತ ವಾಚನ, ಗೀತಾ ಪಠನ, ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸಾರ ಪಾರಾಯಣ, ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಗಾಯನ ಆವೊಂದಿತ್ತಿ ನಂಚನೆ ನಾರಾಯಾಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಶಾಂತ ಮನಸ್‌ಡ್ ಈ ಲೋಕದ ನೀರ್ ಮುಗಿತ್ತ್‌ದ್ ಆ ಲೋಕಗ್ ಸಂದ್ಯೆರ್. ಆರೆ ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಡ ಸೇರ್‌ಂಡ್.

ಇಡೀ ಜೀವನೊಡು, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸುಖ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಲಾಭ, ಪ್ರಯೋಜನ ಒಂಜೆನ್‌ಲಾ ನೆನಪಂದೆ, ದೇಶಗಾದ್, ಪಕ್ಷಗಾದ್, ಜನತೆಗಾದ್, ಊರುಗಾದ್ ಬೆಂದ್ ಬೆಂದ್‌ದೇ ಬಚ್ಚಿ ಬಚ್ಚಿದ್ ಪೋಯಿನ ನಾರಾಯಾಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಜೀವಗ್ ಆನಿ ಶಾಂತಿ ತಿಕ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಆತ್ಮದ ಕಿರಣ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಾ ಜ್ಯೋತಿಡ್ ಸೇರ್‌ದ್ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪಡೆಯೆರ್. ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರ ನಮ ಕಣ್ಣದುಂಬು ಇನಿ ಇಜ್ಜೀಂದಾಂಡಲಾ ಕೀರ್ತಿ ಶರೀರೊಡು ಆರ್ ಚಿರಂಜೀವಿಯೇ ಆಯೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕೀರ್ತಿ ಶೇಷರಾಯಿ ಸುದ್ದಿ ನಾಲ್ ದಿಕ್ಕ್‌ಗ್‌ಲಾ ಬಿರುಗಾಳಿದಂಚನೆ ಬೀಜ್‌ಂಡ್. ಪೇಂಟೆ ಪಟ್ಟಣಡ್‌ದ್, ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮಡ್‌ದ್ ಊರು ಪರವೊರುಡ್‌ದ್ ಆರೆ ಅಭಿಮಾನಿಲು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾದ್ ಬತ್ತೆರ್. ಕಣ್ಣನೀರ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಆತ್ಮಗ್ ಶಾಂತಿ ತಿಕಡ್‌ಂದ್ ಪಾರ್ಥನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಮಂಗಳೂರು ನಂದಿ ಗುಡ್ಡೆದ ಸ್ಮಶಾನಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಕ್ರಮದಂಚನೇ ನೆರವೇರ್‌ಂಡ್. ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಅಸ್ತಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಲ್ತಿ ನೇತ್ರಾವತಿ ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಅಸ್ತಿ ವಿಸರ್ಜನೆಲಾ ಆಂಡ್. ತೀರ್‌ಪೋದ್ ಪದಿಮೂಜನೆ ದಿನತ್ತಾನಿ ಕ್ರಮದಂಚನೆ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆ ಮಂಗಳೂರು ಪೆಟ್ಲೆಂಡ್ ಪೇಂಟೆದ ಸೂಟರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಭವನಡ್ ನೆರವೇರ್‌ಂಡ್.

ಇಂಚ ಭಾರತಮಾತೆನ, ಕನ್ನಡಮಾತೆನ, ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಮೋಕೆದ ಮಗೆ ನಾರಾಯಾಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ವೈಕುಂಠವಾಸಿ ಆಯೆರ್.

೧೫

ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಕೀರ್ತಿದ ನಿರೆಳ್‌ಡೇ ನಡತ್ತೊಂದಿತ್ತಿ, ಆರೆಬೊಡೆದಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್, ತನ್ನ ಬಂಜಿಡ್ ಬತ್ತಿ ಬಾಲೆಲು ಇಜ್ಜೀಂದಾಂಡಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪುದರ್‌ಡ್ ಬದ್‌ಕ್ ಬಂಗಾರ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಯೆರ್ ಪಂಡಿ ಕೂಡ್ಲೆ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ದುಃಖದ ಗುಡ್ಡೆನೇ ತರೆಕ್ ಜರಿದ್ ಬೂರ್‌ನಂಚನೆ ಆಂಡ್. ಕನ್ನದ ಬೊಲ್ಪು ಕಂತ್‌ದ್ ಪೋಂಡೇ ಪನ್ಪಿ ಎತೆ ಆರೇಗ್. ಕಾಲ್ ಶತಮಾನ ಆರೆ ಜತೆಟ್ ನಾಲ್ ದಿನೊತ್ತಂಚನೇ ಸುಖೊಟ್ಟು ಕಲೆದಿತ್ತಿ ಆರೆಗ್ ಇನಿ ಒಂಜಿ ಕ್ಷಣಲಾ ಯುಗ ಯುಗ ಆಂಡ್. ತನಬಂಜಿಡ್ ಬಾಲೆಲು ಪುಟ್ಟ್‌ಜೆರ್‌ಂಡಲಾ, ತನ ಕಂಡನಿಯೇ

ಮಾತ ತನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯಲಾಂದ್ ಶುದ್ಧ ಮನಸ್‌ಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಸೇವೆ ಆರ್ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇನಿ ಆರೆಗ್ ಕನ್ನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದೇ ಪೋಂಡ್. ಈ ಕಾಲೊಡು ಆರ್ ಒಪ್ಪ ಪುಟ್ಟಿನ ಮೋಹನ ರೈ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರೈ ಅತ್ತಂದೆ ಮುಟ್ಟದ ಬಂಧು ಮಿತ್ರೆರ್ ಇಂದಿರಕ್ಕೆನ್ ತೂವೊಂಡೆರ್. ತನ್ನ ಕಂಡನಿ ತೀರ್ ಪೋಯಿ ಎತೆಟ್ ಲೋಕನೇ ಕಣ್ಣ ನೀರ್ ಬುಡೊಂದುಪ್ಪುನಗ ತನ್ನ ಎತೆನ್ ಊರ್‌ಗ್ ಊರೇ ಪಟೊಂದುಪ್ಪುನಗ, ತಾನ್ ನಿತ್ಯಲಾ ದುಃಖಿತೊಂದೇ ಉಪ್ಪಂದೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕಂಡನ್ಯ ಋಣ ಸಂದಾವೊಡೂಂದ್ ಆರ್ ನಿಶ್ಚಯ ಮಲ್ತೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬರೆದಿತ್ತಿ ಪುಸ್ತಕದ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿನ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಒಟ್ಟು ಮಲ್ತೆರ್; ಆರೆ ಮನಸ್ಸ್‌ಡ್ ಕಡೆಕಾಲೊಡಿತ್ತಿ ಆಸೆ ಸಂಕಲ್ಪನ್ ತೀರ್‌ಸಾವೊಡೂಂದು ದುಂಬು ಬತ್ತೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬರೆದಿನ ಪುಸ್ತಕಲೆನ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ಪೆರೆ ನಿರ್ಧಾರ ಮಲ್ತೆರ್. ಎನನ್‌ಲಾ ಲೆತ್ತೆರ್, ಆ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಲೆನ್ ತೋಜಿಪಾಯೆರ್. ಓದಿಯೆ, ಕಿಲ್ಲೆರೆ ನೆನೆಪುಗಾದ್, ಅವೆನ್ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ಪಾವುನವು ಎಡ್ಡೆಂದ್ ಪಂಡೆ. ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ಪಾವುನ ಕೆಲಸೊಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಲ್ಪಾಯೆರ್. 'ಮುರಲಿ' ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಲೆನ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ ಎನ ಕೈಟ್ ಕೊರ್‌ದ್ 'ಮುನ್ನುಡಿ' ಬರೆದ್ ಕೊರಿಯೆರೆ ಪಂಡೆರ್. 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ' ಗದ್ಯ ಕನ್ನಡ ಲೇಖನದ ಪುಸ್ತಕೊಗು ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಆರ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಲೆಡ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಪಾಯೆರ್. ಪ್ರೊ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಲು ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಆರೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ, ಸಹ ಅರ್ಥಧಾರಿ; ಆರ್ ಎಡ್ಡೆ ಮುನ್ನುಡಿಲಾ ಬರೆದ್ ಕೊರಿಯೆರ್. ಈ ರಡ್ಡ್ ಪುಸ್ತಕಲಾ ಉಡುಪಿದ ಹೊನ್ನಯ್ಯ ಶೆಟ್ರೆ ನವಯುಗ ಪ್ರೆಸ್‌ಡ್ 1954ಟ್ ಮುದ್ರಣ ಆಂಡ್. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್, ಮಲ್ತಿ ಈ ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾಲನೆ, ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಅಭಿಮಾನಿಲೆಗ್ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಂಡ್.

ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನೊಡಿತ್ತಿ ನನ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಆಸೆ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆವೊಡೂಂದ್. ಈ ವಿಷಯೊಡು ದುಂಬೇ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತಿ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕೆ ಅಮುಂಜಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆರ್‌ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಮಹಾ ಸಂಶೋಧಕೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆದಿತ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈಲಡೆಗ್ ಪೋದ್ ಆರೆ ಸಲಹೆಲಾ ಪಡೆದಿತ್ತೆರ್. ಆರೆ ಪಾತೆರೊದಂಚನೇ ಜತೇಟೇ 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಪುಸ್ತಕ ತಯಾರಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್; ಗೋವಿಂದ ಪೈಲು ಅಯಿಕ್ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯೆರೆಲಾ ದುಂಬೇ ಒತ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಅಂಚಾದ್ 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಪನ್ಪಿ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥೊನ್‌ಲಾ, ಶ್ರೀಮತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್, ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರೆ, ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜತೆ ಪುದರ್‌ಡ್ 1954ಟೇ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತೆರ್. ಕುಡಲದ ತನ್ನ ಪ್ರೆಸ್‌ಡ್ ಬಿ.ಪಿ. ಕೂಳೂರ್‌ಕಾರ್ ಈ ಪುಸ್ತಕನ್ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಇಂಚ, ಕೀರ್ತಿಶೇಷೆರಾಯಿ ಬೊಕ್ಕಲಾ ತನ್ನ ಕಂಡನ್ಯನ ಕೀರ್ತಿನ್ ಬೆಳಗಾದ್ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪುತ್ತೂರುಡು ಇಲ್ಲ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತಪಸ್ವಿನೀ ಜೀವನ ನಡಪ್ಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಡೆ ಕಾಲೊಡು, ಕಿಲ್ಲೆರೆನ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರನ್ ತಾನ್ ಸ್ವತಃ ಕೊಂಡ್‌ದ್ ಪೋದ್, ಉಡುಪಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರಗ್ ದಾನ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಂಚಲಾ ಪುಣ್ಯ ಕಟೊಂಡೆರ್. ಆ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರೊನು ಉಡುಪಿದ ಆ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರಗ್ ದಾನ ಮಲ್ತಿ ದಿನ ಯಾನ್‌ಲಾ ಅವುಲು ಇತ್ತೆ. ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಆ ಪುಸ್ತಕೊಲೆ ಮಲ್ಲ ರಾಶಿಡ್ ಆರ್ ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣ

ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆದ ಪ್ರತಿಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್; ಆ ಪ್ರತಿತ್ತ ಮಿತ್ತ್ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೈರ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮಿತ್ತ್ ಪ್ರೀತಿಡ್ ಬರೆದಿನ ಗಾಂಧೈರೆ ಸಹಿತ್ತ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರಲಾ ಯಾನ್‌ತೂತೆ. ತೂದ್ ಅಭಿಮಾನ ಪಡೆದೆ.

ಅಂಚಿತ್ತಿ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1994ನೇ ಇಸವಿಡ್ ತನ್ನ 83ನೇ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯೊಡು ಸ್ವಾಮಿ ಪಾದೊಗು ಸೇರಿಯೆರ್.

ಆರೆ ಆತ್ಮಗ್‌ಲಾ ಶಾಂತಿ ತಿಕ್ಕಡ್.

೧೬

ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬದ್‌ಕ್‌ದಿತ್ತಿನಾತ್ ದಿನ, ಆರ್ ಕಾದಿಡ್ ನಡತೊಂದು ಬರಡ್, ಸಭೆಟ್ ಭಾಷಣೊಗು ಉಂತುದುಪ್ಪಡ್, ತಾಳ ಮದ್ದಳೆ ಪುರಾಣ ವಾಚನೊಳೆಡ್ ಅರ್ಥ ಪನಡ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪ್ರಚಾರಡ್ ಉಪ್ಪಡ್, ಹರಿಜನ ಸೇವೆಕೆ ಆದ್ ಬೆಂದೊಂದುಪ್ಪಡ್- ಓಲ್ ಇತ್‌ಂಡ್‌ಲ, ಎಂಚಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರಾಂಡಲ, ಆರೆನ ರೂಪ, ಆಕಾರ, ಶರೀರ, ಪಾತೆರ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಭಾವಭಂಗಿ, ಗತ್ತ್ ಗಮ್ಮತ್ತ್ ಮಾತಲಾ ಲಕ್ಕದ್ ತೋಜೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಿ ಯೋಗ್ಯತೆದ ದೇಶ ಪ್ರೇಮಿ, ವಾಗ್ಮಿ, ಕವಿ, ಕಾಲಾವಿದೆ ನಮನ್ ಬುಡ್‌ದ್ ಪೋಯೆರೇ, ನಡುಪ್ರಾಯಡೇ ಸಂದ್ಯೆರೇಂದ್ ಮಂತ್ರಿ ಮಾನ್ಯೆರ್, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಲ್, ಮಠ ಸ್ವಾಮಿಲು, ಪೊಂಜೊವು ಆಂಜೊವು ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಎತೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಶೋಕ ಸಂದೇಶ ಕಡಪ್ಪುಡಿಯೆರ್; ತಂತಿ ಕೊರಿಯೆರ್. ಸಂಪಾದಕೀಯ ಬರೆಯೆರ್. ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ಸೇರ್‌ಸಾದ್, ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆ ಸ್ಮಾರಕ ಸಮಿತಿ 'ಕಿಲ್ಲೆ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ' ಒಂಜೆನ್ 1955ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್; ಹಿ.ರಾ. ಮಲ್ಯೆರ್‌ಲಾ, ಕೆ.ಕೆ. ಶೆಟ್ರ್‌ಲಾ ಸಂಪಾದಕೆರಾದ್ ಆ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥೊಡು ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥೆರ್ ಕೊರಿ ಸಂದೇಶದ ನುಡಿ ಇಂಚ ಉಂಡು: 'ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆರಾದಿತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಕಡೆ ದಿನ ಮುಟ್ಟಲ, ತಾನ್ ನಂಬುದಿ ಆಚರಣೆ, ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗಾದ್ ಶ್ರದ್ಧೆಡ್ ಬೆಂದೆರೆ' ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಗವರ್ನರ್ ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶಂ 'ದಿಂಜ ವರ್ಸೊಡ್‌ದಿಂಚಿ ಎನ ಮಿತ್ರೆ ಸಹಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಆದಿತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್, ತೀರ್‌ದ್ ಪೋಯೆರ್‌ಂದ್ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಎಂಕ್ ದುಃಖ ಆಂಡ್. ಕರಿಸರ್ತಿ ಮಂಗಳೂರುಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಆರೆನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್ ತೂಯೆ. ಈತ್ ಬೇಗೊ ಆರ್ ಸಂದ್‌ದ್ ಪೋವೆರ್‌ಂದ್ ಯಾನ್ ಎನ್ನ್‌ದಿತ್ತಿಜ' ಇಂಚ ಬರೆಯೆರ್. ಬಿಹಾರ್‌ದ ಗವರ್ನರ್ ಆದಿತ್ತಿ ದಿವಾಕರ ರಂಗರಾಯೆರ್ '1935ನೇ ಇಸವಿಡ್‌ದಿಂಚಿ ಎಂಕ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪರಿಚಯ ಉಂಡು. ಆರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ನಿಷ್ಠೆ, ಎಡ್ಡೆ ಮನಸ್, ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಮಾದರಿ ಆವಡ್'ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಬೊಂಬಯಿ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ಆರ್. ಎಸ್. ಹುಕ್ಕೇರಿಕರ್ 'ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ವಾಗ್ಮಿ; ಆ ಕಲೆಟ್ ಆರೆಗ್ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಯಿನಕುಲು ಕಡಮೆ. ಆರ್ ಪಾತೆರೊಡು, ಎಂಚಿನ ವಿರೋಧಿನಾಂಡಲಾ ಒಪ್ಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರದ ಕೆಲಸೊಡು ನಿಷ್ಠೆಡ್ ಬೆಂದೆರ್. ಆರೆ ಮರಣ ಕರ್ನಾಟಕಗ್ ಮಲ್ಲ ನಷ್ಟ' ಇಂಚ ತಿಳಿಸಾಯೆರ್.

'ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಬದ್‌ಕ್ ಯಥಾರ್ಥವಾದ್ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಗಾದೇ ಸಂದ್‌ಂಡ್. ಆರೆ ನೆನಪು ಏಪಲಾ ಒರಿಯು' ಇಂಚ ಪಂಡಿನಾರ್ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಆದಿತ್ತಿ ಟಿ. ಪಿ. ಕರಮರ್‌ಕರ್. 'ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪರಿಚಯ ಎಂಕ್ 1949ನೇ ಇಸವಿಡ್‌ದಿಂಚ ಉಂಡು. ಹರಿಜನ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಖಾತೆದ ನಿರ್ದೇಶಕೆ ಆದುಪ್ಪುನಗನೇ ಆರೆನ್ ಪಿನ್‌ಂಬೆ. ಆರ್ ಎಡ್ಡೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ; ಆ ರಡ್ಡ್ ಕ್ಷೇತ್ರೊಡ್‌ಲಾ ಸ್ವಂತ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬುಡ್‌ದ್ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಬೆಂದೆರ್' ಉಂದು ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ವಿ. ಬಾಷ್ಯಂ ಅಯ್ಯಂಗಾರೆರೆ ಪಾತೆರ. ಕೊಡಗ್‌ದ ಚೀಫ್ ಕಮಿಶನರ್ ದಯಾಸಿಂಗ ಬೇಡಿ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ 'ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸಮಾಜ ಸೇವಕೆ, ಉಜ್ವಲ ಭಾಷಣಕಾರೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ'ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಮಂತ್ರಿ ಕೈಲಾಸ ನಾಥ ಕಟ್ಜು 'ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮರಣ ದೇಶೊಗು ಮಲ್ಲ ನಷ್ಟ; ಪ್ರಾಮಾಣಿಕೆ ಆದಿತ್ತಿ ಒರಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನ್ ದೇಶೊ ಕಳೆವೊಂಡು' ಇಂಚ ಬರೆಯೆರ್.

'ಸೌಜನ್ಯ, ಸಭ್ಯತೆ, ತಾಳ್ಮೆ ಮುಧುರತೆ, ನಮ್ರತೆ ಇಂಚ ಗುಣೊಕ್ಕುಲೆನ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್' ಇಂಚ ಪಂಡಿನಾರ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರಾದ್‌ಲಾ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆಲಾ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಮೆಂಬರ್ ಆದಿತ್ತಿ ಕೆ. ಕೆ. ಶೆಟ್ರ್. 'ಕಿಲ್ಲೆರೆನ ವಚೋವಿಲಾಸ, ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಂಠಶ್ರೀ-ಈ ಕಾಲೊಡು ಬೇತೆ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್‌ಜಿ, ಆರೆ ನಾಲಯಿಡ್ ಸರಸ್ವತಿ ನರ್ತನ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಳ್; ಆರೆ ಲೇಖನಿಡ್ ಕಾವ್ಯ ತೀರ್ಥ ಪರಿತ್ತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್' ಇಂಚ ಯಾನ್‌ಲಾ ಬರೆಯೆ, 'ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಪರಮ ಭಕ್ತೆ, ದೇಶದ ನಮ್ರ ಸೇವಕೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಒರಿ ಸಾಹಸಿ-ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗ್ ಆಸೆ ಪಡಂದೆ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನ ಮಲ್ತೆರ್. ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಆದರ್ಶದ ದೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ನೆನೆತೊಂದು ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯೊಡೇ ಜೀವ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತಿ ಮಹಾಯೋಧೆ ಕಿಲ್ಲೆರ್' ಉಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ, ಮೈಸೂರುದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಆಯಿನ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪೆರೆ ಪ್ರಶಂಸೆ. 'ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಏಕಾಂತದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಲೋಕಾಂತದ ರಾಜಕಾರಣದ ಸವ್ಯಸಾಚಿ- ಆಂಡಲಾ, ಆರೆ ಸ್ವಭಾವ ವಾ ಆಸೆಡ್‌ದ್‌ಲಾ ದೂರ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಕಲ್ಮಷ ರಹಿತವಾದ್ ಬೆಳಗ್‌ಂಡ್' ಉಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಧುರೀಣೆ ಶಾಸಕೆ ಆದಿತ್ತಿ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಮೇಟಿಯೆರೆ ಬರವು.

'ಭಾಷಾಂತರದ ಕೆಲಸಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನ್ ಮೀರುನಕುಲು ನನ ಏರ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್‌ಜೆರ್'ಂದ್ ಪಂಡಿನಾರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಖಾದಿಬೋರ್ಡ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ಶಾಸಕೆ ಬಿ.ಎಂ. ಇದಿನಬ್ಬೆರ್. 'ನಿನನ್ ಕಾತೊಂದಿತ್ತಿ ಕರ್ನಾಟಕಗ್, ನಿನನ್ ನೆನೆತೊಂದಿತ್ತಿ ತುಳುನಾಡ್‌ಗ್, ನಿನನ್ ಮದಪ್ಪಂದಿತ್ತಿ ಯಕ್ಷಗಾನಗ್, ನಿನನ್ ನಾಡೊಂದಿತ್ತಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗ್, ಈ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಹರಿಜನ ಸೇವೆಗ್ ನಿನನ್ ಕೇನುನ, ತೂಯಿನ, ನಿನಡ ಪಾತೆರೊಂದಿತ್ತಿನ ಮಾತೆರ್‌ಗ್‌ಲಾ ನನ ಏರ್ ಉಲ್ಲೆರ್, ಈ ನನ ಜನ್ಮಗ್ ಬರ್ಪಂಡ, ಈ ಪನ್ತಿ ತುಳುನಾಡ್‌ಗೇ ಬಲ್ಲ' ಈ ದು:ಖದ ಪಾತೆರ ಅಮುಂಜ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆರೆನವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರೊಡ್ ಮಂತ್ರಿ ಆದಿತ್ತಿ ವಿಠಲದಾಸ ಶೆಟ್ರ್ ಇಂಚ ಬರೆಯೆರ್ 'ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪಾತೆರಡ್ ಕವಿನ ರಸ ಪ್ರಾಸ, ಸಾಹಿತಿನ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್, ಗಾಯಕನ ಸ್ವರ ಧಾಟಿ, ಪೊರ್ಲು, ಸರಳತೆ, ಮಧುರತೆ ಮಾತಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್; ಆರೆ ಯೋಗ್ಯತೆಗ್ ತಿಕ್ಕೊಡಾಯಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನ

ಮಾನ ತಿಕ್‌ಜಿ. ಆರೆ ಜೀವ ಇಡೀ ಹೋರಾಟ'. 'ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಭಾರೀ ಎಡ್ಡೆ ಜನ; ಏಪ ತೂಂಡಲಾ ಮೋನೆಡ್ ತೆಲಿಕೆ, ಏಪ ಪಾತೆರ್‌ಂಡಲಾ ಬಾಯಿ ದಿಂಜ ಪಾತೆರ. ರಾಜಕೀಯ ದಂಚನೆ ಸಾಹಿತ್ಯಡ್‌ಲಾ ಪ್ರೀತಿ. ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತದ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ಆರ್ ಕೊರ್‌ಂಡ ಉಂಡು. ಆರ್ ಪನ್ಪಿ ಕರ್ಣನ ಅರ್ಥ ಕೇಂಡ್‌ಂಡ ಕರ್ಣೆ ಏರ್ ಕಿಲ್ಲೆ ಏರ್‌ಂದ್ ಪನಿಯೆರೆ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಜಿ' ಉಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆನ ಬರವು.

ಮದ್ರಾಸ್ ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರೊಲೆಡ್ ಮಂತ್ರಿ ಆದಿತ್ತಿ ಎ.ಬಿ. ಶೆಟ್ರ್ ಇಂಚ ಬರೆತ್ತೆರ್. '1937, 1952 ಮುಟ್ಟದ ಶಾಸನ ಸಭೆತ್ತ ಚುನಾವಣೆಲೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ತಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಲೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಈ ಮಾತ ಭಾಗೊದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಉಮೇದ್ವಾರೆರೆನ ವಿಜಯಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟ್‌ಗ್ ಕಾರಣ' 'ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಗಾಂಧಿ ನಡತ್ತಿ ತಾದಿ ಅತ್ತಂದೆ ಬೇತೆ ತಾದಿ ತೋಜೊಂದಿತ್ತಿಜಿ. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಡ್ ಬಲತ್ತಿನಾರ್. ಅಂಚಾದ್‌ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯೆರೆ ಮನಸ್ ತೆರಿದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪಡೆಯೆರ್. ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಕೆಲಸಗಾರೆ ಆದ್ ಶ್ರದ್ಧೆಡ್ ಪೂರ್ಣ ಮನಸ್‌ಡ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆ ಸಂದಾಯೆರ್' ಈ ಪಾತೆರೊ ಮಲ್ಲ ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಹಿರಿಯಡ್ಕ ರಾಮರಾಯ ಮಲ್ಯೆರೆನವು. 'ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಚಿರಂಜೀವಿ, ಏರ್‌ಲಾ ಏಪಲಾ ಮದಪಂದಿ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ' ಉಂದು ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆರೆ ಬರವು. 'ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಕೆಲಸ ಸಾಧನೆಡ್‌ದಾದ್ ಏತೋ ದೇವಸ್ಥಾನೊಳೆಗ್ ಹರಿಜನ ಪ್ರವೇಶ ಆಂಡ್'ಂದ್ ಪಂಡಿನಾರ್ ರಚಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಎಚ್.ನಾರಾಯಣರಾಯೆರ್.

'ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ದಿಂಜ ಪ್ರೀತಿ. ಆರೆಗ್ ಮಲ್ಲ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರೆ ಪಾತೆರದ ಪ್ರವಾಹ ಅದ್ಭುತ. ವೀರ ರಸ ಆರೆಗ್ ಸಹಜ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆರೆ ಪಾತೆರದ ಪೊರ್ಲುಗು ಸಭೆ ಮೆಚ್ಚೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅರ್ಥ ಗಾರಿಕೆಡ್ ಆ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರೊದಕುಲು ಬೇತೆ ಏರ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್‌ಜೆರ್' ಉಂದು ವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಅರ್ಥದಾರಿ ಆದಿತ್ತಿ ಪೊಳಲಿ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಲೆ ಹೊಗಳಿಕೆ. ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಮೆಂಬರೆಲಾ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್ಜೆಲಾ ಆದಿತ್ತಿ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಕೆ. ಎಸ್. ಹೆಗ್ಗಡ್ರ್ ಇಂಚ ಬರೆತ್ತೆರ್ 'ಮಹಾಚುನಾವಣೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ತಿ ಕೆಲಸ ಅಸಾಧಾರಣ. ಜನೊಕ್ಕುಲೆ ಹೃದಯ ಮನಸ್ಸ್‌ನ್ ಆರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪರವಾದ್ ತಿರ್‌ಗಾಯೆರ್. ಅಂಚ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ ಗೆಲ್ಪಾಯೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಮರಣ ನಂಕ್ ಮಲ್ಲ ನಷ್ಟ'

'ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಭಾಷಣ ಮಲ್ಪುನ ಸಭೆಕ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನೀ ಭವನದ ಪೊಂಜೋಕುಲು ಆಸಕ್ತಿಡ್ ಏಪಲಾ ಸೇರೊಂದಿತ್ತೆರ್' ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಲಾ ಮಹಿಳೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊದ ಸಭೆಕ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆನೆ ಲೆತ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್' ಉಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂಭವಿ ಪೂಂಜೆರೆ ಹೇಳಿಕೆ. 'ಕಿಲ್ಲೆರ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಮಹಾ ಪುರುಷೆ, ಚುನಾವಣೆದ ಕಾಲಡ್ ಉಮೇದ್ವಾರಿ ಆದ್ ಆರೆ ಪುದರೇ ದುಂಬು ಬತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಬೇತೆದಕುಲೆಗ್ ಆ ಸ್ಥಾನ ಆರ್ ಬುಡ್‌ದ್ ಕೊರಿಯೆರ್' ಇಂಚ ಹಿರಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೋಧ್ಯಮಿ, ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕೆ ಆದಿತ್ತಿ ವಿ.ಎಸ್. ಕುಡ್ವೆರ್ ಪಂಡೆರ್ 'ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಾರೆರೆಡ್ ಅತ್ಯಂತ ನಿಸ್ವಾರ್ಥಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖೆ ಆದಿತ್ತೆರ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್' ಉಂದು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಆದಿತ್ತಿ ಟಿ. ಎ. ಪೈ ಪಾತೆರ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿದ 'ನವಯುಗ' ದಿನಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಡ್, ಮಂಗಳೂರುದ 'ಅರುಣ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ಆಶಾವಾದಿ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ನವಭಾರತ' ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ಸಂಗಾತಿ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ರಾಷ್ಟ್ರಮತ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧು' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ಪ್ರಭಾತ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ನವಶಕ್ತಿ ಪಕ್ಷ' ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ಕಂಠೀರವ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ 'ಜ್ಯೋತಿ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, ಉಡುಪಿದ 'ನವಯುಗ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, 'ಪ್ರಕಾಶ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, ಕಟಪಾಡಿದ 'ಜನಯುಗ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, ಬೊಂಬಯಿದ 'ಮಂಗಳೂರು' ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್, ಕೊಡಗ್‌ದ 'ಜನ್ಮಭೂಮಿ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ - ಇಂಚ ದೇಶದ ನಾನ ಭಾಗದ ನಾನಾ ಪತ್ರಿಕೆಲೆಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ನಿಧನೊಗು ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್.

ಮಂಗಳೂರು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಸಂಘ, ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ ಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಂಘ, ಶ್ರೀವಾಗೀಶ್ವರೀ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಪಾಣೆ ಮಂಗಳೂರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ, ಮಂಗಳೂರು ಸಿಟಿಜನ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಸಭೆ, ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಂಘ, ಉಳ್ಳಾಲ ಭಾರತೀಯ ಜನಸಂಘ, ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲೆರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆದ ಸಭೆ, ಜಪ್ಪು ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ಸಭೆ, ಪದವಿನಂಗಡಿ ಬಾಲಕಲಾವೃಂದದ ಸಭೆ, ಬೆಳ್ಮಾರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ, ಉಡುಪಿ ಯುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಭೆ, ಬಂಟ್ವಾಳ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಭೆ,-ಬೇತೆ ಬೇತೆ ನಾಡ್‌ದ ನಾನಾ ಭಾಗದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆದಕುಲು ಕಿಲ್ಲೆರೆ ನಿಧನೊಗು ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕಡಪ್ಪುಡಿಯೆರ್.

ಕೊಡಗ್‌ದ ಕಮಿಶನರ್ ಕರ್ನಲ್ ಬೇಡಿ, ಕೊಡಗ್‌ದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಪೂಣಚ್ಚೆರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್, ಬಂಟ್ವಾಳದ ಸಾರ್ವಜನಿಕೆರ್, ಪಡುಬಿದ್ರಿದ ಸೇವಾದಳ, ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಆರೋಗ್ಯ ಮಂತ್ರಿ, ಉಡುಪಿದ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಬೆಳ್ಮಾರೆ ಗಣೇಶ ಸುಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯೆ. ಮಂಗಳೂರುದ ಐ.ವಿ. ರಾಮರಾವ್, ಮದ್ರಾಸ್ ಕಾಲೇಜ್‌ದ ಅಪ್ಪಣ್ಣೆರ್, ಮದ್ರಾಸ್ ಮೇಲ್ಮನೆ ಸದಸ್ಯೆ ಹೊಸಪೇಟೆದ ಮರಿಸಾಮಯ್ಯ ಮಠದ ಪಾಟೇಲ್, ಹಾಸನದ ಡಾ। ಎಫ್.ಎಚ್. ಒಡೆಯರ್, ಕೊಡಗು ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪದ ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯೆ, ಮಡಿಕೇರಿದ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಶನರ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯೆ, ವಿರಾಜಪೇಟೆದ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಪ್ರಾಸ್ಯುಕ್ಯೂಟರ್ ರಾಮಮೂರ್ತಿ, ಕೊಡಗು ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪದ ವಿಶ್ವನಾಥ ರೈ. ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಭವನ, ಮಂಗಳೂರುದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಬೊಂಬಯಿ ಎವಾರ್ಡ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕಮಿಟಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ನಾರಾಯಣ ಎಸ್. ಜೋಶಿ, ಅಸಾಮ್ ಶಿಲೋಂಗ್‌ದ ರೀಜನಲ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಶನರ್ ಕೋಚಣ್ಣ ಭಂಡಾರಿ, ಮಡಿಕೇರಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷೆ. ಸಿ.ಎಂ. ಪೂಣಚ್ಚೆ, ಮೂರ್ನಾಡ್‌ದ ಎಡ್‌ಹೋಕ್ ಕಮಿಟಿ, ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪದ ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯೆ, ದ.ಕ.ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಎಫ್.ಎಸ್.ಡಿ. ಪಿಂಟೊ, ಮಂಗಳೂರು ಸರ್ಕಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ಬಿ.ಆರ್. ಕರ್ಕೇರ್, ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿದ ಸೋಮಣ್ಣೆ, ಮಂಗಳೂರು ಸೈಂಟ್ ಜಾನ್ಸ್ ಕಾಸಿಯಾ ಶಾಲೆದ ಹಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘ, ವಿರಾಜ ಪೇಟೆ ನಾಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ಸೋಮಯ್ಯೆ, ನಾಪೋಕ್ಲು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿ, ಮಂಗಳೂರು ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಚೇರ್‌ಮೆನ್ ಅಡಿಗ, ಬಂಟ್ವಾಳ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಡಾ। ಹೆಗ್ಡೆ, ಪಾಣಾಜೆದ ಕೆ.ಪಿ. ವೆಂಕಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ, ಮಂಗಳೂರು ಡಾ। ನಾಗಪ್ಪಾಳ್ವ, ಉತ್ತರ ಕೊಡಗುದ ಸೀತಾರಾಮ ರೈ, ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆದ ಟಿ.ಕೆ.ರೈ, ಪಯ್ಯನ್ನೂರು ಖಾದಿ ಕಛೇರಿದ ಪಿ.ಬಿ. ಶೆಟ್ಟಿ, ಹೈದರಾಬಾದ್‌ದ

ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಯ್ಕ್, ಕೊಳ್ಕೆ ಬೈಲ್‌ದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶೇರಿಗಾರ್, ಮಂಜೇಶ್ವರದ ತಮ್ಮಯ್ಯ, ಮಡಿಕೇರಿದ ಲಲಿತ ಎಂ. ರೈ ಇಂಚ ಏತೇತೋಜನ ತಂತಿ ಕಡಪ್ಪುಡ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಅಕಾಲ ನಿಧನೊಗು ಶೋಕ ತಿಳಿಸಾಯೆರ್.

ದೇಶೊಗಾದ್, ಜನತೆಗಾದ್, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೊಗಾದ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಮಲ್ತಿ ಸೇವೆ, ತ್ಯಾಗೊನು ನೆನೆತೊಂದು ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತೆರ್.

ಅನುಬಂಧ - ೧

ಕಿಲ್ಲೆರೆ ತುಳು ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕೊಲೆ ವಿವರ

(ಅ) ಕಾನಿಗೆ (ತುಳು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ)

'ಕಾನಿಗೆ' ತುಳು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹೊಡಿತ್ತಿ ತುಳು ಕವನೊಳೆನ್ ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1931ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ದ ಸೆರೆಮನೆಡ್ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತಿ ಕಾಲೊಡು ಬರೆಯೆರ್‌ಂದ್ ಆರೇ 'ಕಾನಿಗೆ'ದ 'ಒಂಜಿ ಪಾತೆರ'ಡ್ ಪನ್ತೆರ್. ಸತ್ಯಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅವೇ ಸೆರೆಮನೆಗ್ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತಿ ತುಳುಚಳವಳದ ಮುಖಂಡೆರಾದಿತ್ತಿ ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯೆರೆ ಬೊಕ್ಕ ಅಮುಂಜಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ್ರನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೇ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದ್ ಈ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬರೆಯೆರ್.

ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1932ನೇ ಇಸವಿಡ್ 'ಒಂಜಿ ಪಾತೆರ' ಬರೆತ್ತೆರ್. ಬರೆಯಿನ ಜಾಗ್ ಕೂಳೂರುಂದ್ ದಾಖಲೆಡುಂಡು. ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ಪ್ರಕಟಣೆ ಪಣಿಯಾಡ್ಯೆರೆ ಉಡುಪಿದ ತುಳುನಾಡ ಪ್ರೆಸ್ಸ್‌ಡ್‌ಲಾ ತುಳುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆಡ್‌ಲಾ ಆತ್‌ಂಡ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್ 'ಕಾನಿಗೆ'ನ್ ತಾಂಕಣದ ಅಪ್ಪೆ ದೇವಕೀ ಶೆಟ್ಟ್ಯೆರೆಗ್ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಅಯಟಿತ್ತಿ 'ಒಂಜಿ ಪಾತೆರ'ಡ್ ತುಳುನಾಡ್‌ದ, ತುಳುಬಾಸೆದ, ತುಳು ಕವಿತೆದ ವಿಷಯೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿನ್ ಬರೆದ್‌ತಿಳಿಸಾದೆರ್.

ಕೊಲಲ್, ವಾರ್ಧಿಕ, ವಂದನೆ, ತುಳುನಾಡ ರಾಣಿ, ನಾಗಬ್ರಹ್ಮೆರ್, ಪತ್ತವತಾರ, ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಗಣಪತಿ, ಜೋಕುಲೆ ಪದ, ಗೀತೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಪಂತ, ತಾರೆ, ಕಂಗ್, ಗಾಳಿ, ಮಂಡಲ, ಕಾನಿಗೆ, ಬರ್ಸ, ಬಾರೆ, ಗೋವು, ಪುರುಬಾಲೆ, ಕಂಬುಲಾ ಕರೆ ಕಂಬುಲಾ, ವಾರ ತಿಂಗೊಳು, ತಲನಾಡ್, ಬಸ್ಮ ಮೂರ್ತಿ, ನವ ದುರ್ಗೆ, ಪ್ರಾಣ, ಎಣ್ಮನೇ ಅವತಾರ, ಭಾರತಾಂಬೆ, ಭಾಮಿನಿ, ಮಂಗಳ, ಪದ ಬರೆಯಿನ ಸ್ಥಳ ವಿವರ- ಇಂಚ ಕಾನಿಗೆಡ್ ಮುಪ್ಪತ್ತರಡ್ಡ್ ತುಳು ಕವಿತೆಲು ಸೇರ್‌ದುಂಡು.

ಈ ಮಾತ ಕವಿತೆಲೆಡ್‌ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರೇಮ, ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ, ತುಳುನಾಡ ಪ್ರೀತಿ, ಗಾಂಧೀ ಭಕ್ತಿ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಸಕ್ತಿ ತೋಜುಂಡು. ತುಳುಬಾಸೆದ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಭಾವಗೀತೆ ನಾಡಗೀತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆದ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಈ 'ಕಾನಿಗೆ'

'ಕಾನಿಗೆ'ದ ರಡ್ಡನೆ ಆವೃತ್ತಿ ಮಲ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಂಗಳೂರುದ ತುಳುವ ಪ್ರಕಾಶನ. ಅವು 1980ನೇ ಇಸವಿಡ್. ಡಾ। ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈಕುಲು ಈ ಸಂಗ್ರಹಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ ಬರೆತ್ತೆರ್.

(ಆ) ಮುರಲಿ (ಕನ್ನಡ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ)

'ಮುರಲಿ' ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಕನ್ನಡ ಕವನೊಳೆನ ಸಂಗ್ರಹ ಪುಸ್ತಕ; ಈ ಪುಸ್ತಕೊಡಿತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚ ಕವಿತೆಲೆನ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ರಡ್ಡನೆ ಸರ್ತಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮಧುರೆ ಸೆರೆಮನೆಡಿತ್ತಿ ಕಾಲೊಡು ಬರೆಯೆರ್. 'ಮುರಲಿ'ಡ್ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತಿ 'ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ' ಪನ್ಪಿ ಕವಿತೆ ಮಾತ್ರ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಬಲಿದಾನ ಆಯಿ ಕಾಲೊಡು ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬರೆಯಿನ ಶೋಕ ಗೀತೆ.

'ಮುರಲಿ'ನ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕೀರ್ತಿಶೇಷೆರಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಆರೆ ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ಪಯೆರ್. ಉಂದು 1954 ಇಸವಿ ಮಾರ್ಚಿ ಒಂಜನೇ ದಿನತ್ತಾನಿ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್.

ಸಂಖ್ಯೆಡ್ 'ಮುರಲಿ'ಡ್ ಪದಿನಾಲೇ ಕವನೊಳು; ಆಂಡ ಹೆಚ್ಚಿನವು ದೀರ್ಘ ಕವಿತೆಲು. ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತೆ; 'ಮುರಲಿ' ಕವಿತೆಡ್ ಆ ಭಕ್ತಿ ಧ್ವನಿ ಪೂರ್ಣವಾದ್ ತೋಜುಂಡು; ಉಂದು ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಭಾವಗೀತೆ. ಹಕ್ಕಿಹಾಡು, ಕಾಲನದಿ, ಪ್ರೇಮಗಾನ ಈ ಪದ್ಯೊಲುಲಾ ಭಾವಗೀತೆಲೇ. ಆರೆ ತಾಂಕಣದ ಮಗನ್ ತೂಂಕುನ ಜೋಗುಳ ಪದಲಾ ನೆಟ್ಟ್ ಉಂಡು. ವಾ ಜೋಕುಲೆನ್‌ಲಾ ಈ ಪದ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೂಂಕೊಲಿ. ಗುರುದೇವ ಗಾಂಧಿ, ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ ಈ ರಡ್ಡ್ ಕವಿತೆಲು ಗಾಂಧಿ ಸ್ತುತಿ. ಅಂಚನೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮದ ಅಳಿಲು, ಕಾಫಿ, ಹೂ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕವಿತೆಲುಲಾ ಸೇರ್‌ದ್ ಈ ಕನ್ನಡ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ. ದುಂಬು ಪಂಡಿನಂಚನೆ 'ಮುರಲಿ'ಗ್ ಯಾನೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯೆ.

(ಇ) ಭಾರತದ ಕರ್ಣ (ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆದ ಒಂಜಿ ಪ್ರಬಂಧ)

ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪಡ್‌ದಿಂಚಿ, ರನ್ನೆ, ಕುಮಾರೆ, ವ್ಯಾಸೆ - ಇಂಚ ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಕವಿವರ್ಯೆರ್ ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರನ್ ಭವ್ಯ ಆದ್ ಚಿತ್ರಣ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಕರ್ಣನ ಜೀವನೊದ ಘಟನೆಲುಲಾ ಆತ್ ವಿಶೇಷದವು. ಕುಂತಿನ ಮಗೆ ಆದ್ ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರೆ ಆದ್ ಆಯೆ ಪುಟ್ಟ್ಂಡಲಾ ಅನಾಥೆ ಆದಿತ್ತೆ. ಕುಲಹೀನೇಂದ್ ಸೂತ ಪುತ್ರೇಂದ್ ಅವಗಣನೆಗ್ ಪಾತ್ರೆ ಆಯೆ. ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಡ್ ತನನ್ ಪ್ರೀತಿಡ್ ತೂಯಿನ ದುರ್ಯೋಧನಗಾದ್ ಜೀವಕೊರಿಯೆ; ಕರ್ಣೆ ಪಾಂಡವೆರೆಗ್ ಹಿರಿಯಾಯೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆಯನ ಜನ್ಮದ ನಿಜ ಸಂಗತಿನ್ ಕೃಷ್ಣೆಲ, ಕುಂತಿಲಾ ಪಂಡೆರ್‌ಂದಾಂಡಲಾ, ಪಂಡಿನಿ ಮಾತ್ರೆ ಅತ್ತ್, ಪಾಂಡವೆರೆ ಜತೆ ಸೇರ್‌ಂಡ ಹಸ್ತಿನಾವತಿದ ರಾಜೆ ಆಪಾಂದ್ ಲೆತ್ತೆರ್‌ಂದಾಂಡಲ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ದುರ್ಯೋಧನಗಾದೇ - ಆಯನ ಕಡೆಟ್ಟೇ ಇತ್ತ್‌ದ್ ವೀರ ಮರಣಗ್ ಗುರಿಯಾಯೆ. ಈ ಕರ್ಣನ ಭವ್ಯಚಿತ್ರ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ಅತೀ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊರುದುಪ್ಪೊಡು. ಪುರಾಣ ವಾಚನದ, ತಾಳ ಮದ್ದಳೆದ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಸಂದರ್ಭಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್

ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸ್‌ದ್ ಪನ್ಪಿ ಅರ್ಥ ಅಮೋಘ. ಮಾತೆರೆ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್‌ಲಾ ತಾಗೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಿ ಕರ್ಣನ ಪಾತ್ರದ ವಿಷಯ ಕನ್ನಡೊಡು ಬರೆಯಿ ಪ್ರಬಂಧದ ಪುಸ್ತಕನೇ 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ'

ಈ ಪುಸ್ತಕನ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಕೀರ್ತಿಶೇಷೆರಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ಪಯೆರ್. 1949ನೇ ಇಸವಿಡೇ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ ತಯಾರಾದಿತ್ತ್‌ಂಡಲಾ, 1954ಟ್ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗೊಳುದ ಪದಿನೇಳನೆ ತಾರೀಕ್‌ಗ್ ಉಂದು ಪ್ರಕಟ ಆಂಡ್. ಪ್ರೋ। ಎಂ. ಆರ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಲೆ ಮುನ್ನುಡಿ. ನವಯುಗ ಪ್ರೆಸ್ಸ್‌ಡ್ ಹೊನ್ನಯ್ಯ ಶೆಟ್ರೆ ಮುದ್ರಣ.

(ಈ) ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು

(ತುಳುನಾಡ್‌ದ ವಿಷಯೊಡು ಕನ್ನಡಡ್ ಬರೆಯಿನ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥ)

ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಇತಿಹಾಸ, ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾತೆನ್‌ಲಾ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಒಂಜಿ ಗ್ರಂಥ ಬರೆವೊಡೂಂದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆಗ್ ದಿಂಜ ಸಮಯೊಡ್‌ದಿಂಚಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಈ ವಿಷಯಡ್, ಸುಮಾರ್ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನಗ್ ದುಂಬೇ ಅಮುಂಜಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರ್ ಒಂಜಿ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರ್‌ಲಾ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಸೇವೆಡಾವಡ್, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೋರಾಟೊಡಾವಡ್, ತುಳುನಾಡ್ ಚಳವಳಡಾವಡ್ ಜತೆಟೇ ಮೆಗಿಪಲಯನಂಚನೆ ಬೆಂದ್‌ನಕುಲು. ಅಂಚಾದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ರೆನ್‌ಲಾ ಹೊಂದೊಂದು, ಈ ಮಲ್ಲ ಕೆಲಸಗ್ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ರಡ್ಡ್ ಜನಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈಲೆನಾಡೆಗ್ ಪೋಯೆರ್; ಆರ್ ಮಾಮಲ್ಲ ಸಂಶೋಧಕ ವಿದ್ವಾಂಸೆ; ಆರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಂಡೆರ್. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸಂದ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊರಿಯೆರ್; ಜತೆಟ್ಟೇ ಗ್ರಂಥ ಬರೆಲೇಂದ್‌ಲಾ ಪಂಡೆರ್; ಆ ಗ್ರಂಥೊಗು ತಾನೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ್ ಕೊರ್ಪೇಂದ್‌ಲಾ ಒಪ್ಪೆರ್.

ಇಂಚ ಒಂಜಿ ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ಪುವೋಂದ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಆರೆ ಸಂಪಾದಕತ್ವದ 'ಸರ್ವೋದಯ' ಪತ್ರಿಕೆಡ್ 1952ನೇ ಇಸವಿ ದಶಂಬರ ಆಜನೇ ತಾರೀಕ್‌ಗ್ ಒಂಜಿ ಪ್ರಕಟಣೆಲಾ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಆಂಡ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬದ್‌ಕುಪ್ಪಿ ಕಾಲೊಡೇ ಆ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟ ಆವಂದೆ, ಆರ್ ಕೀರ್ತಿ ಶೇಷೆರಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಆರೆ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರ್ 1954ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ಪಯೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಪುದರ್‌ಡ್ ಪ್ರಕಟ ಆಯಿ ಗ್ರಂಥೊಲೆಡ್ 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಮಲ್ಲವು. ಉಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ವಿಷಯೊದ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥ.

ಈ ಗ್ರಂಥೊಡು ನಾಲ್ ಭಾಗ ಉಂಡು (1) ಪುರಾಣಕಾಲದ ತುಳು ನಾಡು. (2) ಪಾಡ್ದನಗಳ ತುಳುನಾಡು. (3) ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳು. (4) ತುಳುವರ ಹಬ್ಬ ಅಚರಣೆ-ಕೋಲ ವಿನೋದ- ಇಂಚ.

ಒಂಜನೇ ಭಾಗಡ್- 'ನಾಗಮೂಲ ಹೆಣ್ಣಾಳುವಿಕೆ ಕಟ್ಟು' 'ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಕಾಲದ ತುಳುನಾಡು' 'ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ನಾಗಸಮಾಜಗಳ ಮಿಶ್ರಣ' 'ತುಳುವರು ಚಂದ್ರ ವಂಶಜರು' 'ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ' 'ತುಳುನಾಡು ನಾಗಲೋಕ' 'ತುಳುನಾಡಿನ ಗ್ರಾಮ ಪುರೋಹಿತರು' ಈತ್ ಅದ್ಯಾಯೊಲು ಸೇರ್‌ದುಂಡು.

ರಡ್ಡನೆ ಭಾಗೊಡ್, 'ತುಳುನಾಡು ಮತ್ತು ತುಳುವರು' 'ತುಳುವರ ವಿಶೇಷ ಪದ್ದತಿ' 'ತುಳುವರೆಂದರೆ ಯಾರು' 'ನಾಗಸಿರಿ ಕನ್ಯೆಗೆ' 'ಯದ್ದೋಡಿ ಕೇತುಮರ ಕಾಲ ಸಂಧಿ' 'ತುಳುವರು ನಾಗಮೂಲದವರು' 'ಶ್ರೀ ಬೋಳಕ್ಷತ್ರಿ ಅರಸರು' (ಗಿಂಡಿಯ ಕಥೆ) 'ಬಂಟರ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಯಿ ಬೈದ್ಯೆದಿ' 'ಕೋಟಿ ಚನ್ನಯರ ಕಥೆ' 'ಕಾಂತಾಬಾರೆ ಬುದಾಬಾರೆ ಕಥೆ' 'ಕೋಡ್ದಬ್ಬು ಮತ್ತು ತನ್ನಿಮಾನಿಗ' ಈ ಅದ್ಯಾಯೊಲು ಸೇರ್‌ದ್‌ಂಡ್.

ಮೂಜನೇ ಭಾಗಡ್- 'ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮಾಜ ಧರ್ಮ' 'ನಾಡಿನ ಮೂಲದವರು' 'ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು' 'ಗಡಿ ನುಡಿಗಳು' 'ತುಳುವರ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು' 'ಬಳಿ ಬಣ್ಣಗಳ ವಿಚಾರ' 'ಜಾತಿ ಭೇದಗಳ ಪ್ರಾರಂಭ' 'ಭೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯನ ಅಳಿಯ ಕಟ್ಟು' 'ತುಳುವರೂ ಜೈನರೂ' 'ಜೈನ ಬಂಟ ಬಲ್ಲಾಳರು' 'ತುಳುವ ರಾಜರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲಗಳು' 'ತುಳುನಾಡಿನ ಜಾತಿಗಳು' ಈ ವಿವರ ಸೇರ್‌ದ್‌ಂಡ್.

ನಾಲನೇ ಭಾಗಡ್- 'ತುಳುವರು ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಬಾರದ ದಿನಗಳು' 'ತುಳುವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' 'ಭೂತದ ಕೋಲ' 'ಅಳಿಯ ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಟ್ಟು' 'ಹಬ್ಬಗಳು ವಿನೋದಗಳು' ಈತ್ ಅದ್ಯಾಯೊಲು ಸೇರ್‌ದ್‌ಂಡ್.

ಈ ಗ್ರಂಥೊಗು ರಾಷ್ಟಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿನ ಮುನ್ನುಡಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾದ್ ಬರೆತ್ತೆರ್. ಇಡೀ ದೇಶೊಡೇ ಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಸಂಶೋಧಕೆ, ಕವೀಂದ್ ಪುದರಿತ್ತಿನ ಗೋವಿಂದ ಪೈತುಳುನಾಡ್‌ದ ಕಟ್ಟಾ ಅಭಿಮಾನಿ. ಆರೆ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನೊಳೆಡ್, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ವಿಷಯ ಬನ್ನಗ ತುಳುನಾಡೂಂದೇ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್.'ಇತಿಹಾಸದ ಇರುಳಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡು' ಇಂಚಿತ್ತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನೊಳೆಡ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ದಿಂಜ ಬರೆತ್ತೆರ್. ಅಂಚಿನಾರೇ, ಕಿಲ್ಲೆರ್‌ಲಾ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡ್ಎ್ಲಾ ಜತೆಯಾದ್ ಪೋದ್ ಕೇಂಡಿನಂಚನೆ, 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳು ನಾಡು ಗ್ರಂಥ ಬರೆಯೆರೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮುನ್ನುಡಿಲಾ ಬರೆದ್ ಕೊರುನವು ನಿಜವಾದ್ ಈ ಗ್ರಂಥೊದ ಮಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆ.

ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನೊದ ಒಂಜಿ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆ- ಉದ್ದೇಶ ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರೆ ಜೀವಮಾನೊಡು ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟ ಆಯಿಜೀಂದ್ ಆಂಡಲಾ ಆರೆ ನಂತರ ಆರೆ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಉಂದೆನ್ ಪ್ರಕಟ ಮಲ್ಪಾದ್ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್.

ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬರೆದಿನ ಮಾತ ಪುಸ್ತಕೊಡುಲಾ ಸುರೂಟು ಆರೆ ಭಾವಚಿತ್ರ ಉಂಡು. ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಭಾವಚಿತ್ರಲಾ ಸೇರ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಅಂಚನೇ 'ಕಿಲ್ಲೆ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ'ಡ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜತೆಟ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಭಾವಚಿತ್ರಲಾ, ತಾಂಕಣದ ಮಗೆ ಬಾಲೆ ಚಿ|ಕಿರಣ್ ಭಾವಚಿತ್ರಲಾ ಉಂಡು.

ಅನುಬಂಧ-2

ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜೀವನದ ಘಟನೆಲು

5-ಫೆಬ್ರವರಿ 1901-	ನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಜನನ.
1919-	ಬೊಂಬಯಿಗ್ ಪೋದ್ ಜನರಲ್ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸ್‌ಡ್ ಉದ್ಯೋಗ.
1920-	ಬೊಂಬಯಿದ ಚೌಪಾಟಿಡ್ ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಭಾಷಣ ಕೇಂಡ್‌ದ್ - ದೇಶ ಸೇವೆಗ್ ನಿಶ್ಚಯಿತ್‌ದ್ ಉದ್ಯೋಗಗ್ ರಾಜಿನಾಮೆ - ಊರುಗು ಬತ್ತೆರ್.
1923-24-	ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆ ಖಂಡನೆ ಭಾಷಣಗ್ ಎದ್‌ರಾದ್ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆ ಮಂಡನೆದ ಭಾಷಣೊ ಪ್ರಚಾರೊಳು.
1929-	ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷೇಧ ಪ್ರಚಾರ.
1930-	ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ. ವೆಲ್ಲೂರು ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸ. ವೆಲ್ಲೂರು ಸೆರೆಮನೆಡ್ 'ಕಾನಿಗೆ' ತುಳು ಕವಿತೆಲೆ ರಚನೆ.
1932-	ರಡ್ಡನೆ ಸರ್ತಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ -ಮಧುರೆ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸ. ಮಧುರೆ ಸೆರೆಮನೆಡ್ 'ಮುರಲಿ' ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಲೆ ರಚನೆ.
1935-	ಗಾಂಧ್ಯೆರೆ ಜತೆ ಆರ್ ಹರಿಜನ ಸೇವಾ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣದ ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತೊಂದು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಚಾರ. ಹರಿಜನ ಸೇವಕೆ ಆದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪೆರೆ ನಿಶ್ಚಯ.
1937-	ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಶಾಸನ ಸಭಾ ಉಮೇದ್ವಾರೆರ್ ಗೆಲ್ಪೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣ.
7 ನವ್ವಂಬರ 1939-	ಅಜಿಲಾಡಿ ಬೀಡ್‌ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾರೆನ್ ಮದಿಮ್ಮೆ ಆಯೆರ್
1947-	ಮಂಗಳೂರು ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಚುನಾವಣೆಡ್ ಗೆಲ್ತ್‌ದ್ ಕೌನ್ಸಿಲರಾಯೆರ್.
30 ಜನವರಿ 1948-	ಗಾಂಧ್ಯೆರ್ ಹುತಾತ್ಮೆರಾಯಿ ದಿನ, ಕಿಲ್ಲೆರ್ 'ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ' ಚರಮ ಗೀತೆ ಬರೆಯೆರ್.

	1949-	ಸರ್ವೋದಯ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಲ್ತೆರ್.
1 ಮೇ	1950-	'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ' ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ ತಯಾರಾಂಡ್.
	1951-	ಎಂ.ಎಲ್.ಎ., ಎಂ.ಎಲ್.ಸಿ., ಎಂ.ಪಿ. ಸ್ಥಾನೊಗು ಒಯಿಕ್ಕಾಂಡಲಾ ಉಮೇದ್ವಾರೆರಾವೊಡೂಂದ್ ಒತ್ತಾಯ ಬನ್ನಗ ಆ ಸ್ಥಾನೊಲೆನ್ ಬೇತೆದಕುಲೆಗ್ ಬುಡುದು ಕೊರಿಯೆರ್.
	1952-	ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸುರುತ ಚುನಾವಣೆಡ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಉಮೇದ್ವಾರೆರ್ ಗೆಲ್ಪೆರೆ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣ.
1. ಡಿಸಂಬರ	1952-	'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆ ವಿಷಯೊ 'ಸರ್ವೋದಯ' ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಪ್ರಕಟಣೆ.
15 ದಶಂಬರ	1952-	ಕೇನ್ಸರ್ ಕಾಯಿಲೆದ ಚಿಹ್ನೆ ತೋಜಿಂಡ್.
	1953-	ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆ.
21 ಜನವರಿ	1953-	ಕಾಯಿಲೆಡ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್ ಸೇರಿಯೆರ್.
2 ಫೆಬ್ರವರಿ	1953-	ಡಾ। ಎಂ. ವಿ. ಶೆಟ್ರ್ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಲ್ತೆರ್; ಕೇನ್ಸರ್ ತೊಂಜಿಂಡ್.
17 ಫೆಬ್ರವರಿ	1953-	ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾದ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್.
3 ಮಾರ್ಚ್	1953-	ಮಾದ್ರಾಸ್ ಜನರಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್ ಕರ್ನಲ್ ಸಂಗಮ ಲಾಲೆರೆ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಕೇನ್ಸರ್ ಕಾಯಿಲೇಂದ್ ದೃಢ ಆದ್ ಮರ್ದ್‌ಡ್ ಗುಣ ಆಪಿ ಆಸೆ ಬುಡಿಯೆರ್.
4 ಏಪ್ರಿಲ್	1953-	ಮದ್ರಾಸ್‌ಡ್‌ದ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಗ್, ಡಾ। ಶೆಟ್ರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್.
26 ಜೂನ್	1953-	ಡಾ। ಶೆಟ್ರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್‌ದ್ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಕುಡಲದ ಇಲ್ಲಗ್.
1 ಜುಲೈ	1953-	ತಮ್ಮಲೆ ನರ್ಸು ಮಾರ್ಲೆರ್‌ಲಾ, ಬಂಧು ರಾಜೀವ ಭಂಡಾರಿಲುಲಾ ಕಿಲ್ಲೆರೆ ಇಲ್ಲಗ್ ಬತ್ತೆರ್.
4 ಜುಲ್ಯಾ	1953-	ಮರಣ.
	1954-	ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಬರೆಯಿನ 'ಮುರಲಿ' 'ಭಾರತದ ಕರ್ಣ' 'ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು' ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆ.
	1955-	ಮಂಗಳೂರುದ ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲಾ ಕಿಲ್ಲೆ ಸ್ಮಾರಕ ಸಮಿತಿ 'ಕಿಲ್ಲೆ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ' ಪ್ರಕಟನೆ.

ತುಳುನಾಡ್, ತುಳುಬಾಸೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಂದೆತ್ತ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಎಡ್ಡೆನ ಬೇಲೆ ಬೆಂದಿನ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಾಕುಲೆನ ಸಾದನೆಲೆನ, ಅಕುಲು ತುಳುಕು ಸಂದಾಯಿನ ಕಾನಿಕೆಲೆನ ಮುತಿರಿಗೆಲ ತೋಜಾದ್ ಕೊರ್ಪುನ ಉದ್ದೇಶೊಡು 'ಮದಪ್ಪುಯಿಜಾಂದಿ ತುಳುವೆರ್' ಪನ್ಪಿ, ಪೊಕುಲೆ ಪ್ರಕಟಣೆಲೆನ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ನಿಕುಲೆ ಮುಟ್ಟೊಲ್ಗ್ ಪಾಡೊಂದುಂಡು.

ತುಳು ಬಾಸೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತುಳುನಾಡ್ ಉಂದೆತ್ತ ಮಿತ್ತ್ ಈ ಹಿರಿಯಾಕುಲೆಗ್ ಇತ್ತಿ ಮೋಕೆ ಅಭಿಮಾನೊಲೆನ್ ಈ ಬೂಕುಲು ತೆರಿಪಾದ್ ಕೊರ್ಪೆ. ತುಳುತ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಬೋಡಾದ್ ನನ ಮಿತ್ತ್‌ಗ್ ನಮೊ ಎಂಚೆಂಚಿ ಕಜ್ಜೊಲೆನ್ ಮಲ್ಪೆರೆ ಎಂಬ ದುಂಬು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊರ್ಪಿ, ಪ್ರೇರಣೆಲೆನ ಉಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲಾಸೊಲೆನ ಅಕುಲು ನಡತ್ತಿ ಪಾಡುಲೆ ನಂಕ್ ತೋಜಿಪಾದ್ ಕೊರ್ಪೊ.

ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ
ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.